

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΠΜΣ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΕΙΔΙΚΕΥΣΗ: ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: Κος ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ
ΜΑΣΤΡΟΓΙΑΝΝΗΣ

ΘΕΜΑ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ:

**Η Νέα παγκόσμια οικονομική διακυβέρνηση
και οι G7/8-G20.
Ρόλος, επιτεύγματα, παιχνίδια ισχύος και μελλοντικές
εκτιμήσεις**

ΦΟΙΤΗΤΡΙΑ:

ΠΑΠΑΘΕΟΔΩΡΟΥ ΜΑΡΙΑ (Α.Μ: 1214ΜΟ99)

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στην παρούσα διπλωματική εργασία με τίτλο: *‘Η Νέα παγκόσμια οικονομική διακυβέρνηση και οι G7/8-G20. Ρόλος, επιτεύγματα, παιχνίδια ισχύος και μελλοντικές εκτιμήσεις’*, παρουσιάζονται δύο ομάδες με επιρροή στο παγκόσμιο οικονομικό σύστημα: Οι G7-8 και οι G20. Τι είναι αυτές οι Ομάδες και πώς αναδύθηκαν μέσα στην νέα παγκόσμια οικονομική τάξη πραγμάτων; Τι είναι και πόσο άλλαξε η παγκόσμια διακυβέρνηση και πώς μέσα από τις δυνάμεις της παγκοσμιοποίησης και των ραγδαίων τεχνολογικών εξελίξεων και αλλαγών, ευνοήθηκαν τέτοιου είδους Ομάδες; Έχουν ουσιαστική δράση; Μπορούν πραγματικά να συνδράμουν στην αντιμετώπιση των παγκόσμιων προβλημάτων; Βοηθά η Ομάδα των Είκοσι (G20) που είναι και πιο επίκαιρη εκ των δύο, (μετά την παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση του 2008) στην δημιουργία μίας πιο συνεργατικής και πιο δίκαιης παγκόσμιας τάξης; Ή και πάλι έχουμε την παράθεση και προώθηση των θέσεων των ισχυρών Δυτικών δυνάμεων; Μιλάμε για μία Ομάδα που λειτουργεί στα πλαίσια της νέας παγκόσμιας οικονομικής διακυβέρνησης ή είναι απλά ένας τρόπος επαναδιατύπωσης της υπάρχουσας παγκόσμιας τάξης με κύριες τις ΗΠΑ και τους συμμάχους τους;

Τέλος, βοηθούν στην διαμόρφωση μίας νέας κατεύθυνσης σε συνεργασία με τους υφιστάμενους διεθνείς οργανισμούς ή κατέχουν έναν έντονο σε διακηρύξεις λόγο, στερούμενα όμως ουσιαστικών δράσεων; Υπάρχει ‘αύριο’ για τέτοιου είδους ομαδοποιήσεις, (ανεπίσημα fora) και συνεργασίες; Πώς διαγράφεται το μέλλον τους; Αυτό είναι και το μεγάλο ερώτημα προς απάντηση - στόχος της παρούσας ανάλυσης.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: Παγκόσμια οικονομική διακυβέρνηση, G7-8, G20, Σύνοδοι Κορυφής, ανεπτυγμένες και αναδυόμενες οικονομικές δυνάμεις, διεθνείς οργανισμοί, ΗΠΑ, Κίνα, Ρωσία

ABSTRACT

In the following dissertation, entitled: '*The new global economic governance and G7-8 & G20. Role, achievements, power play and future estimations*', are presented two groups with influence in the current global economic system.

What are these groups and how did they emerge? What is global economic governance and how the forces of globalization and rapid technological improvements supported the appearance and action of such groups? How do they actually act and can they really help us deal with the current global socio-economic obstacles? Are they working (mainly G20, after the global financial crisis of 2008), for the creation of a world that promotes fairness and cooperation among the states? Can we achieve that? Or, despite their declarations they promote the Western System and the values of the USA?

Finally, do they actually act? What are their achievements so far? Will these groups exist in the near future? This is the big question to be answered and main target of this dissertation.

KEYWORDS: Global economic governance, G7-8, G20, Summits, developed and emerging economic powers, international organizations, USA, China, Russia

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ - ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ.....σελ. 2

ABSTRACT - KEYWORDS.....σελ. 3

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....σελ. 6

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ: ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΝΕΑ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ

1.1 Παγκοσμιοποίηση, παγκόσμια οικονομική διακυβέρνηση και οι G-Ομάδες.....σελ. 12

1.2 Κυριότερες Θεωρίες της παγκόσμιας διακυβέρνησης..... σελ. 17

1.3 Δρώντες της παγκόσμιας διακυβέρνησης.....σελ. 21

1.4 Προτάσεις για την παγκόσμια διακυβέρνηση.....σελ. 24

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ: Η ΟΜΑΔΑ ΤΩΝ ΕΠΤΑ-ΟΚΤΩ, G7-8. ΓΕΝΝΕΣΗ, ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ, ΔΡΑΣΗ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΣΥΝΟΔΟΥΣ ΤΗΣ ΚΑΙ Η ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΣΤΟ ΣΗΜΕΡΑ

2.1 Η γέννηση των G7-8. Συνθήκες δημιουργίας τους.....σελ.25

2.2 Τα οφέλη αυτής της ανεπίσημης μορφής διεθνούς συνεργασίας.....σελ.27

2.3 Ταυτότητα και οργάνωση της ομάδας.....σελ.28

2.4 Οι Σύνοδοι Κορυφής της ομάδας (1975-2000 και 2000-σήμερα).....σελ.29

2.5 Οι αλλαγές στον 21ο αιώνα και η πορεία της ομάδας των επτά-οκτώ, μέσα από νέες προκλήσεις.....σελ.30

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ: ΚΡΙΤΙΚΕΣ ΠΑΝΩ ΣΤΟΥΣ G7-8 ΚΑΙ Ο ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ ΡΩΣΙΑ.

3.1 Η Ρωσία και η ταραχώδης σχέση με την ομάδα των επτά.....σελ.35

3.2	Οι υπέρμαχοι και οι πολέμιοι της ομάδας.....σελ.36
-----	--

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ: Η ΟΜΑΔΑ ΤΩΝ ΕΙΚΟΣΙ (G20)

4.1	Συνθήκες δημιουργίας της ομάδας των είκοσι.....σελ.38
4.2	Δράση της μέσα από τις Συνόδους της.....σελ.39
4.3	Αποτίμηση των Συνόδων της.....σελ.41

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ: ΚΡΙΤΙΚΕΣ ΠΑΝΩ ΣΤΗΝ ΟΜΑΔΑ ΤΩΝ ΕΙΚΟΣΙ (G20)

5.1	Οι φωνές των σκεπτικιστών.....σελ.43
5.2	Οι φωνές των υποστηρικτών.....σελ.46

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ: Ο ΠΟΛΥΠΟΛΙΚΟΣ ΝΕΟΣ ΚΟΣΜΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΝΑΔΥΟΜΕΝΕΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ

6.1	Ένας νέος κόσμος.....σελ.47
6.2	Ο ρόλος των μεσαίων δυνάμεων σήμερα και οι G20.....σελ.49

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΠΤΑ: ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΚΤΙΜΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΥΠΟ ΕΞΕΤΑΣΗ ΟΜΑΔΕΣ ΚΑΙ ΠΙΘΑΝΑ ΣΕΝΑΡΙΑ ΓΙΑ ΑΥΤΕΣ.

7.1	Μελλοντικές εκτιμήσεις.....σελ.51
7.2	Τελικά συμπεράσματα.....σελ.53

ΕΠΙΛΟΓΟΣ.....σελ.56

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....σελ.57

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα διπλωματική εργασία εξετάζει δύο Ομάδες, δύο ανεπίσημα forum, τους G7-8 και τους G20. Η μελέτη και των δύο εντάσσεται σε αυτό που αποκαλούμε Παγκόσμια Οικονομική Διακυβέρνηση. Η πρώτη Ομάδα των Επτά-Οκτώ, με μέλη τις Επτά πιο πλούσιες χώρες του πλανήτη την εποχή της δημιουργίας της περιλαμβάνει τις εξής χώρες: *Γαλλία, Γερμανία, Ιαπωνία, Καναδάς, Ιταλία, Ηνωμένο Βασίλειο και ΗΠΑ*. Το 1997 η Ομάδα μεγαλώνει με την προσθήκη της Ρωσίας. Αυτό μέχρι τα πρόσφατα γεγονότα στην Ουκρανία, όπου και πάλι βρισκόμαστε στην Ομάδα των Επτά, μετά από την σύγκρουση της Ρωσίας με την Δύση. Η ομάδα αυτή βλέπουμε πώς κλήθηκε να αναλάβει δράση σε μία εξαιρετικά περίπλοκη, υψηλά συνδεδεμένη και τώρα άκρως παγκοσμιοποιημένη πραγματικότητα. Αρχές του 21ου αιώνα και η σκυτάλη περνά στους G20. Οι G8 με την παλιά τους δομή, καθίστανται ανεπαρκείς και οι G20 που περιλαμβάνουν στους κόλπους τους τις νέες δυνάμεις, φαίνεται να είναι το παρόν και μέλλον. Οι G20 είναι οι: *Αργεντινή, Αυστραλία, Βραζιλία, Καναδάς, Κίνα, Γαλλία, Γερμανία, Ινδία, Ινδονησία, Ιταλία, Ιαπωνία, Κορέα, Μεξικό, Σαουδική Αραβία, Ν. Αφρική, Τουρκία, Ρωσία, Ηνωμένο Βασίλειο, ΗΠΑ και Ευρωπαϊκή Ένωση*. Δεν αμφισβητούν μόνο το δυτικό οικονομικό σύστημα, αλλά και τις αξίες της, όπως και την επιδίωξή της να καθορίζει το διεθνές στερέωμα με βάση τα συμφέροντα της. Τα κέντρα εξουσίας πια έχουν πολλαπλασιασθεί το όνειρο μιας πραγματικής οικουμενικότητας και συνεργασίας είναι εγγύτερα. Μέσα σε αυτές τις συνθήκες γεννιούνται οι G20.

Ειδικότερα, κυρίαρχος στόχος μεταπολεμικά ήταν η εξασφάλιση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας. Μετά το Bretton Woods, δημιουργήθηκαν οι μεγάλοι οικονομικοί οργανισμοί, ώστε να προασπισθεί η ειρήνη και να αποφευχθεί ένας Τρίτος Παγκόσμιος Πόλεμος στο μέλλον. Μέσα από την οικονομική αλληλεξάρτηση των λαών σε παγκόσμιο επίπεδο, διεφάνη ο στόχος της ειρήνης από την μία πλευρά και εγκαθιδρύθηκε ένα σύστημα οικονομικό και πολιτικό, με προεξέχουσες τις ΗΠΑ και τους συμμάχους της. Σημαντικό σημείο άξιο αναφοράς, το ότι η κάθε ομάδα δημιουργήθηκε έχοντας ένα συγκεκριμένο στόχο, ο οποίος και ήταν άμεσα συνδεδεμένος με τις εξελίξεις της κάθε περιόδου. Η δράση της κάθε ομάδας ήταν άμεσα συνδεδεμένη με τους επίσημους Διεθνείς Οργανισμούς και την δράση τους. Έτσι σταδιακά μιλάμε για την Παγκόσμια Οικονομική Διακυβέρνηση. Η ιδέα της Παγκόσμιας Διακυβέρνησης περιγράφει την ύπαρξη συνεργατικού πλαισίου ανάμεσα στα κράτη. Μιλάμε για πολυμερές πλαίσιο συνεργασίας και για μία κοινωνία των πολιτών που είναι υπαρκτή και εν δυνάμει, σε θέση να ασκεί πίεση, ώστε να επιτευχθούν κοινώς καθορισμένοι στόχοι.

Αφορμή για την δημιουργία των G7-8, στον μεταπολεμικό κόσμο στάθηκαν οι πετρελαϊκές κρίσεις της δεκαετίας του 1970. Με την πάροδο του χρόνου η Ομάδα αυτή, βρέθηκε αντιμέτωπη με πολλά ζητήματα τα οποία δεν είχαν να κάνουν μόνο με οικονομικά θέματα όπως θα δούμε. Αντιμετώπιση της τρομοκρατίας, περιβάλλον, ανάπτυξη, φτώχεια και

κλιματική αλλαγή μερικά από τα ζητήματα που περιέλαβαν στους κόλπους τους οι G7. Όλα αυτά τα ζητήματα είναι ζητήματα παγκόσμια και απαιτούν παγκόσμια συνεννόηση και σταθερή συνεργασία, ώστε να παραχθούν αξιοσημείωτα αποτελέσματα. Και αν οι πιο πλούσιες χώρες του κόσμου προσπαθήσουν για την επίλυση τους, θα περίμενε κάποιος αισιόδοξος, μία κάποια βελτίωση στα προβλήματα που ταλανίζουν την ανθρωπότητα εδώ και τόσα χρόνια. Είναι έτσι; Πόσο πραγματικά μπορούν αυτά τα fora να συμβάλλουν στην αντιμετώπιση καίριων ζητημάτων; Το κάνουν; Και προς ποια κατεύθυνση; Μήπως θέτουν μακροπρόθεσμες υπεραισιόδοξες διακηρύξεις και αυτό για να εξυπηρετήσουν βραχυπρόθεσμα πολιτικά συμφέροντα οι πιο ισχυροί; Αυτά είναι μερικά μόνο από τα ερωτήματα που εύλογα έρχονται στο νου όποιου επιχειρήσει να ασχοληθεί με το ζήτημα των G-groups και με μία πρώτη ανάγνωση της ιστορίας της Ομάδας των Επτά, αλλά και των Είκοσι, (G20), όπως θα δούμε στη συνέχεια.

Ξεκινώντας στο πρώτο κεφάλαιο της παρούσας εργασίας **‘Αίγα λόγια για την Παγκόσμια Οικονομική Διακυβέρνηση’**, παρουσιάζεται η ιδέα και έννοια της Παγκόσμιας Οικονομικής Διακυβέρνησης. Πώς ορίζεται η Διακυβέρνηση και πώς οι δυνάμεις της παγκοσμιοποίησης την επηρεάζουν; Ποιές είναι οι βασικές θεωρίες της; Ποιοί οι δρώντες; Ποιές είναι οι κατευθύνσεις της και ποιές προτάσεις κυριαρχούν μιλώντας για ‘Διακυβέρνηση’; Η σπουδαιότητα του πώς κυβερνάται αυτός ο κόσμος και το πώς μέσα στο χρόνο η παγκόσμια διακυβέρνηση άλλαξε, δεν θα μπορούσε να μην αναφερθεί σε μία μελέτη για τις G-Ομάδες, εφόσον αυτές καθορίζονται από εκείνη. Σημαντικές μελέτες για το Global Economic Governance (όπως διεθνώς αναφέρεται ο όρος) και πολύτιμοι αρωγοί για την συγγραφή του πρώτου κεφαλαίου (ενδεικτικά) οι: *J. Kirton, ο Theodore Cohn και οι Baylis Smith* σχετικά με την παγκοσμιοποίηση των διεθνών σχέσεων και των προκλήσεων που αυτή εμπεριέχει. Επίσης, οι: *Robert O Brien & Marc Williams* στο έργο τους περί παγκόσμιας πολιτικής οικονομίας, εξαιρετικά περιγραφικοί και εύστοχοι σχετικά με το παρελθόν και την εξέλιξη της διακυβέρνησης. Σημαντικό και το έργο του *Richard Peet ‘Γεωγραφία της Ισχύος’*, όπου αναλύει το πώς διαμορφώνεται η παγκόσμια οικονομική πολιτική στο σήμερα. Τέλος, αναφορικά με το πόσο πολύ άλλαξε η φύση της διακυβέρνησης και πόσο σημαντικό είναι να δημιουργηθεί ένα νέο οικονομικό σύστημα ή να μεταρρυθμιστεί ουσιαστικά το υπάρχον, το έργο των *Jonathan Mitchie & John Grieve Smith ‘Παγκόσμια Αστάθεια’*. Ουσιαστικής σημασίας και τα έργα του *Π. Ρουμελιώτη ‘Προς ένα πολυπολικό κόσμο’, ‘Παγκόσμια Οικονομική Διακυβέρνηση’ και ‘Παγκόσμια Διακυβέρνηση ή Ηγεμονική Παγκοσμιοποίηση;’* Σε κάθε κεφάλαιο παρατίθεται αναλυτικά η πηγή από όπου έχει αντληθεί το οτιδήποτε με υποσημειώσεις σε κάθε σελίδα.

Στο δεύτερο κεφάλαιο **‘Η Ομάδα των G7-8. Γέννηση, Ταυτότητα, Δράση μέσα από τις Συνόδους της και η θέση της στο σήμερα’** ξεκινάμε με την Ομάδα των Επτά-Οκτώ. Πότε και υπό ποιες συνθήκες δημιουργήθηκαν; Ποια είναι η δράση τους και πώς αποτυπώνεται μέσα από τις Συνόδους τους; Ποια είναι η θέση τους στο σήμερα; Μέσα από τις Συνόδους της Ομάδας, βλέπουμε πώς ήταν μακρύς ο δρόμος που ακολούθησε και πολλές οι προκλήσεις που γεννήθηκαν μέσα στο χρόνο για εκείνη. Ακόμη περισσότερες προκλήσεις εμφανίζονται με το ξέσπασμα της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης το 2007-8 στις ΗΠΑ. (Από το 1975 στο Rambouillet έως το πολύ σημαντικό Gleneagles το

2005 (ανάπτυξη, κλιματική αλλαγή και επιτακτική ανάγκη μεταρρυθμίσεων της στο προσκήνιο). Με τον 21ο αιώνα διαφαίνεται μία στασιμότητα σε αυτή την ομάδα και τίθενται ερωτήματα σχετικά με τον ρόλο της, την νομιμότητα της, την αποτελεσματικότητα της, την δημοκρατικότητα της, αλλά και την σχέση της με τις αναδυόμενες οικονομίες του πλανήτη που αποζητούν και αυτές μία θέση μέσα στον νέο κόσμο.

Στο τρίτο κεφάλαιο, **‘Κριτικές πάνω στους G7-8 και ο παράγοντας Ρωσία’**, παρουσιάζονται οι υποστηρικτές της Ομάδας και οι απόψεις τους, καθώς και οι πολέμιοι της και τα επιχειρήματά τους. Σημαντικός και ο ρόλος της Ρωσίας, αλλά και η προβληματική σχέση αυτής με τα υπόλοιπα μέλη της Ομάδας. Μία σχέση συγκρουσιακή και περίπλοκη κατά την άποψη της ερευνήτριας που είναι άξια αναφοράς. Δυστυχώς, στις βασικές αδυναμίες της Ομάδας των Επτά-Οκτώ, εντάσσουμε το γεγονός της αναφοράς τους σε ανάγκη μεταρρυθμίσεων σε επίπεδο διακηρύξεων, όμως επί του πρακτέου το τοπίο θολώνει και δεν είναι ξεκάθαρες ποιες πρέπει να είναι αυτές οι μεταρρυθμίσεις και προς ποια κατεύθυνση. Επίσης, η πολιτική βούληση δεν είναι ξεκάθαρη. Με την δημιουργία της είδαμε τους νικητές του 20ου αιώνα και την κυριαρχία τους σε μία συγκεκριμένη πραγματικότητα. Η νέα πραγματικότητα επιτάσσει αλλαγές, προσαρμογή και ιδιαίτερη ευελιξία ώστε να μπορούμε να μιλάμε για τους G7 (και G20) στο εγγύς μέλλον. Καθίσταται αδήριτη ανάγκη η Ομάδα των G7 να αναλάβει ενεργότερο ρόλο και να λειτουργήσει ως θεσμός κατάδειξης φλεγόντων ζητημάτων, αλλά και παρακίνησης, εύρεσης λύσεων σε παγκόσμιο επίπεδο σε συνδυασμό με τις επίσημες κυβερνήσεις των κρατών και τους Διεθνείς Οργανισμούς. Τα τελευταία χρόνια η πορεία της κρίνεται στάσιμη και χωρίς ουσιαστικά αποτελέσματα. Το αν θα καταφέρει να είναι βιώσιμη και αποτελεσματική εξαρτάται αφενός από το κατά πόσο οι διαδικασίες που θα ακολουθήσει θα χαρακτηρίζονται από διαφάνεια και αφετέρου από το κατά πόσο τα θέματα που περιλαμβάνει στην agenda της αντανakλούν τις παγκόσμιες προκλήσεις και το ενδιαφέρον των εκτός της Ομάδας των Επτά, ώστε να μπορέσουν να εφαρμοσθούν οι προτάσεις από όσο το δυνατόν περισσότερες χώρες. Σημαντικό σημείο και η μεταξύ των μελών συμφωνία σε βασικά ζητήματα που τους απασχολούν. Επαφή με την κοινωνία των πολιτών και με άλλους περιφερειακούς οργανισμούς, καλή σχέση μεταξύ των ηγετών της Ομάδας και αίσθημα εμπιστοσύνης μεταξύ τους καίρια σημεία που θα την αναζωογονήσουν και θα κρίνουν το μέλλον της. Μακρύς και δύσκολος ο δρόμος, αλλά απαραίτητος. Απαραίτητη επίσης, και η συνειδητοποίηση των όσων η έννοια του πολυπολικού κόσμου εμπεριέχει από όλους τους πολίτες αυτού του κόσμου και η αντιμετώπιση παγκόσμιων ζητημάτων με έναν τρόπο ανοικτό σε ιδέες και προτάσεις. Ειδάλλως, το μέλλον καθίσταται αβέβαιο και ίσως και να μιλάμε για έναν G-μηδενικό κόσμο. Σημαντική βοήθεια για το εν λόγω κεφάλαιο, περί επιτυχιών και αποτυχιών της Ομάδας, εύστοχα άρθρα σημαντικών ιδρυμάτων όπως (ενδεικτικά): *Brookings Institution, London School of Economics κ.α.* Όπως επίσης, σημαντικοί για το θέμα μελετητές οι: *Hugo Dobson, Frattiani, Payne, και J. Kirton.*

Στο τέταρτο κεφάλαιο **‘Η Ομάδα των Είκοσι (G20)’**, περνάμε στην μελέτη της Ομάδας που από το 1999 και ιδιαίτερα μετά την παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση του 2008, έχει απασχολήσει πολλούς ερευνητές και είναι στο προσκήνιο των εξελίξεων. Τα γεγονότα της δεκαετίας του 1990, οι επιπτώσεις της παγκοσμιοποίησης, οι οικονομικές

κρίσεις των ετών αυτών με μεγαλύτερη την ΝΑ Ασία το 1997 αλλά και του 2007-8, επέτρεψαν την συνειδητοποίηση του τι σημαίνει μετάδοση της κρίσης, περιθωριοποίηση των φτωχότερων, αλλά και κατέδειξαν το τεράστιο κόστος από τις επιπτώσεις ενός υψηλά διασυνδεδεμένου κόσμου. Σημείο που αφορά όλον τον πλανήτη. Έτσι, οδηγηθήκαμε στην γέννηση των G20 με την συμμετοχή και των αναδυόμενων οικονομιών του πλανήτη (Berlin 1999), οι οποίοι δρουν μέσα στο πλαίσιο αυτού που αποκαλούμε ‘Παγκόσμια Οικονομική Διακυβέρνηση’. Διακυβέρνηση, ο νέος τρόπος με τον οποίο κυβερνάται ο κόσμος με έμφαση στην πολιτική και οικονομική της διάσταση. Οι αναδυόμενες οικονομίες δεν μπορούν άλλο να βρίσκονται στο περιθώριο των οικονομικών εξελίξεων και όσο ισχυρότερες γίνονται οικονομικά, τόσο μεγαλύτερο μερίδιο αποζητούν να έχουν στον τρόπο διαμόρφωσης και άσκησης της Παγκόσμιας Οικονομικής Διακυβέρνησης. Οι ανεπτυγμένες, Δυτικές δυνάμεις από την άλλη πλευρά, βλέπουν τον κόσμο να εξελίσσεται και να ανατρέπει σχέσεις ισχύος και παλαιότερα δεδομένα και προσπαθούν να ‘αγκαλιάσουν’ τις αναπτυσσόμενες δυνάμεις, ώστε να συνεχίσουν να ακολουθούν και να εφαρμόζουν κανόνες που βασίζονται στο Δυτικό τρόπο σκέψης και σύστημα αξιών με προεξέχουσες τις ΗΠΑ.

Στο πέμπτο κεφάλαιο **‘Κριτικές πάνω στην Ομάδα των Είκοσι (G20)’** αναλύονται οι κριτικές που η Ομάδα αυτή κατά καιρούς έχει δεχθεί, θετικές και αρνητικές. Οι αρνητικές κριτικές (πολύ συνοπτικά) εστιάζουν σε θέματα αποτελεσματικότητας, διαφάνειας, νομιμότητας και δημοκρατικότητας της Ομάδας. Πολλά σημεία που υπήρχαν ως αρνητικά στους G7-8 βλέπουμε πώς είναι παρόντα και στα ψεγάδια των Είκοσι. Η Ομάδα των Είκοσι, αν πραγματικά θέλει να έχει με το μέρος της τις αναδυόμενες οικονομίες του πλανήτη, θα πρέπει να λειτουργεί με πλουραλισμό και σε μία πιο δίκαιη βάση. Οι υπέρμαχοι της από την άλλη πιστεύουν πώς τα παγκόσμια προβλήματα απαιτούν: Διεθνή συνεργασία, ένα ευέλικτο πλαίσιο (βασικό πλεονέκτημα στα fora αυτά) και παγκόσμιες λύσεις, στοιχεία που κατά την γνώμη τους οι G20 διαθέτουν και προωθούν μέσα από τις δράσεις τους.

Στο έκτο κεφάλαιο **‘Ο πολυπολικός νέος κόσμος και οι αναδυόμενες δυνάμεις’**, παρουσιάζεται ο νέος πολυπολικός κόσμος και μερικές από τις σημαντικότερες αναδυόμενες οικονομικές δυνάμεις. Πια και αυτές διεκδικούν μία θέση εντός των σημαντικών οικονομικών Ομάδων του πλανήτη και απαιτούν να μεταρρυθμιστεί ο κόσμος, ώστε να είναι περισσότερο αντιπροσωπευτικός και δίκαιος για εκείνες. Ειδικά, οι αναδυόμενες οικονομίες βλέπουμε πώς στρέφονται προς την δημιουργία δικών τους Ομάδων (βλέπε BRICS, περιφερειακές συνεργασίες σε Ασία...), μακριά από την Δύση. Επίσης, επισημαίνεται ο ρόλος των μεσαίων δυνάμεων και πώς αυτές μπορούν να μετριάσουν την απόσταση που χωρίζει τις ανεπτυγμένες από τις αναπτυσσόμενες οικονομίες του σήμερα και να συμβάλλουν σημαντικά στην εξέλιξη των G20.

Κλείνοντας, στο έβδομο και τελευταίο κεφάλαιο **‘Μελλοντικές εκτιμήσεις για τις υπό εξέταση Ομάδες και πιθανά σενάρια για αυτές’**, οδηγούμαστε σε μερικά πιθανά σενάρια για το μέλλον των δύο Ομάδων και παρατίθενται τα τελικά συμπεράσματα από την ερευνήτρια. Για την Ομάδα των Επτά (G7) ευρισκόμενοι στις αρχές του 21ου αιώνα πια, υφίσταται έντονη ανάγκη προώθησης ενός ευρύτερου πλαισίου, αν θέλουν να σημαίνουν κάτι στον νέο και πολύ διαφορετικά δομημένο κόσμο, από την εποχή που η Ομάδα αυτή ξεπήδησε. Όμως βασική εκκρεμότητα για την Ομάδα το πώς θα οδηγηθούν στο ‘αύριο’. Τι

θα πρέπει να αλλάξουν; Βάσει ποιου προγράμματος; Το σημείο αυτό κατά την γνώμη της ερευνήτριας παραμένει γενικό και νεφελώδες, και δικαιολογεί και την μετέπειτα στατική πορεία της Ομάδας. Όμως και στους Είκοσι (G20), υφίστανται σε μεγάλο βαθμό γενικές διακηρύξεις από την μία και επί του πρακτέου ειδικά στο κομμάτι της ισότητας και της δίκαιης αντιμετώπισης των αναδυόμενων οικονομιών εντός τους, παρατηρείται μια σχέση, η οποία κυριαρχείται από τους παλαιούς G7/8 και τις ΗΠΑ. Αυτή η σχέση υπεροχής των Δυτικών και των ΗΠΑ, αποτυπώνεται και μέσα από τους Διεθνείς Οργανισμούς και τις δράσεις τους. (αναφορά ενδεικτικά σε ΔΝΤ, quotas...)

Ακολουθούν ο επίλογος και η βιβλιογραφία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ: Λίγα λόγια για την Νέα Παγκόσμια Οικονομική Διακυβέρνηση.

Στο πρώτο κεφάλαιο της παρούσας μελέτης παρουσιάζεται η έννοια της Παγκόσμιας Οικονομικής Διακυβέρνησης. Ζούμε σε έναν κόσμο άκρως αλληλεξαρτώμενο και παγκοσμιοποιημένο. Οι αλλαγές δείχνουν να είναι ραγδαίες και οι προκλήσεις πολλές και σύνθετες. Παγκόσμια προβλήματα όπως: Η φτώχεια, οι κοινωνικές ανισότητες, η διαίρεση του πλανήτη σε πλούσιες και φτωχές χώρες, θέματα υγείας και ασφάλειας, καθημερινά βρίσκονται στο προσκήνιο των διεθνών εξελίξεων και απαιτούν λύσεις και συνεργασία μεταξύ των κρατών. Τι είναι όμως η Διακυβέρνηση; Πόσο την επηρεάζει η παγκοσμιοποίηση; Ποια τα επίπεδα αυτής και ποιοι οι δρώντες της; Προς τα που κατευθύνεται και ποιες προτάσεις θα μπορούσαν να βοηθήσουν ουσιαστικά και να προσφέρουν λύσεις στα ακανθώδη προβλήματα των ημερών μας; Μπορεί να τεθεί υπό έλεγχο και να στραφούμε επιτέλους προς την υιοθέτηση μίας στάσης παγκοσμίως με περισσότερη έμφαση στον άνθρωπο και τις ανάγκες του και όχι, στήριξη της ανεξέλεγκτης δράσης των αγορών και μόνο; Η νεοφιλελεύθερη σχολή και οι ιδέες της, μήπως επιβάλλεται (από τις σύγχρονες προκλήσεις) να επαναπροσδιορισθούν; Μήπως τελικά όντως ισχύει η άποψη ότι ο νεοφιλελευθερισμός και το κυρίαρχο οικονομικό μοντέλο που ακολουθείται, βγάζει τους χειρότερους εαυτούς μας;¹

Είναι σαφές πώς ο αντίκτυπος και οι συνέπειες της παγκοσμιοποίησης έχουν κάνει επιτακτική μία μορφή προσέγγισης που υπερβαίνει την παραδοσιακή αντίληψη περί Διακυβέρνησης. Υπερβαίνει την θέση, ότι τα κράτη είναι οι απόλυτοι δρώντες της διεθνούς σκηνής. Φαίνεται πώς σταδιακά είμαστε αντιμέτωποι με μία νέα μορφή Παγκόσμιας Διακυβέρνησης που και οι ίδιοι οι μελετητές λόγω της συνθετότητας της πολλές φορές δυσκολεύονται να προσδιορίσουν με ακρίβεια. Όπως πολύ εύστοχα παρατήρησε ο Robert Keohane, *‘Η αλληλεξάρτηση που προκύπτει από τον παγκοσμιοποιημένο κόσμο και η έλλειψη ορθής διακυβέρνησης μπορεί να αποτελέσει ένα θανάσιμο μείγμα’*.², τονίζοντας την σπουδαιότητα του θέματος.

Αυτά είναι μερικά από τα ζητήματα που εντάσσονται στο πρώτο κεφάλαιο. Σκοπός της μελέτης της Παγκόσμιας (Οικονομικής) Διακυβέρνησης, η καλύτερη κατανόηση των υπό εξέταση Ομάδων Επτά-Οκτώ και Είκοσι (G7-8 & G20), οι οποίες εμφανίζονται μέσα στο πλαίσιο αυτής και ακολουθούν στη συνέχεια.

¹ Ενδιαφέρον πάνω σε αυτό το ζήτημα άρθρο του Guardian, Verhaeghe, Paul, *‘Neoliberalism has brought out the worst in us’*, 29/09/2014
<http://www.theguardian.com/commentisfree/2014/sep/29/neoliberalism-economic-system-ethics-personality-psychopathicsthic>

² Higgott, Ritchard, *‘The Theory and Practice of Global and Regional Governance: Accommodating American Exceptionalism and European Pluralism’*¹, University of Warwick GARNET Working Paper: No 01/05 November 2005, <https://www2.warwick.ac.uk/fac/soc/garnet/workingpapers/0105.pdf>, *‘As Keohane (2001) has noted ‘interdependence and the lack of governance, when combined, make a deadly mixture...’*

1.1 Παγκοσμιοποίηση, Παγκόσμια Οικονομική Διακυβέρνηση και οι G - Ομάδες.

Πόσοι μα πόσοι μελετητές δεν έχουν προσπαθήσει να περιγράψουν το τι σημαίνει Παγκοσμιοποίηση και τι 'Ασύμμετρη Παγκοσμιοποίηση', μία κατάσταση που φαίνεται να κυριαρχεί στις μέρες μας. Προτού αναφέρουμε κάποιους ορισμούς για την έννοια της διακυβέρνησης που συνδέεται με το θέμα της παρούσας διπλωματικής, παρατίθενται μερικές απόψεις για την έννοια της παγκοσμιοποίησης που τόσα πολλά ακούμε και τόση πολύ μελάνι έχει χυθεί στους ακαδημαϊκούς κύκλους.

Οι απόψεις πολλές και για τον λόγο αυτό επιλέγονται οι ορισμοί των J. Baylis και S. Smith,³ οι οποίοι και ορίζουν την **'Παγκοσμιοποίηση'** ως: *'Μία ιστορική διαδικασία που περιλαμβάνει την θεμελιώδη μετακίνηση ή μετατροπή στη χωρική κλίμακα της ανθρώπινης κοινωνικής οργάνωσης, η οποία συνδέει μακρινές κοινωνίες και επεκτείνει την επιρροή σχέσεων ισχύος σε περιοχές και ηπείρους'*. Και συνεχίζουν με την **'Ασύμμετρη Παγκοσμιοποίηση'**, η οποία κατά τους μελετητές: *'Περιγράφει τον τρόπο με τον οποίο η σύγχρονη παγκοσμιοποίηση εξαπλώνεται άνισα ανά τον κόσμο και ανάμεσα σε διάφορες κοινωνικές ομάδες με τέτοιο τρόπο που δημιουργεί μία σαφή γεωγραφία η οποία τις περικλείει ή τις αποκλείει από το παγκόσμιο σύστημα'*.

Πώς λοιπόν, προσεγγίζεται η Διακυβέρνηση, μία έννοια άμεσα συνδεδεμένη με τον σύγχρονο παγκοσμιοποιημένο κόσμο και τις προκλήσεις του; Ο Rosenau⁴ υποστηρίζει πώς η διακυβέρνηση είναι η *προσπάθεια διαχείρισης των διεθνών θεμάτων και διαδικασιών υπό την απουσία μίας παγκόσμιας κυβέρνησης*. Η διακυβέρνηση είναι ένα εκτεταμένο φαινόμενο, το οποίο και περιλαμβάνει όχι, μόνο επίσημους και κυβερνητικούς θεσμούς, αλλά και ανεπίσημους μη κυβερνητικούς. Αλλά και η Επιτροπή Παγκόσμιας Διακυβέρνησης, ένας Οργανισμός που ιδρύθηκε το 1992 με την υποστήριξη του ΟΗΕ, ορίζει την Διακυβέρνηση. Συγκεκριμένα αναφέρει πώς:

*'Διακυβέρνηση είναι το άθροισμα των διαφορετικών τρόπων που τα άτομα και οι θεσμοί, δημόσιοι και ιδιωτικοί, διαχειρίζονται τα κοινά τους θέματα. Είναι μία συνεχής προσπάθεια, μέσω της οποίας συγκρουόμενα ή ποικίλα συμφέροντα μπορούν να συμβιβασθούν και να ληφθεί συνεργατική δράση. Περιλαμβάνει επίσημους θεσμούς και καθεστώτα, εξουσιοδοτημένα να επιβάλλουν συμμόρφωση καθώς και ανεπίσημες Συμφωνίες, Διευθετήσεις που οι άνθρωποι και οι θεσμοί έχουν συμφωνήσει ή αντιλαμβάνονται πώς είναι προς το συμφέρον τους...'*⁵

Αναφορικά με το ζήτημα και ο Rhodes, έγραψε:

³ Baylis, John, Smith Steve, 'Η παγκοσμιοποίηση της διεθνούς πολιτικής. Μια εισαγωγή στις Διεθνείς Σχέσεις', εκδ. Επίκεντρο, 2007, σελ. 68

⁴ James N. Rosenau, Ernst-Otto Czempiel, 'Governance without Government: Order and change in World Politics', Cambridge University Press, 1992

⁵ Commission on Global Governance, *A new world*: In R. Wilkinson, ed. The Global Governance Reader, London: Routledge, 2005, p. 26

*‘Η Διακυβέρνηση σηματοδοτεί μία αλλαγή στον τρόπο που αντιλαμβανόμαστε την κυβέρνηση και αναφέρεται σε μία νέα διαδικασία του τρόπου του κυβερνάν. Η καθεστηκία τάξη, αλληλοεπικαλύπτεται με τις δράσεις άλλων φορέων που προέρχονται από την κοινωνία των πολιτών’.*⁶

Και οι Clarke & Edwards⁷ μιλούν για την διακυβέρνηση και υποστηρίζουν πώς ο όρος αναφέρεται στις διαδικασίες ρύθμισης που λαμβάνουν χώρα σε όλο το σύστημα. Ο όρος ‘Παγκόσμια’ ενσωματώνει την πληθώρα των δρώντων που είναι ικανοί να επηρεάσουν το σύστημα.

Προχωρώντας και μιλώντας για ‘Διακυβέρνηση’, οι Robert O’ Brien & Marc Williams στο έργο τους, ‘Global Political Economy’⁸, μιλούν για την ανάγκη μίας ορθής διακυβέρνησης σε παγκόσμιο επίπεδο και περιγράφουν τους δρώντες που συμμετέχουν σε αυτή την διαδικασία με πολύ κατανοητό και μεστό τρόπο. Εντοπίζουν, όπως αναλύεται και σε επόμενη ενότητα, ως δρώντες: *Κράτη, Κοινωνικά Κινήματα, διάφορες Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, Διεθνείς Οργανισμούς, Πολυεθνικές Εταιρείες, εθνικιστικά ή ακόμα και θρησκευτικά κινήματα*. Προκύπτει από την ανάλυση τους ότι υφίσταται πολυμερισμός και αυτός ο πολυμερισμός αναδεικνύεται εντός της παγκόσμιας διακυβέρνησης. Σίγουρα, μέσα σε όλο αυτό τον πολυμερισμό υφίστανται και προβλήματα -προκλήσεις που απαιτούν την προσοχή μας.

Αναφορικά με τις παγκόσμιες προκλήσεις, βλέπουμε πώς και ο Π. Ρουμελιώτης στο έργο του⁹, μιλά για την ασταθή πορεία του κόσμου, επισημαίνοντας τις παγκόσμιες ανισορροπίες που προκύπτουν μέσα από το κυρίαρχο μοντέλο της φιλελεύθερης παγκοσμιοποίησης. Αυτό το παγκοσμιοποιημένο σύστημα ελέγχει όλες τις σφαίρες των δραστηριοτήτων (*επενδύσεις, εμπόριο, χρηματιστήρια, πολιτιστικός τομέας...*), στα πλαίσια των κανόνων των Διεθνών Οργανισμών. Συχνές αποσταθεροποιήσεις του οικονομικού συστήματος, νέες αναδυόμενες οικονομικές δυνάμεις και νέες προκλήσεις, ανισότητες, ένας κόσμος δύο ταχυτήτων και ένα παγκοσμιοποιημένο σύστημα που προωθεί την απελευθέρωση (παντός είδους), δίχως όμως ανάπτυξη, όπως εύστοχα επισημαίνει ο συγγραφέας. Απαιτείται μία αποτελεσματική και δημοκρατική διακυβέρνηση. (*Αναλυτικότερα στην ενότητα 1.4*)

Η Διακυβέρνηση και κατά συνέπεια η Παγκόσμια Οικονομική Διακυβέρνηση, διαμορφώθηκε και εξελίχθηκε μέσα στο χρόνο. Όπως χαρακτηριστικά περιγράφει ο Theodore Cohn στο έργο του ‘Διεθνής Πολιτική Οικονομία’¹⁰, αλλά και σε μελέτη του

⁶ Rhodes, R.A.W, ‘The New Governance: Governing Without Government’, Political Studies, 44, pp, 652-667.

⁷ Clarke, J.N, Edwards, G. R, ‘Global Governance in the 21st century’, 2004, Palgrave Macmillan

⁸ O’ Brien, R. Williams M, ‘Global Political Economy’, 2010, 3rd edition, Palgrave Macmillan, p. 116-141 & 434-450

⁹ Ρουμελιώτης, Παναγιώτης, ‘Παγκόσμια Οικονομική Διακυβέρνηση’, Αθήνα, εκδ. Λιβάνη, 2006, σελ. 11-27 & 209-271

¹⁰ Cohn, Theodore, ‘Διεθνής Πολιτική Οικονομία’, Αθήνα, Εκδόσεις Gutenberg, 2009, ελληνική μετάφραση, σελ. 54-93

Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου του 2007,¹¹ η παγκόσμια διακυβέρνηση διαμορφώθηκε σταδιακά μετά τους δύο μεγάλους και εξαιρετικά καταστροφικούς Παγκόσμιους Πολέμους, οδηγώντας στην ανάπτυξη νέων μορφών συνεργασίας.

Η ιδέα της Παγκόσμιας Διακυβέρνησης λοιπόν, περιγράφει την ύπαρξη **συνεργατικού πλαισίου ανάμεσα στα κράτη**. Μιλάμε για πολυμερές πλαίσιο συνεργασίας και για μία κοινωνία πολιτών που είναι υπαρκτή και εν δυνάμει σε θέση να ασκεί πίεση, ώστε να επιτευχθούν κοινώς καθορισμένοι στόχοι. Οι περισσότεροι στόχοι εξ αυτών, φαίνεται να περιλαμβάνουν τις παγκόσμιες προκλήσεις της κάθε εποχής. Για να είναι αποτελεσματική μία τέτοια μορφή συνεργασίας θα πρέπει, σύμφωνα με το προαναφερθέν άρθρο, να είναι δυναμική και να μπορεί να υπερβαίνει, να ξεπερνά εθνικά και όποια άλλα όρια και ενδιαφέροντα μπορούν να υπάρχουν. Αυτή η νέα διακυβέρνηση λειτουργεί μέσα από soft (ήπια μορφή ισχύος), παρά από hard power (σκληρής ισχύος) με όρους στρατηγικής. Στο σημείο αυτό επισημαίνουμε πώς για να είναι αποτελεσματική πρέπει να είναι και πιο δημοκρατική, πιο ανοικτή, παρά αυταρχική, πιο πολιτική, παρά γραφειοκρατική και άκρως ενσωματωμένη στις πολιτικές των κρατών που την απαρτίζουν.

Μετά την λήξη του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου, οι διαδικασίες που ακολουθήθηκαν σήμαναν την διαχείριση των εξελίξεων από τις νικητήριες δυνάμεις, την Ιταλία, την Αγγλία, την Γαλλία και τις ΗΠΑ. Η Συνθήκη των Βερσαλλιών το 1919, σήμανε την λήξη του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου, αλλά και το μέλλον. Η Γερμανία πλήρωσε με δυσβάσταχτες τιμωρίες τον πόλεμο αυτό και η απομόνωση σε συνδυασμό με την φτώχεια του γερμανικού λαού την οδήγησαν στην δίνη του ναζισμού μερικά χρόνια αργότερα. Με την λήξη του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου, κυριάρχησε η θέληση για επικράτηση της ειρήνης, αλλά και η αποφυγή των ακραίων γεγονότων των προηγούμενων ετών. Εξαιρετική η επιρροή των Ηνωμένων Πολιτειών στις συζητήσεις που ακολούθησαν στο Bretton Woods στο New Hampshire των ΗΠΑ. Από το σημείο αυτό προέκυψε το **Bretton Woods System, δηλαδή το σύστημα των Σταθερών Συναλλαγματικών Ισοτιμιών που ήταν σε ισχύ μέχρι και το 1973**. Τότε ο παγκόσμιος ηγεμόνας και δημιουργός του εν όψει σημαντικών εξελίξεων το εγκατέλειψε προτάσσοντας το εθνικό συμφέρον των ΗΠΑ.

Βασικό σημείο εδώ: Το παλαιό σύστημα έχει πια λήξει και αυτό είναι γεγονός.¹²
Δημιουργείται η νέα διεθνής βάση συνεργασίας, η Γενική Συμφωνία Δασμών και

¹¹ James M. Boughton and Colin I. Bradford, Jr. 'Global Governance: New Players, New Rules. Why the 20th-century model needs a makeover', December 2007, Volume 44, Number 4, <http://www.imf.org/external/pubs/ft/fandd/2007/12/boughton.htm>

¹² '...The old global financial order is, well, old. Established in 1944 and named after the New Hampshire town where the agreements were drawn up, the Bretton Woods system created an international basis for exchanging one currency for another. It also led to the creation of the International Monetary Fund (IMF) and the International Bank for Reconstruction and Development, now known as the World Bank. The former was designed to monitor exchange rates and lend reserve currencies to nations with trade deficits, the latter to provide underdeveloped nations with needed capital — although each institution's role has changed over time... '

Άρθρο των TIMES, 'A BRIEF HISTORY OF BRETTON WOODS SYSTEM', by M.J Stephey, Tuesday October 21, 2008, <http://content.time.com/time/business/article/0,8599,1852254,00.html>

Εμπορίου (GATT), το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (IMF) και η Παγκόσμια Τράπεζα (World Bank). Αυτοί οι τρεις οργανισμοί είναι οι κύριοι οργανισμοί του μεταπολεμικού παγκόσμιου συστήματος για την διαχείριση της παγκόσμιας οικονομίας. Σε αυτό το μοντέλο διακυβέρνησης λίγες και εξαιρετικά σημαντικές χώρες δίνουν την κατεύθυνση και τον ρυθμό των διαδικασιών και προσκαλούν τις υπόλοιπες να συμμετέχουν χωρίς πάρα πολύ μεγάλη επιρροή και δύναμη σε αυτές. Αυτό το μοντέλο ήταν το κυρίαρχο της μεταπολεμικής περιόδου και κάποιοι αναρωτιούνται αν έχει φθάσει στα όρια του με τον 21ο αιώνα.

Μέσα σε αυτό το νέο πλαίσιο παγκόσμιας οικονομικής διακυβέρνησης, έχουμε σταδιακά από την δεκαετία του 1960 και μετά την εμφάνιση των G - Ομάδων. Το 1962 έχουμε τον σχηματισμό της G10, μιας ομάδας που μαζί με τον ΟΟΣΑ, ανέλαβε τον συντονισμό των οικονομικών πολιτικών των ανεπτυγμένων χωρών και περιελάμβανε τα ακόλουθα κράτη: ΗΠΑ, Ιαπωνία, Γερμανία, Γαλλία, Ηνωμένο Βασίλειο, Ιταλία, Καναδά, Βέλγιο, Ολλανδία, Σουηδία και Ελβετία. Μία από τις βασικές λειτουργίες της ομάδας ήταν η θέσπιση των Γενικών Δανειοδοτικών Διακανονισμών, ώστε να μπορούν να δοθούν στο ΔΝΤ συμπληρωματικά δάνεια μιας και στερούνταν πόρους την περίοδο αυτή το Ταμείο. Την δεκαετία του 1970, δημιουργούνται δύο άλλες ομάδες η G5 και η G7, οι οποίες όπως λέει και ο Cohn είχαν κάποια ιδιαίτερα πλεονεκτήματα, καθώς: *‘Περιελάμβαναν τις πιο ισχυρές ανεπτυγμένες χώρες της παγκόσμιας οικονομίας, ήταν ευέλικτες ομαδοποιήσεις χωρίς επίσημα καταστατικά και συμμετείχαν στις συναντήσεις τους κορυφαίοι πολιτικοί ηγέτες με κύρος ώστε να θέσουν σε εφαρμογή τις συμφωνίες’.*

Οι G5 ήταν οι: ΗΠΑ, Ιαπωνία, Γερμανία, Γαλλία, Ηνωμένο Βασίλειο και οι G7 που διαδέχθηκε την G5, οι χώρες αυτές μαζί με την προσθήκη του Καναδά και της Ιταλίας. Το 1997 με την προσθήκη της Ρωσίας, φθάσαμε στους G8. Οι G7 πολύ συνοπτικά εδώ είχαν τον εξής ρόλο: Ανάπτυξη μίας ημιεπίσημης συνεργασίας πάνω σε παγκόσμια οικονομικά προβλήματα. Ετήσιες Σύνοδοι των Υπουργών Οικονομικών και των Διοικητών των Κεντρικών Τραπεζών, σε μία προσπάθεια συντονισμού νομισματικών και άλλων οικονομικών θεμάτων. Με την πάροδο του χρόνου όπως θα δούμε αναλυτικά σε επόμενο κεφάλαιο, επεκτάθηκαν και σε άλλα ζητήματα ασφάλειας, τρομοκρατίας, πυρηνικά, παγκόσμιας ανάπτυξης κ.α. Ξεκάθαρα αντιπροσώπευε τις κυρίαρχες οικονομικές δυνάμεις της εποχής αφού περιελάμβανε τις πιο ισχυρές πλούσιες χώρες του πλανήτη. Όπως αναφέρουν στο έργο τους οι Kirton & Takase¹³, ο ρόλος των ΗΠΑ υπήρξε καθοριστικός στην γέννηση των G7-8.

Η σημερινή λοιπόν, αρχιτεκτονική του παγκόσμιου οικονομικού συστήματος διακρίνεται σε Τυπικούς Μηχανισμούς (ΟΗΕ, ΔΝΤ, ΠΟΕ, Παγκόσμια Τράπεζα) και σε Άτυπους (G10, G7-8 & G20). Όπως επισημαίνει ο Π. Ρουμελιώτης¹⁴ οι άτυποι μηχανισμοί

¹³ New Directions in Global Political Governance, the G8 and international order in the 21st century', Ashgate Publications, 2002, edited by J. Kirton and J. Takase, p. 237-247

¹⁴ Ρουμελιώτης, Παναγιώτης, 'Παγκόσμια Οικονομική Διακυβέρνηση', Αθήνα, εκδ. Λιβάνη, 2006, σελ. 210

δημιουργήθηκαν όταν το σύστημα του Bretton Woods αντιμετώπισε σοβαρές δυσκολίες με αποτέλεσμα την κατάρρευση του.

Καθώς όμως περνούν τα έτη και οι παγκόσμιες τάσεις και προκλήσεις αλλάζουν, οδηγηθήκαμε στην ανάγκη υιοθέτησης ενός νέου consensus και μίας επέκτασης του Group, μιας και νέες δυνάμεις διεκδικούν ρόλο στην Παγκόσμια Διακυβέρνηση. Τα γεγονότα της δεκαετίας του 1990, οι επιπτώσεις της παγκοσμιοποίησης, οι οικονομικές κρίσεις των ετών αυτών με μεγαλύτερη την κρίση στην Νοτιοανατολική Ασία το 1997, αλλά και το 2007-8 τονίζουν την ανάγκη μεταρρυθμίσεων του υπάρχοντος συστήματος. Κάπως έτσι στο Βερολίνο το 1999, γεννήθηκε η ιδέα της Ομάδας των Είκοσι (G20).

Κλείνοντας, μιλάμε για 'Διακυβέρνηση', για μία διαδικασία που περιγράφει το πώς κυβερνάται ο κόσμος σήμερα. Το σύστημα είναι πολυπαραγοντικό, πολυπολικό και όπως αναφέρουν οι Tonkiss & Passey¹⁵, εμπεριέχει και την διεθνή κοινωνία (*civil society*). Δηλαδή, μιλάμε για μία κοινωνία που περιλαμβάνει τα '*changing patterns of governing*', όπως χαρακτηριστικά αναφέρουν και που υφίστανται μέσω της αξιοπιστίας των σχέσεων σε εθνικό και υπερεθνικό επίπεδο.

Η Οικονομική Διακυβέρνηση περιλαμβάνει ζητήματα που άπτονται της οικονομικής δραστηριότητας (οργάνωση, παραγωγή) και τους θεσμούς, τους τρόπους δηλαδή διοικήσεως των συστημάτων αυτών. Μέσα από την **Παγκόσμια Οικονομική Διακυβέρνηση** λοιπόν, έχουμε την διαχείριση της παγκόσμιας οικονομίας μέσα από συγκεκριμένους θεσμούς που αντλούν την ισχύ τους μέσα από τα κράτη, αλλά μπορούν και πηγαίνουν πέρα από αυτά.¹⁶ **Συγκεντρώνοντας τα χαρακτηριστικά της Παγκόσμιας Οικονομικής Διακυβέρνησης, βλέπουμε τα εξής:** Μιλάμε για συστήματα οικονομικής διακυβέρνησης που σχετίζονται με διαφορετικούς τομείς σε εταιρικό, υπερεθνικό, παγκόσμιο επίπεδο. Δεν υπάρχει μία παγκόσμια διακυβέρνηση με τις αρμοδιότητες μίας εθνικής κυβέρνησης (να φορολογεί, να δαπανά και να ρυθμίζει..). Τα διάκενα που δημιουργούνται καλύπτονται από τα διεθνή οικονομικά καθεστώτα διακυβέρνησης, τα οποία και διαμορφώνονται από τα κράτη βάσει ισχύος και συμφερόντων. Μιλάμε δηλαδή, για καθεστώτα, συγκεκριμένους θεσμούς, που καθιερώνουν αρχές, νόρμες που επηρεάζουν την λειτουργία των κρατών και των οργανισμών, εντός της δικαιοδοσίας αυτών, στις Διεθνείς Οικονομικές Σχέσεις. Τα κράτη εντάσσονται στους θεσμούς. Οι αποφάσεις της Παγκόσμιας Οικονομικής Διακυβέρνησης, βασίζονται σε Διακυβερνητικές Συμφωνίες, οι οποίες επικυρώνονται από τα κράτη κατόπιν διαβουλεύσεων με την Κοινωνία των Πολιτών. Την διοίκηση αυτών των καθεστώτων, αναλαμβάνουν οι Διεθνείς Οργανισμοί. Τέλος, η ύπαρξη αυτών των καθεστώτων δεν μειώνει την σημασία των εθνικών συστημάτων οικονομικής διακυβέρνησης, παρά το γεγονός ότι περιορίζονται από αυτά.

¹⁵ Tonkiss, Fran, Passey Andrew, 'Trust and Civil Society', Palgrave Macmillan, September 2000

¹⁶ Ρουμελιώτης, Παναγιώτης, 'Παγκόσμια Οικονομική Διακυβέρνηση', Αθήνα, εκδ. Λιβάνη, 2006, σελ.209-271

1.2 Κυριότερες Θεωρίες της Παγκόσμιας Διακυβέρνησης

Α) Φιλελευθερισμός

Μιλώντας για την παγκόσμια διακυβέρνηση, αλλά και την παγκόσμια οικονομική διακυβέρνηση, δεν θα μπορούσε να μην γίνει μία αναφορά στις θεωρίες που σχετίστηκαν περισσότερο με αυτήν την έννοια. Κυρίαρχη θεωρία, αυτή του φιλελευθερισμού, καθώς οι φιλελεύθερες αρχές διαμόρφωσαν και καθόρισαν σε μεγάλο βαθμό την έννοια της Διακυβέρνησης.

Ιστορικά παλαιότερη τάση θεωρείται η ρεαλιστική, όμως η φιλελεύθερη είναι η κυρίαρχη προσέγγιση τόσο στις Διεθνείς Σχέσεις, όσο και στην Διεθνή Πολιτική Οικονομία. Η φιλελεύθερη προσέγγιση σε μεγάλο βαθμό πηγάζει από την αμερικανική πολιτική παράδοση, ενώ η ρεαλιστική από την βρετανική. Ο **Theodore Cohn**,¹⁷ πολύ εύστοχα περιγράφει στο έργο του τις ανωτέρω θεωρίες, οι οποίες όπως είπαμε συνέβαλαν στην διαμόρφωση της ‘Διακυβέρνησης’.

Σημαντικότερος εκ των φιλελευθέρων, ο Keohane, μαζί με τον J. Nye και τις απόψεις του περί ‘soft power’ (ήπιας ισχύος). Η παγκόσμια πολιτική λοιπόν, αλλάζει και το νέο σύστημα των διεθνών σχέσεων που προκύπτει από αυτήν την αλλαγή, συνδυάζει δύο στοιχεία: **Την ισχύ και την αλληλεξάρτηση**. Η αλληλεξάρτηση είναι αυτή ακριβώς που αμβλύνει τον παράγοντα της ισχύος και οδηγεί στην συνεργασία. Οι διεθνείς θεσμοί μετριάζουν την κρατική και διεθνή κυριαρχία και τα κράτη μέσα από την συμμετοχή τους σε Οργανισμούς όπως ο *OHE*, *ΠΟΕ*, *ΔΝΤ* κ.α., λειτουργούν περισσότερο βάσει της οικονομικής ισχύος και της διπλωματίας (με όρους δηλ. soft power). **Η διακυβέρνηση συνεπώς συνεπάγεται την συνδιαχείριση και την συγκυβέρνηση της παγκόσμιας οικονομίας, η οποία λαμβάνει χώρα σε έναν μερικώς βιομηχανοποιημένο κόσμο.**

Μέσα σε αυτόν τον κόσμο η διεθνής πολιτική οικονομία, καθίσταται ένα δυνητικό σημείο προόδου και ηθελημένης μεταβολής. Γίνεται θα λέγαμε ένα ‘Center of gravity in the International Relations’. Η ατομική ελευθερία και η απρόσκοπτη διενέργεια συναλλαγών είναι υπέρτατες αρχές αυτής της Διεθνούς Πολιτικής Οικονομίας. Τα κράτη απέχουν από οποιεσδήποτε ενέργειες υπονομεύουν την ελεύθερη οικονομική δραστηριότητα. Από οτιδήποτε δηλαδή θα μπορούσε να περιορίσει την ισχύ των αγορών. **Οι αγορές είναι το πεδίο συνεργασίας των κρατών**. Τα κράτη περιορίζονται από την δημοκρατική λογοδοσία προς τους πολίτες του κόσμου (civil society - κοινωνία των πολιτών¹⁸) και από τον σεβασμό

¹⁷ Cohn, Theodore, ‘Διεθνής Πολιτική Οικονομία’, Αθήνα, Εκδόσεις Gutenberg, 2009, ελληνική μετάφραση

¹⁸ Civil society - Κοινωνία πολιτών: ...*(1) Το σύνολο των ατόμων και ομάδων σε μία κοινωνία που δεν δρουν συμμετέχοντας σε κανένα κυβερνητικό θεσμό, (2), ή όλα τα άτομα και οι ομάδες που δεν συμμετέχουν στην κυβέρνηση ούτε δρουν για τα συμφέροντα εμπορικών εταιρειών. Οι δύο έννοιες είναι ασυμβίβαστες και αμφισβητούμενες. Υπάρχει και τρίτη έννοια (3), Το δίκτυο κοινωνικών θεσμών και πρακτικών (οικονομικές σχέσεις και άλλοι κοινωνικοί δεσμοί...) που αποτελεί την βάση των αυστηρά πολιτικών θεσμών. (...) Ο εθελοντικός χαρακτήρας αυτών των δεσμών θεωρείται βασικός για τη λειτουργία της δημοκρατικής πολιτικής.*, ΑΠΟ: Baylis, John, Smith Steve, ‘Η παγκοσμιοποίηση της διεθνούς πολιτικής. Μια εισαγωγή στις Διεθνείς Σχέσεις’, εκδ. Επίκεντρο, 2007, σελ. 952

στον νόμο, όπως εκφράζεται μέσα από τους κανόνες και τους θεσμούς του διεθνούς συστήματος.

Συνοψίζοντας λοιπόν οι φιλελεύθεροι, βλέπουν την διεθνή πολιτική **ως ένα παιχνίδι win win**, δηλαδή, ως μία ευκαιρία δημιουργίας καταστάσεων με θετικά αποτελέσματα για όλους. **Προϋπόθεση της συνεργασίας, τα διεθνή καθεστώτα.** Χωρίς αυτά το διεθνές σύστημα δεν μπορεί να λειτουργήσει συνεργατικά. Οι αποφάσεις δεν παίρνονται με μονομερείς όρους. Οι διεθνείς οικονομικοί οργανισμοί είναι επωφελείς για τις διεθνείς σχέσεις. *(Αμβλυνση αβεβαιότητας, μείωση κόστους συναλλαγών κ.α).* Μέσα από την οικονομική ολοκλήρωση όπως υποστήριξε και ο Ritchard Rosecrance¹⁹, αποφεύγονται οι συγκρούσεις και προωθείται η διεθνής συνεργασία. **Το εμπόριο και η οικονομική ολοκλήρωση προωθούν την διεθνή συνεργασία. Τα διεθνή καθεστώτα και οι θεσμοί βάσει των φιλελεύθερων λοιπόν, είναι αποτέλεσμα της ανάγκης όλων των κρατών, είναι ωφέλιμα για όλους.** Τα κράτη μέσα σε ένα τέτοιο σύστημα μοιράζονται οφέλη, αλλά και κόστη. Καθοριστικής σημασίας τα τραύματα του μεσοπολέμου βάσει Keohane και Nye²⁰, τα οποία και έδωσαν στα κράτη να καταλάβουν πώς η διεθνής συνεργασία, μας οδηγεί στην αποφυγή της μιζέριας και του πολέμου (Bretton Woods System).

Στον αντίποδα, οι επικριτές αυτής της θεωρίας²¹, υποστηρίζουν πώς οι σχέσεις αλληλεξάρτησης που προωθούνται μέσα από την φιλελεύθερη θεωρία κρύβουν τις σχέσεις εξάρτησης και εκμετάλλευσης που υφίστανται στον κόσμο. Υπάρχουν ανισότητες, δεν επωφελούνται όλα τα κράτη το ίδιο και τα πιο ισχυρά, έχουν μεγαλύτερο μερίδιο από τα οφέλη. Οι σχέσεις Βορρά - Νότου είναι ιδιαίτερα ασύμμετρες και υφίσταται υπερβολική πίστη στην αγορά, περιφρονώντας τον ρόλο του κράτους. Υφίσταται ελλιπής προσοχή σε θέματα ισχύος και κατανομής.

B) Ρεαλισμός

Ο ρεαλισμός, κυρίαρχος στις Διεθνείς Οικονομικές και όχι, μόνο σχέσεις των κρατών μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο. Κύριοι δρώντες είναι τα κράτη. Τα κράτη είναι οι κύριοι παράγοντες της διεθνούς πολιτικής και για τους υποστηρικτές αυτής της σχολής, η πολιτική παραμένει διακρατική. Υφίσταται διεθνής αναρχία και τα κυρίαρχα έθνη κράτη πρέπει να εστιάζουν στα παρακάτω: **Κρατισμός, Επιβίωση και Αυτοβοήθεια.** ²² Τα κράτη φροντίζουν τον ίδιο τους τον εαυτό εφόσον υφίσταται διεθνής αναρχία. Συνεπώς, οι

¹⁹ Rosecrance, R. N., The rise of the trading state: Commerce and conquest in the modern world. New York: Basic Books, 1986.

²⁰ Keohane, O & Nye, J, 'Transnational Relations and World Politics', Cambridge, Harvard University Press, 1972

²¹ Cohn, Theodore, 'Διεθνής Πολιτική Οικονομία', Αθήνα, Εκδόσεις Gutenberg, 2009, ελληνική μετάφραση

²² Dunne, T, Schmidt, B. , 'Ρεαλισμός', 'μέσα στο έργο των: Baylis, John, Smith Steve, 'Η παγκοσμιοποίηση της διεθνούς πολιτικής. Μια εισαγωγή στις Διεθνείς Σχέσεις', εκδ. Επίκεντρο, 2007

ρεαλιστές δεν δέχονται την ύπαρξη κάποιου άλλου κράτους ή θεσμού ως εγγυητή της ασφάλειας των κρατών. Μπορούν με τις ανωτέρω αντιλήψεις να πιστεύουν στην ιδέα της Παγκόσμιας Διακυβέρνησης και σε Ομάδες όπως οι G20; Δύσκολο, η απάντηση.

Συνεχίζοντας με το ρεύμα αυτό και ο Gilpin²³ σε αναλύσεις του, υποστηρίζει πώς η όψη της παγκόσμιας διακυβέρνησης είναι η έκφραση των συμφερόντων και των προτιμήσεων των ΗΠΑ. Δηλαδή, η έκφραση του παγκόσμιου ηγεμόνα. Αυτή αντανακλάται στις όψεις της Παγκόσμιας Διακυβέρνησης. Ανταγωνισμός και αγώνας για επιβολή της ισχύος κυριαρχούν εδώ μαζί με την ηγεμονία των ΗΠΑ. Η ηγεμονική σταθερότητα, αναγκαία για τους ρεαλιστές. Η ηγεμονική δύναμη, προσφέρει κυρίαρχη ισχύ και αυτό με την σειρά του καθιστά το διεθνές σύστημα πιο σταθερό. **Η ιεράρχηση των ζητημάτων στην διεθνή πολιτική οικονομία γίνεται με κριτήριο την ασφάλεια.**

Το διεθνές πολιτικό σύστημα, ένα αναγκαίο πλαίσιο διεξαγωγής οικονομικών ανταλλαγών και δραστηριοτήτων. Οι οικονομικές δυνάμεις, η διανομή του πλούτου λειτουργούν εντός του πλαισίου, εντός του πολιτικού αγώνα που διεξάγεται μεταξύ των κρατών. Όταν λοιπόν, έχω μεταβολή στο ισοζύγιο της ισχύος, έχω και μεταβολή στις διεθνείς πολιτικές και οικονομικές σχέσεις. Κυριαρχεί η αντίληψη πώς υπάρχουν νικητές και ηττημένοι. Έχουμε ένα παίγνιο Μηδενικού Αθροίσματος. **Η οικονομία ιδωμένη ως πρόπλασμα του κράτους** (Ανάπτυξη ιδιαίτερα αυτής της πεποίθησης στην Ψυχροπολεμική περίοδο). Στις διεθνείς σχέσεις πορεύεσαι με βάση τα συμφέροντα σου, πολύ απλά θα λέγαμε.

Ο T. Cohn, αναφέρει σχετικά με το ρεαλιστικό ρεύμα τις εξής αδυναμίες:

- A) Υποβιβάζουν συχνά ζητήματα που δεν σχετίζονται με την ασφάλεια, όπως οικονομικά.
- B) Έχουμε την ανάδυση υπερεθνικών παραγόντων που παίζουν σημαντικό ρόλο στην διεθνή πολιτική (πχ πολυεθνικές) και δεν είναι συντονισμένοι με αυτό.
- Γ) Παρατηρείται μία εμμονή στα σχετικά κέρδη, είναι σκεπτικοί αναφορικά με την δράση των διεθνών θεσμών. Πώς θα μεταφέρουν εκεί την επιρροή τους αν μειώνεται η κρατική ισχύς τους;²⁴

Γ) Εναλλακτικά ρεύματα

Μιλώντας για Παγκόσμια Διακυβέρνηση δεν θα μπορούσε να μην γίνει αναφορά και στις εναλλακτικές προσεγγίσεις, τις ριζοσπαστικές καλύτερα που δίνουν βάρος στην ιστορική διαμόρφωση των κρατών και των διεθνών σχέσεων. Ο T. Cohn στο έργο του²⁵, μιλά για τις δομές των κρατών και αυτό σημαίνει πώς επικεντρωνόμαστε σε δομικά μέσα

²³ Gilpin, R, 'Παγκόσμια Πολιτική Οικονομία: Η διεθνής οικονομική τάξη', ΣΤ' Έκδοση, Αθήνα, Εκδόσεις Ποιότητα, 2007, ελληνική μετάφραση

²⁴ Στοιχεία από: Cohn, Theodore, 'Διεθνής Πολιτική Οικονομία', Αθήνα, Εκδόσεις Gutenberg, 2009, ελληνική μετάφραση

²⁵ Ομοίως με υποσημείωση 23.

εκμετάλλευσης. Οι δομές λοιπόν, διαμορφώνουν την ισχύ και δίδουν συγκεκριμένη κατεύθυνση. Ο **A. Gramsci**²⁶, αναγνωρίζει πώς η οικονομία καθορίζει τις διεθνείς οικονομικές σχέσεις και τις διεθνείς σχέσεις των κρατών. Ο **Marx**, από την άλλη, ισχυρίζεται πώς η ιστορία καθορίζεται από την οικονομική οργάνωση των κρατών και όχι, από τους μεγάλους ηγέτες. Αυτό είναι ένα σημείο που άντλησε από τους κλασικούς οικονομολόγους και την αγγλική και γαλλική φιλοσοφία της εποχής. Η ιστορία λοιπόν, όλων των κοινωνιών είναι μία ιστορία ταξικών αγώνων. Έμφαση δίδεται στην αναδιανομή της ισχύος και του πλούτου, όχι, όμως εντός του καπιταλιστικού συστήματος. Οι δομές σημαίνουν τα δομικά μέσα εκμετάλλευσης. Το κράτος είναι ο φορέας της κυρίαρχης τάξης, της μπουρζουαζίας. Όταν η προλεταριακή επανάσταση κατά την άποψη τους εξαλείψει τις ταξικές ανισότητες, το κράτος δεν θα είναι απαραίτητο. Οι οργανικοί μαρξιστές, βλέπουν πώς τα συμφέροντα της καπιταλιστικής τάξης αντανakλώνται στις πολιτικές του κράτους. Μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο και τα όσα δεινά αυτός επέφερε, περνάμε στον **Δομικό Μαρξισμό**. Εδώ γίνεται μία διευκρίνιση. Το κράτος είναι σχετικά αυτόνομο από την άμεση πολιτική πίεση της καπιταλιστικής τάξης. Το κράτος δεν τελεί υπό τον άμεσο έλεγχο της μπουρζουαζίας, όμως κράτος και μπουρζουαζία, είναι από κοινού αφοσιωμένοι στην μακροπρόθεσμη διατήρηση του καπιταλισμού.

Αναφορικά με την παγκοσμιοποίηση και τον Ιστορικό Δομισμό σύμφωνα με τον Cohn, αυτή προκύπτει από τις δυνάμεις του καπιταλισμού και της ταξικής πάλης. Μέσω της παγκοσμιοποίησης, η μπουρζουαζία αποκτά μεγαλύτερη ισχύ έναντι του προλεταριάτου. Η τεχνολογία την βοηθά σε αυτό και είναι αποτέλεσμα ιστορικών τάσεων της καπιταλιστικής ανάπτυξης. Θεωρούν πώς η παγκοσμιοποίηση είναι μία αρνητική διαδικασία, η οποία εμποδίζει τα κράτη να προστατεύουν την εγχώρια ευμάρεια τους και την απασχόληση. Θεωρούν πώς αυξάνει την δομική ισχύ του κεφαλαίου σε βάρος της εργασίας. Οι περισσότεροι δομιστές είναι ενάντια στην καπιταλιστική παγκοσμιοποίηση.

Στο σημείο αυτό περνάμε στην **θεωρία της εξάρτησης**. Σύμφωνα με αυτή την θεωρία, στο επίκεντρο τίθενται οι παρακάτω όροι: **Τάξη, τρόπος παραγωγής και Ιμπεριαλισμός**. Η ανάπτυξη του Βορρά λαμβάνει χώρα εις βάρος του Νότου. Ο Νότος έχει περιορισμούς εξ αιτίας της αλληλεπίδρασης με τον πυρήνα. Η ανάπτυξη του Βορρά συνεπάγεται έτσι την υπανάπτυξη του Νότου. Θα πρέπει να σπάσουν οι δεσμοί με το κέντρο και να πραγματοποιηθεί η σοσιαλιστική επανάσταση. Στις κριτικές αυτής της θεωρίας, η γενικότητα των όρων και η υπερβολική έμφαση στο καπιταλιστικό σύστημα. Θεωρούν το διεθνές σύστημα πηγή όλων των προβλημάτων.

Ακολουθεί η δεκαετία του 1980 και σταδιακά έχουμε μία τάση προς την φιλελευθεροποίηση της παγκόσμιας οικονομίας. Τότε εμφανίζεται η **θεωρία των παγκοσμίων συστημάτων**, η οποία είναι και πιο ευέλικτη από την θεωρία της εξάρτησης. Αυτή η θεωρία βλέπει μία ιεραρχία της εξουσίας μέσω των μηχανισμών της αγοράς. Τα κράτη του κέντρου καθίστανται ισχυρά έτσι. Μέσα από την παραγωγή, μεγιστοποιούν τα κέρδη τους και λαμβάνει χώρα μία άνιση ανταλλαγή στην παγκόσμια οικονομία, καθώς τα κράτη της περιφέρειας είναι αδύναμα. Υπάρχει ένα παγκόσμιο σύστημα το οποίο είναι το

²⁶ Γκράμσι, Α, 'Γράμματα από την φυλακή', Αθήνα, εκδόσεις, ΗΡΙΔΑΝΟΣ, 2005

καπιταλιστικό. Τα κράτη δεν μπορούν να αναρριχηθούν από την περιφέρεια στο κέντρο. Αυτή η θεωρία έχει ως βασικό μειονέκτημα το ότι εστιάζει στους κοινωνικά αδύναμους και στην εκμετάλλευση της περιφέρειας από το κέντρο.

Κλείνοντας, οι **Νεο-Γκραμσιανοί, όπως οι Robert Cox και Stephen Gill**²⁷, προσπαθούν να εφαρμόσουν τις Γκραμσιανές ιδέες σε διεθνές επίπεδο και βλέπουν σε μία σειρά θεσμών, (όπως το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, την GATT κ.α), την στήριξη προς το κυρίαρχο φιλελεύθερο πρότυπο και τις αξίες του. Βλέπουν μία κινητικότητα του διεθνικού κεφαλαίου, η οποία και βάζει την κάθε χώρα σε θέση άμυνας. Κυριαρχεί το χρηματοοικονομικό κεφάλαιο το οποίο και καθορίζει τους κανόνες λειτουργίας του συστήματος. Το που θα πάει τι. Πώς μπορεί όμως να αλλάξει αυτό;

Σύμφωνα με αυτή την ομάδα, **μέσα από την κοινωνία των πολιτών**. Η δυσарέσκεια της κοινωνίας των πολιτών μπορεί να προκαλέσει μία αντί- ηγεμονία. Κατ' αυτόν τον τρόπο η κοινωνία των πολιτών μπορεί είτε να δώσει την συγκατάθεση της, την συναίνεση της στην ηγεμονική δύναμη, είτε να καταστεί πηγή αντι-ηγεμονίας. Το ασαφές στοιχείο εδώ, η επισήμανση από την μία πλευρά των παγκόσμιων προβλημάτων, αλλά και η απουσία λύσεων - προτάσεων.

1.3 Δρώντες της Παγκόσμιας Διακυβέρνησης

Ποια είναι όμως στην πράξη η μορφή της παγκόσμιας διακυβέρνησης; Στην σημερινή άκρως παγκοσμιοποιημένη εποχή, ολόένα και σημαντικότερο ρόλο βλέπουμε πώς κατέχουν οι διεθνείς θεσμοί και οι αναδυόμενες δυνάμεις της κοινωνίας. Ποιους μπορούμε να συμπεριλάβουμε στους κύριους δρώντες της Παγκόσμιας Διακυβέρνησης; Στην ενότητα αυτή θα παρουσιασθούν τρεις κατηγορίες δρώντων. Μιλάμε για: *Τους Διεθνείς Οργανισμούς, τις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις και τα Διεθνή Κοινωνικά Κινήματα.*

A) Οι Διεθνείς Οργανισμοί

Ξεκινάμε την παρούσα ενότητα με τον ορισμό του R. Keohane για τους Διεθνείς Οργανισμούς. Οι Διεθνείς Οργανισμοί είναι: *“Ένα επίμονο και συνδεδεμένο σετ κανόνων, επίσημων και ανεπίσημων, που υπαγορεύουν τους ρόλους συμπεριφοράς, περιορίζουν την δραστηριότητα και μορφοποιούν τις προσδοκίες..”*²⁸

Οι οργανισμοί αυτοί, μπορούν να οικοδομούν, να επηρεάζουν αλλά και να μετασχηματίζουν την παγκόσμια δομή με πολύ απλά λόγια. Δημιουργούνται προς αποφυγή

²⁷ Cox, Robert, 'Approaches to world order', Cambridge University Press, 1996 & Gill, Stephen, Law David, 'Global Political Economy: Perspectives, Problems and Policies', The Johns Hopkins University Press, 1988

²⁸ Wilkinson, R, Introduction: In R. Wilkinson, The Global Governance Reader, London, Routledge, 2005, σελ. 4

ενός ακόμα καταστρεπτικού Παγκόσμιου Πολέμου σε μία προσπάθεια επικράτησης της ειρήνης και προώθησης της παγκόσμιας συνεργασίας. Όμως με την **επικράτηση του νεοφιλελευθερισμού**, οι περισσότεροι εξ αυτών έγιναν όργανα υπέρ της οικονομικής απελευθέρωσης και κατάργησης των εμποδίων στο εμπόριο (ΔΝΤ, Παγκόσμια Τράπεζα, GATT). Αυτοί οι οργανισμοί με την κατάρρευση του Bretton Woods System, **μετατράπηκαν σε όργανα επιβολής της Συναίνεσης της Ουάσινγκτον**. Βάσει αυτής, η οικονομική επιστήμη, έχει οικουμενικό χαρακτήρα, δηλαδή αποκλείει την διαφοροποιημένη αντιμετώπιση προβλημάτων ανάλογα με το επίπεδο ανάπτυξης των διάφορων χωρών. Βάσει αυτής όλες οι χώρες οφείλουν: Να περιορίσουν τον παρεμβατισμό του κράτους στην οικονομία (μείωση δαπανών και φόρων), να προωθήσουν ιδιωτικοποιήσεις, να απελευθερώσουν το οικονομικό περιβάλλον.²⁹

Μέσα από το Bretton Woods System όπως είπαμε, εμφανίστηκαν οι κύριοι θεσμοί και οργανισμοί που διαμόρφωσαν σε μεγάλο βαθμό αυτό που αποκαλούμε Παγκόσμια Οικονομική Διακυβέρνηση. Όμως αυτό το σύστημα δοκιμάστηκε και πέρασε διάφορες κρίσεις, γεγονός που αποκάλυψε σταδιακά τις αδυναμίες αυτών των Διεθνών Οργανισμών. Οι πρώτες δυσκολίες, αποκαλύπτονται το 1971, όταν κατέρρευσε το σύστημα των Σταθερών Συναλλαγματικών Ισοτιμιών. Από εδώ γεννιούνται οι άτυποι μηχανισμοί διακυβέρνησης (G7-8...). Όπως αναφέρει και ο Π. Ρουμελιώτης³⁰ σχετικά με τα κωλύματα των διεθνών οργανισμών, αυτά σχετίζονται με την ύπαρξη πολλών απόψεων σχετικά με το πώς θα πρέπει να κυβερνάται η παγκοσμιοποίηση. Η μεγάλη κρίση το 1998 στην Νοτιοανατολική Ασία, έρχεται και λειτουργεί καταλυτικά. Από εδώ και πέρα είναι πρόδηλη η ανάγκη μεταρρύθμισης των Διεθνών Οργανισμών.

Σίγουρα οι Διεθνείς Οργανισμοί βοήθησαν στην απελευθέρωση του εμπορίου, όμως τα προβλήματα που εντοπίζονται σχετίζονται με το γεγονός ότι αυτές οι προσπάθειες απελευθέρωσης και τα αποτελέσματα τους είναι ασύμμετρα. Δεν προωθήθηκε η απελευθέρωση μαζί με την ανάπτυξη. Ο σημερινός κόσμος έχει ανάγκη από αναπτυξιακές διαδικασίες. Οι ανισότητες είναι μεγάλες και μεγάλα είναι και τα δημοκρατικά ελλείμματα. Ερωτήματα εγείρονται αναφορικά και με τις διαδικασίες λήψεως των αποφάσεων. Είναι διαφανείς; Συμμετέχουν όλοι δίκαια; (πχ ΠΟΕ, ΟΗΕ...) Ή μήπως τελικά κυριαρχούν οι πιο δυνατοί και κυριαρχεί ο λόγος των ΜΔ; (Δικαίωμα veto ΗΠΑ σε αποφάσεις που δεν εγκρίνουν εντός των ΗΕ).³¹

B) Μη κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ)

Τι θα μπορούσαμε να επισημάνουμε αναφορικά με τις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις στο πλαίσιο μελέτης της Παγκόσμιας Οικονομικής Διακυβέρνησης και της παρούσας εργασίας; Οι ΜΚΟ κάνουν την εμφάνισή τους ως μία καλώς οργανωμένη μορφή της

²⁹ Ρουμελιώτης, Π, 'Προς έναν πολυπολικό κόσμο', Αθήνα, Εκδόσεις Λιβάνη, 2009, σελ. 192-193

³⁰ Ρουμελιώτης, Παναγιώτης, 'Παγκόσμια Οικονομική Διακυβέρνηση', Αθήνα, εκδ. Λιβάνη, 2006

³¹ O'Brien, R, Contesting Global Governance: multilateral economic institutions and global social movements', Cambridge, Cambridge University Press, 2000

κοινωνίας των πολιτών, με σαφώς κατοχυρωμένο ρόλο στο πλαίσιο της λειτουργίας των διαφόρων διακυβερνητικών οργανισμών. Οι Baylis & Smith³², τις ορίζουν ως: *‘Οργανώσεις, συνήθως με λαϊκή βάση και πολιτικούς στόχους, οι οποίες δεν έχουν ούτε εταιρική, ούτε κυβερνητική σύνθεση...’*.

Κατά καιρούς έχουν δεχθεί πολλές αρνητικές κριτικές και οι περισσότερες εξ’ αυτών, σχετίζονται με την **έλλειψη δημοκρατικής νομιμοποίησης και την ασάφεια** που πολλές φορές δείχνει να χαρακτηρίζει πολλές τέτοιου είδους Οργανώσεις. Σημαντικό επίσης, το γεγονός ότι πολλές φορές παρατηρούμε διασπάσεις ΜΚΟ σε επιμέρους Ομάδες και αυτό γιατί **εμπλέκονται εντός τους ζητήματα ισχύος (πολιτικής και οικονομικής)**. Διαφωνίες σχετικά με την απόκτηση ισχύος, ποιος θα έχει το πάνω χέρι θα λέγαμε, διαφωνίες για τους πόρους που τελικά δίδουν και την πολυπόθητη ισχύ. Τα ανωτέρω μειώνουν την αποτελεσματικότητα τους και ταυτόχρονα δηλώνουν πέρα από το οικονομικό κομμάτι που σαφώς και μετράει, πόσο σημαντικό είναι και το *establishment*, η κοινωνική στήριξη δηλαδή, η κοινωνική ισχύς. Αυτή η νέα ισχύς έρχεται και διαταράσσει τις κλασικές σχέσεις μεταξύ των κρατών και διαμορφώνει νέες σχέσεις. Κάποιες εξ αυτών, όπως υποστήριζε και η Susan Strange, έχουν προϋπολογισμούς κράτους και λειτουργούν υποβοηθητικά στα κράτη, πιέζοντας ακόμα και για ρυθμιστικές αλλαγές. Δίδοντας καλύτερα, κατευθύνσεις στην Παγκόσμια Διακυβέρνηση.³³

Γ) Διεθνή Κοινωνικά Κινήματα

Τα Διεθνή Κοινωνικά Κινήματα (New Social Movements) εμφανίζονται μετά την δεκαετία του 1980 και φαίνεται πώς γύρω από αυτά δημιουργείται μία αντίσταση στην προώθηση μεταρρυθμίσεων. Διεκδικούν μια πιο δημοκρατική οργάνωση σε ένα επίπεδο πάνω από το κράτος (υπερεθνικό). Η διοίκηση τους είναι αποκεντρωμένη και υφίσταται μία αλληλεγγύη μεταξύ των συμμετεχόντων, αναφορικά με την εξυπηρέτηση κοινών συμφερόντων.³⁴

Μέσα από την διατήρηση ελάχιστης συγκεντρωτικής δομής κατά την άποψη των μελών τους, εξασφαλίζεται η δημοκρατία, όμως αυτό είναι και το σημείο που εντοπίζουν οι μελετητές ως κεντρική αδυναμία αυτών των Κινήματων. Υπάρχει μία οργανωτική υστέρηση και μία ασάφεια στον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβάνονται το οτιδήποτε και μάχονται. (Παράδειγμα: Το Κίνημα κατά της Παγκοσμιοποίησης, το Παγκόσμιο Κοινωνικό Φόρουμ). Παρακολουθούν έτσι τις όποιες εξελίξεις, αλλά κατά πόσο μπορούν να εξασφαλίσουν μία

³² Baylis, John, Smith Steve, ‘Η παγκοσμιοποίηση της διεθνούς πολιτικής. Μια εισαγωγή στις Διεθνείς Σχέσεις’, εκδ. Επίκεντρο, 2007, σελ. 961

³³ ‘*Ahead of her time? Reflections on Susan Strange’s contributions to contemporary political economy*’, Susan K. Sell George Washington University, Prepared for Princeton Workshop on Susan Strange’s Legacy, Princeton, January 10th and 11th, 2014, διαθέσιμο στο: <http://www.princeton.edu/~pcglobal/conferences/strange14/sell.pdf>

³⁴ Offe, Claus, ‘New Social Movements: Changing the Boundaries of Institutional Politics’, Social Research, Winter, 1985, Vol. 52, Issue 4, p. 817

αποτελεσματική δράση; Αυτό είναι και το μεγάλο ζήτημα που καλούνται να ξεπεράσουν και σταδιακά να αμβλύνουν.

1.4 Προτάσεις για την Παγκόσμια Οικονομική Διακυβέρνηση

Μέσα από το πρώτο κεφάλαιο σχετικά με την Παγκόσμια Διακυβέρνηση και μερικές από τις όψεις αυτής, βλέπουμε πώς η παγκοσμιοποίηση είναι μία διαδικασία που ενισχύει την παγκόσμια διακυβέρνηση, αυτή με την σειρά της ενισχύει και οδηγεί σε πιο πλουραλιστικές τάσεις και καθορίζει την μορφή της Παγκόσμιας Διακυβέρνησης. Απαιτούνται μεταρρυθμίσεις, μία διευρυμένη agenda, που θα περιλαμβάνει και τις αναδυόμενες δυνάμεις του πλανήτη. Απαιτούνται νέοι κανόνες, οι οποίοι θα είναι σε αρμονία με τα νέα δεδομένα. Ένα νέο Bretton Woods.³⁵ Η Ασιατική κρίση του 1998 έδειξε τα όρια του παλαιού συστήματος. Κάτι δεν πάει καθόλου καλά. Σημείο που αναφέρει ο J. Mitchie στο έργο του 'Global Instability'.³⁶ Οι παλαιοί θεσμοί δεν λειτουργούν στο σήμερα και απαιτείται ταχεία αναθεώρηση και μεταρρύθμιση τους.

Και ο Π. Ρουμελιώτης σχετικά με το θέμα, παρατηρεί πώς η ταχεία και άκρατη απελευθέρωση των αγορών μόνο αύξηση των συστημικών κινδύνων μπορεί να επιφέρει. Απαιτείται ένας πιο αποτελεσματικός τρόπος διακυβέρνησης της παγκοσμιοποίησης. Τα κράτη πρέπει να επανακτήσουν τον ρυθμιστικό τους ρόλο και οι Διεθνείς Οργανισμοί και Μηχανισμοί να στραφούν σε τρόπους αντιμετώπισης εξαιρετικά σύνθετων και παγκόσμιων προβλημάτων, δραστηριοτήτων (κερδοσκοπία...).

Κινήσεις προς όφελος των αναπτυσσόμενων χωρών είναι απαραίτητες. Δεν μπορεί ο ανεπτυγμένος κόσμος να αγνοεί τις ανάγκες και τα συμφέροντα των αναπτυσσόμενων χωρών. Ο κόσμος των δύο ταχυτήτων μόνο τριβές και αποσταθεροποίηση μπορεί να επιφέρει. Αλλά και εντός των ανεπτυγμένων χωρών, θα πρέπει να παρθούν μέτρα ώστε να αποκατασταθεί το χαμένο κοινωνικό κράτος. Απαιτείται η κοινωνική συμμετοχή και η αποκατάσταση των κοινωνικών ανισορροπιών.

Νέα παγκόσμια προβλήματα όπως η φτώχεια, το περιβάλλον και η κλιματική αλλαγή, η εξασφάλιση νερού και τροφής, οι υπερχρεωμένες χώρες, μερικά μόνο θέματα που απαιτούν την προσοχή όλων όσων ασχολούνται με την Παγκόσμια Οικονομική Διακυβέρνηση. Οποιοσδήποτε αποφάσεις και κινήσεις θα πρέπει να λαμβάνονται με διαφανή τρόπο και με δημοκρατικές διαδικασίες, με κεντρικό άξονα, το όφελος των ανθρώπων και όχι, μόνο των αγορών.³⁷

³⁵ Clarke, J.N, Edwards, G. R, 'Global Governance in the 21st century', 2004, Palgrave Macmillan

³⁶ Mitchie, J, 'Global Instability', Palgrave, 1999

³⁷ Ρουμελιώτης, Π, 'Παγκόσμια Διακυβέρνηση ή Ηγεμονική Παγκοσμιοποίηση;', Αθήνα, εκδ. Λιβάνη, 2002, σελ. 439-443

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ: Η Ομάδα των Επτά-Οκτώ G7-8. Γέννηση, Ταυτότητα, Δράση, μέσα από τις Συνόδους τους και η θέση τους στο σήμερα

Στο κεφάλαιο αυτό παρουσιάζεται η Ομάδα των Επτά-Οκτώ (G7-8) από την γέννηση της μέσα στην δεκαετία του 1970, ακολουθεί η βασική της στοχοθεσία, η μετέπειτα πορεία της και η θέση της στον σημερινό παγκοσμιοποιημένο και πολυπολικό κόσμο. Ποιές ήταν οι συνθήκες κάτω από τις οποίες δημιουργήθηκε η Ομάδα των Επτά; Ποιά θα μπορούσαν να είναι τα οφέλη από μία τέτοια μορφή συνεργασίας και πόσο μπορεί ένα τέτοιο σχήμα συνεργασίας να είναι αποτελεσματικό; Πώς είναι οργανωμένοι τελικά οι G7-8; Τι κατάφεραν μέσα από τις Συνόδους τους; Υφίστανται ακόμα; Ή αποτελούν μία Ομάδα του παρελθόντος, η οποία βιώνει την στασιμότητα; Αυτά είναι τα κύρια ερωτήματα, στα οποία το κεφάλαιο αυτό προσπαθεί να δώσει απαντήσεις.

2.1 Η γέννηση των G7-8. Συνθήκες δημιουργίας τους

Με το Bretton Woods System το δολάριο είχε καταστεί επισήμως παγκόσμιο νόμισμα. Οι ΗΠΑ σε ρόλο παγκόσμιου ηγεμόνα λειτουργούσαν ως ρυθμιστής της παγκόσμιας νέας τάξης και εγγυητής της ειρήνης. Την δεκαετία του 1970 όμως είχαμε κρίσιμα γεγονότα. Το σύστημα των σταθερών συναλλαγματικών ισοτιμιών κατέρρευσε. Το Bretton Woods System έφθασε με απόφαση των ΗΠΑ στα όρια των αντοχών του και εξέπνευσε και επισήμως στα χρόνια του Αμερικανού Προέδρου Nixon. Τι συνέβη όμως και οδηγηθήκαμε στις Κυμαινόμενες Συναλλαγματικές Ισοτιμίες και στην δημιουργία των G7;

Το 1971-3 μερικά κρίσιμα γεγονότα έλαβαν χώρα και κατέληξαν στην πρώτη πετρελαϊκή κρίση του 1973. Είχαμε την μεταφορά κεφαλαίων στις χώρες της Μέσης Ανατολής (παραγωγοί πετρελαίου) και την δημιουργία πλεονάσματος το οποίο και διοχετεύθηκε με την μορφή δανείων στις αναπτυσσόμενες χώρες με πολύ χαμηλά επιτόκια.³⁸ Οι επακόλουθες ανταγωνιστικές υποτιμήσεις των χωρών έπληξαν ιδιαίτερα την Ευρώπη. Η Ευρώπη όντας χωρίς κοινό νόμισμα βρισκονταν μπροστά στον κίνδυνο της κατάρρευσης της έννοιας της κοινής αγοράς. Προσπάθησε να το αντιμετωπίσει ανεπιτυχώς μέσω του λεγόμενου 'Νομισματικού Φιδιού'. Τα έτη 1973-9 είχαμε έντονο στασιμοπληθωρισμό παρά τις ανταγωνιστικές υποτιμήσεις. Αναφορικά με την Ευρώπη την δεκαετία του 1970 είχαμε και την πολιτική της αυτόματης τιμαριθμικής προσαρμογής, η οποία είχε ως αποτέλεσμα πολύ υψηλά ποσοστά πληθωρισμού στην Ευρώπη. Μέσα στο παραπάνω κλίμα οδηγηθήκαμε στην δεύτερη πετρελαϊκή κρίση του 1979 και στις νεοφιλελεύθερες οικονομικές πολιτικές

³⁸ Αναλυτικά η περίοδος αυτή και στην παρακάτω διατριβή: Ταμουραντζής Α. «Ο Ρόλος του Διεθνούς Χρηματοοικονομικού συστήματος & οι επιπτώσεις στην Παγκόσμια Οικονομία» η οποία εκπονήθηκε στο πλαίσιο του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών, με ειδίκευση την Διεθνή Πολιτική Οικονομία, στο Πάντειο Πανεπιστήμιο Αθηνών, 2012, <http://pandemos.panteion.gr/index.php?op=record&lang=el&pid=iid:5280>

των επόμενων ετών (Reagan, Thatcher χαρακτηριστικά). Το σύστημα είναι πια αυτό των κυμαινόμενων συναλλαγματικών ισοτιμιών και ακολουθήθηκαν σφιχτές νομισματικές και δημοσιονομικές πολιτικές που αφαίρεσαν ρευστότητα από την αγορά. Αυτές οι πολιτικές ακολουθήθηκαν προκειμένου να αντιμετωπισθεί ο υψηλός πληθωρισμός. Η αρνητική επίπτωση σε έναν υψηλά διασυνδεδεμένο κόσμο, το ότι με την αύξηση των επιτοκίων από τις νεοφιλελεύθερες αυτές κυβερνήσεις αυξήθηκε και το χρέος των αναπτυσσόμενων χωρών το οποίο και εκτοξεύθηκε την δεκαετία του 1980 και δημιούργησε μια σειρά επίπονων εξελίξεων για χώρες όπως το Μεξικό χαρακτηριστικά, το οποίο αδυνατούσε να ανταποκριθεί στο εξωτερικό του χρέος. Ξεφεύγουμε λοιπόν από το Κευνσιανό όραμα με έμφαση στην ενεργό ζήτηση και επικεντρωνόμαστε σε νεοφιλελεύθερες πολιτικές με έμφαση στην προσφορά, με τα όσα αυτό συνεπάγεται.

Το 1975 λοιπόν και μέσα στην παγκόσμια αναταραχή που επικρατούσε από την πετρελαϊκή κρίση, στο Rambouillet στην Γαλλία έχουμε την ‘Ομάδα των Επτά’ στην πρώτη της Συνάντηση επισήμως. Η ομάδα των επτά πιο πλούσιων κρατών του κόσμου καλείται να αναλάβει δράση μέσα σε εποχή εξαιρετικά ασταθή αναφορικά με τα νομισματικά θέματα και με αφορμή την κρίση του πετρελαίου. Η άνοδος των informal groups (άτυπων ομάδων) την περίοδο αυτή εξηγείται και από το γεγονός ότι την περίοδο αυτή παρατηρείται υποχώρηση του κράτους σε εθνικό επίπεδο και έχουμε τις θεωρίες περί ασυμβίβαστης τριάδας, των νομισματικών ζωνών Mundell’s Theory³⁹ και τάσεις υπέρ της ελεύθερης αγοράς. Η νομισματική πολιτική περιορίζεται λόγω της ανοικτής αγοράς και αυτή είναι μία πολύ σημαντική στιγμή, αφού δίνει ώθηση η δύσκολη αυτή πραγματικότητα στην Ομάδα των Επτά να συσταθεί, να δοκιμασθεί και να αναλάβει έναν νέο για την εποχή ρόλο. Μιλάμε άλλωστε για μία δράση που περιλαμβάνει την κατάδειξη φλεγόντων ζητημάτων, παρακίνησης σε παγκόσμιο επίπεδο σε συνεργασία με επίσημους διεθνείς οργανισμούς και επίσημες κυβερνήσεις των κρατών. Εντός αυτής της Ομάδας κυριαρχούν οι ΗΠΑ και η πολιτική τους. Αρχικός προσανατολισμός λοιπόν, για την Ομάδα αυτή, όπως πολύ καλά αναφέρεται και στο έργο του Andrew Baker ‘Finance ministries, central banks and global financial governance’,⁴⁰ τα χρηματοπιστωτικά και νομισματικά ζητήματα, η εποπτεία του συστήματος αυτού και η αντιμετώπιση μικροοικονομικών και μακροοικονομικών πολιτικών.

³⁹ Mundell, Robert, Theory of optimum currency areas, American economic review, 51, Sept 1961, pp 717-25

⁴⁰ Baker, Andrew, ‘Finance ministries, central banks and global financial governance’, Routledge Warwick Studies on Globalisation, USA, 2006, εδώ έχουμε πολύ καλή περιγραφή των εξελίξεων που μας ενδιαφέρουν, της εξέλιξης του και της θέσης του μέσα στο νέο χρηματοπιστωτικό οικοδόμημα.

2.2 Τα οφέλη αυτής της ανεπίσημης μορφής διεθνούς συνεργασίας

Στην ενότητα αυτή γίνεται μία αναφορά στα οφέλη από αυτή την μορφή ανεπίσημης μορφής διεθνούς συνεργασίας. Ουσιαστική πηγή ο John Kirton, ο Hugo Dobson και τα έργα τους αντίστοιχα.⁴¹ Βλέπουμε λοιπόν πώς μέσα από τέτοιου είδους ομάδες όπως η Ομάδα των Επτά/Οκτώ, έχουμε την προώθηση του διαλόγου μέσα από συνεχείς και τακτές συζητήσεις μεταξύ των πιο ισχυρών κρατών του κόσμου πάνω σε θέματα στρατηγικής σημασίας. Μέσα από αυτή την ανεπίσημη συνεργασία παρατηρούμε πώς οι Ομάδες αυτές, επειδή στερούνται γραφειοκρατικών δομών και είναι μικρές στην σύνθεση τους μπορούν να είναι πιο ευέλικτες από επίσημους διεθνείς οργανισμούς. Στο σημείο αυτό σημειώνουμε πώς συνεργάζονται με τους επίσημους διεθνείς οργανισμούς και μπορούν όπως αναφέρει πολλές φορές και ο Kirton να βοηθήσουν στην μεταρρύθμιση των οργανισμών αυτών και να σημειώσουν θετικά αποτελέσματα.

Και ο Anthony Payne σε μελέτη του με τίτλο: 'The G8 in a changing global economic order'⁴² επισημαίνει σε σχέση με αυτή την μορφή συνεργασίας πώς μπορούν να λειτουργήσουν ως 'Last resort provider of public goods'. Δηλαδή θα το αποδίδαμε ως 'εγγυητές ύστατης προσφυγής δημοσίων αγαθών σε παγκόσμιο επίπεδο'. Επίσης τα group αυτά και οι G7, είναι πιο ευέλικτα και εν δυνάμει πολύ αποτελεσματικά αν και εφόσον τηρούνται κάποιες βασικές συνθήκες. Αυτές είναι: Να διέπονται από μία περιοδικότητα οι συναντήσεις τους, να υπάρχει συνεργασία με επίσημους διεθνείς οργανισμούς και οι επίσημοι οργανισμοί να συντάσσουν εκθέσεις σχετικά με την πορεία της Ομάδας και των θεματικών που μελετούν. Οι συμμετέχοντες να είναι συνεπείς στα όσα συζητούνται και να μην αφήνουν υπερασισιόδοξες δηλώσεις και μόνο! Οι συμμετέχοντες στην Ομάδα αυτή να κατευθύνουν την ομάδα ώστε να είναι πιο 'purposeful', όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται στην προαναφερθείσα μελέτη του Payne. Να υπάρχει δηλαδή, ξεκάθαρη στοχοθεσία, κατεύθυνση και διαφάνεια στις κινήσεις της ομάδας. Όλα αυτά σε θεωρητικό επίπεδο είναι παρόντα σε μελέτες για το group αυτό. Σίγουρα όμως υπάρχει και η αντίπαλη φωνή. Το ποιες είναι οι επικρίσεις που έχει δεχθεί η ομάδα για την δράση της και στάση της, αλλά και μία κριτική πάνω σε αυτή αναλύονται σε επόμενα κεφάλαια της παρούσας εργασίας, αφού πρώτα αναλυθεί η δομή της, η ταυτότητα της και το κεφάλαιο 'Ρωσία' που παίζει μεγάλο ρόλο στο group αυτό, όπως θα δούμε παρακάτω.

⁴¹ New Directions in Global Political Governance, the G8 and international order in the 21st century', Ashgate Publications, 2002, edited by J.Kirton and J. Takase & Dobson, Hugo, 'Global Institutions: The group of 7-8', Routledge, 2006

⁴² Payne, Anthony, 'G8 in a changing global economic order', International Affairs, Vol. 84, issue 3, pp 519-33, May 2008, διαθέσιμο σε pdf: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1468-2346.2008.00721.x/abstract>

2.3 Ταυτότητα και Οργάνωση της Ομάδας

Η Ομάδα των Επτά-Οκτώ είναι ένα ανεπίσημο φόρουμ, ενώ ως προς την οργάνωσή της λειτουργεί χωρίς καταστατικό και γραμματεία και έχει και μειωμένη γραφειοκρατική δομή. Η προεδρία της, αλλάζει ετησίως εκ περιτροπής κι όσον αφορά το προεδρεύον κράτος, αυτό είναι υπεύθυνο για την φιλοξενία και διοργάνωση τόσο της Συνόδου κορυφής όσο και των συνεδριάσεων υπουργικού επιπέδου. Η ατζέντα, να μεν διαμορφώνεται από τις διεθνείς συνθήκες και περιστάσεις, όμως το προεδρεύον κράτος είναι εκείνο το οποίο καταρτίζει την ημερησία διάταξη. Οι Σύνοδοι Κορυφής, στις οποίες τα κράτη συμμετέχουν με άτομα από το υψηλότερο πολιτικό επίπεδο, ήτοι τους ηγέτες τους, έχουν αλλάξει στο πέρασμα του χρόνου. Ενώ αρχικά λάμβαναν χώρα ως άτυπες, ιδιωτικές συναντήσεις των τότε σημειόντων, σήμερα έχουν φτάσει να προετοιμάζονται σχολαστικά από τους ‘shepas’.⁴³

Οι ‘shepas’, που αποτελούν ιδιομορφία της Ομάδας, είναι οι προσωπικοί εκπρόσωποι των ηγετών και βρίσκονται σε συνεχή επαφή με τους ομολόγους τους καθ' όλη την διάρκεια του έτους, προετοιμαζόμενοι σχολαστικά για την ικανοποιητική εξέλιξη της Συνόδου Κορυφής και υποβάλλοντας πολιτικές πρωτοβουλίες στις συνεδριάσεις που προηγούνται των Συνόδων. Ο όρος αυτός δεν συνοδεύει την Ομάδα εξ αρχής καθώς παρ' ότι υπήρχαν, με ελαφρώς διαφορετική μορφή αλλά με το χαρακτηριστικό της προσεκτικής προετοιμασίας των Συνόδων, **ήταν γνωστοί ως ‘ομάδα Carlton’**.⁴⁴

Μέλη της Ομάδας των Επτά είναι οι: **Γαλλία, Γερμανία, Ιαπωνία, Ιταλία, Καναδάς, Ηνωμένο Βασίλειο και ΗΠΑ**, ενώ παράλληλα συμμετέχει και η Ευρωπαϊκή Ένωση ως μη αριθμημένο μέλος, αν και το εάν είναι πλήρης ή όχι η συμμετοχή της αμφισβητείται από αρκετούς. Τα κράτη - μέλη εκπροσωπούνται από τον αρχηγό του κράτους και η Ευρωπαϊκή Ένωση από τον πρόεδρο του Συμβουλίου της Ευρώπης και τον πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Από το 1998 συμμετέχει και η Ρωσία, μετατρέποντας το G7 σε G8, μέχρι και τα πρόσφατα γεγονότα της Ουκρανικής κρίσης το 2014, όπου πια οι σχέσεις της με την Ομάδα είναι τεταμένες και έχουμε μία επ' αόριστον αναστολή της συμμετοχής της Ρωσίας. Η συμμετοχή της Ρωσίας έγειρε ζητήματα σχετικά με την δημοκρατικότητα της ομάδας!⁴⁵

Την στιγμή της δημιουργίας της Ομάδας, τα κράτη που απέκτησαν ιδιότητα μέλους, ήταν τα πλουσιότερα. Ειδικότερα, ιδιαίτερη σημασία είχε ο εθνικός πλούτος κάθε κράτους, δηλαδή ο συνολικός πλούτος των κατοίκων της χώρας ο οποίος αποτελείται από τα φυσικά περιουσιακά στοιχεία της χώρας (όπως το απόθεμα κεφαλαιουχικών αγαθών και γης) και τα καθαρά ξένα περιουσιακά στοιχεία που διαθέτει η χώρα. Παρ' ότι όμως δεν υπάρχουν επίσημα κριτήρια για την απόκτηση ιδιότητας μέλους, μπορούμε να εντοπίσουμε ως κοινά σημεία των κρατών - μελών την **εκβιομηχάνιση, την ύπαρξη δημοκρατικού πολιτεύματος**

⁴³ Περισσότερες πληροφορίες για την Ομάδα στο: <https://www.globalpolicy.org/social-and-economic-policy/the-three-sisters-and-other-institutions/group-of-seven-group-of-eight-group-of-twenty.html>

⁴⁴ Carlton ονομαζόταν το ξενοδοχείο της Νέας Υόρκης όπου είχαν συναντηθεί για πρώτη φορά. <http://www.margaretthatcher.org/archive/g7.asp>

⁴⁵ The Financial Times, "Russia Suspended from G8, but not expelled" <http://www.ft.com/intl/cms/s/0/ef5a543e-b32b-11e3-b09d-00144feabdc0.html#axzz3Q6oZeBEr>

και την "προέλευση" ⁴⁶ από τον ανεπτυγμένο κόσμο. Μάλιστα το *Council on Foreign Relations* έχει χαρακτηρίσει την ομάδα ως "άτυπο μπλοκ εκβιομηχανισμένων δημοκρατιών" ⁴⁷ και "συνασπισμό ομοϊδεατών". ⁴⁸

Σήμερα πάντως, αξίζει να αναφέρουμε πως οι 8 κατέχουν το 50,1% του παγκόσμιου ονομαστικού ΑΕΠ και το 40,9% του παγκόσμιου πραγματικού ΑΕΠ. Παρ' ότι αποτελούν μονάχα το 14% του παγκόσμιου πληθυσμού, αντιπροσωπεύουν παράλληλα το 60% του ακαθάριστου παγκόσμιου προϊόντος. Επίσης, αποτελούν μία πανίσχυρη και φαινομενικά ανίκητη δύναμη καθώς το 2007 δαπάνησαν το 72% από τις παγκόσμιες στρατιωτικές δαπάνες ενώ 4 από τα κράτη, το Ηνωμένο Βασίλειο, οι ΗΠΑ, η Γαλλία και η Ρωσία, κατέχουν όλες μαζί το 96-99% των πυρηνικών όπλων παγκοσμίως. ⁴⁹

Καθώς λοιπόν τα μέλη της Ομάδας των Επτά ήταν, κατά την εποχή δημιουργίας της, τα ισχυρότερα και πλουσιότερα κράτη, αυτό αποτελεί σημαντικό σημείο κριτικής μιας και σημαίνει σήμερα ότι αποκλείει όχι μόνο ισχυρές οικονομίες αλλά και ολόκληρες γεωγραφικές περιοχές. Παρ' όλα αυτά, έχει επιδείξει εξαιρετική ανθεκτικότητα σε μία εποχή κυριαρχούμενη από οικονομικές ανακατατάξεις και αναθεωρητικές τάσεις ως προς την φιλελεύθερη διεθνή τάξη.

2.4 Οι Σύνοδοι Κορυφής της ομάδας (1975-2000 και 2000-σήμερα)

Στο σημείο αυτό και σχετικά με τις Συνόδους Κορυφής καθώς ο αριθμός τους είναι εξαιρετικά μεγάλος, για τις ανάγκες της παρούσας ανάλυσης κρίνεται σκόπιμο να αναλυθούν οι Σύνοδοι της περιόδου **1975-2000** συνοπτικά υπό την μορφή φάσεων και της περιόδου **2000-2014**. Ουσιαστική πηγή εδώ, το έργο του Βρετανού καθηγητή του London School of Economics και διπλωμάτη Sir Nicholas Bayne με τίτλο *"The G8's past performance, present prospects, future potential"*. ⁵⁰

Στην πρώτη περίοδο (1975-2000), ο μελετητής διακρίνει μία υπεραισιοδοξία και μία προσήλωση σε ζητήματα νομισματικά και προώθηση της μακροοικονομικής συνεργασίας. Από το 1982-88 βλέπουμε την ενασχόληση και με πολιτικά ζητήματα. Λήξη του Ψυχρού Πολέμου, αντιμετώπιση της τρομοκρατίας και αντιμετώπιση των κρίσεων χρέους και

⁴⁶ <http://www.g8.co.uk/members-of-the-g8/>

⁴⁷ <http://www.cfr.org/international-organizations-and-alliances/group-seven-g7/p32957>

⁴⁸ Βούλγαρη Κ., διπλωματική εργασία με θέμα "Η Εξέλιξη των θεσμών παγκόσμιας οικονομικής διακυβέρνησης: Η περίπτωση του G20", Πάντειο Πανεπιστήμιο, 2013, διαθέσιμη στον Πάνδημο στο <http://pandemos.panteion.gr/index.php?op=record&type=0&q=%CE%92%CE%BF%CF%8D%CE%BB%CE%B3%CE%B1%CF%81%CE%B7&page=1&scope=0&lang=el&pid=iid:6853>

⁴⁹ Ομοίως με υποσημείωση 48.

⁵⁰ <http://www.g8.utoronto.ca/scholar/bayne20000713/>

κλιματική αλλαγή, τα κυριότερα ζητήματα ενασχόλησης. Η agenda τους καθίσταται εξαιρετικά μακροσκελής μέσα στο χρόνο και οι πιέσεις της παγκοσμιοποίησης τους δείχνουν την ανάγκη για ευρύτερη μεταρρύθμιση τους, ζήτημα εξαιρετικά σύνθετο και περίπλοκο.

Στην δεύτερη περίοδο (2000-14), ξεχωρίζουν δύο Σύνοδοι: Στο Gleneagles το 2005 και στις Βρυξέλλες το 2014. Στο Gleneagles, τέθηκαν ζητήματα σχετικά με τα υπανάπτυκτα κράτη του πλανήτη, κλιματικής αλλαγής, αλλά και ευρύτερης αναπτυξιακής πολιτικής.⁵¹ Στις Βρυξέλλες, η σημασία της εντοπίζεται στο ότι διεξήχθη και πάλι στο επίπεδο των Επτά, με την απουσία της Ρωσίας.

Η τελευταία Σύνοδος της Ομάδας των Επτά (G7), πραγματοποιήθηκε στις 7 & 8 Ιουνίου του 2015, στο Schloss Elmau της Γερμανίας. Στη Σύνοδο αυτή τέθηκαν στο τραπέζι ζητήματα παγκόσμιας οικονομίας (μέτρα τόνωσης της παγκόσμιας οικονομίας και ανάπτυξης, ζητήματα εμπορίου (συζητήσεις των Επτά με την TTIP) και το ελληνικό ζήτημα. Επίσης, συζητήθηκαν θέματα ενέργειας, κλιματικής αλλαγής και αντιμετώπισης της παγκόσμιας φτώχειας. Τέλος, διάλογος με τα Αφρικανικά έθνη σε ζητήματα ειρήνης, αντιμετώπισης της τρομοκρατίας, ενίσχυσης της ασφάλειας της αφρικανικής ηπείρου και παροχή βοήθειας προς τις χώρες αυτές ώστε να πραγματοποιήσουν τις απαραίτητες μεταρρυθμίσεις στα πλαίσια της βιώσιμης ανάπτυξης.⁵²

2.5 Οι αλλαγές στον 21ο αιώνα και η πορεία της ομάδας των επτά-οκτώ, μέσα από νέες προκλήσεις

Στο παρόν κεφάλαιο παρουσιάζονται οι προκλήσεις του 21ου αιώνα για την υπό εξέταση Ομάδα, η νέα της στοχοθεσία με αφορμή αυτές και η σχέση με τους επίσημους διεθνείς οργανισμούς αναφορικά με την ενεργεία και την κλιματική αλλαγή. Δύο πολύ σημαντικές προκλήσεις του 21ου αιώνα που απαιτούν την προσοχή όλου του πλανήτη, αλλά και όπως φάνηκε από τα γεγονότα και της υπό εξέταση ομάδας. Πολύ χρήσιμο για την συγγραφή του εν λόγω κεφαλαίου το paper των Thjis Van de Graaf και Westphal Kirsten, με τίτλο: ‘The G8 and G20 as steering committees for energy: Opportunities and Constraints’⁵³, σχετικό με τους G7-(8) ως σημαντικούς δρώντες στην αντιμετώπιση των ενεργειακών προκλήσεων.

⁵¹ Frattiani, Kirton, Savona, ‘Financing Development: The G8 and UN Contribution’, Ashgate Publications, 2013

⁵² Στοιχεία από: <http://www.consilium.europa.eu/en/meetings/international-summit/2015/06/7-8/>

⁵³ T. Van de Graaf και Westphal Kirsten, ‘The G8 and G20 as steering committees for energy: Opportunities and Constraints’, Global Policy, Vol. 2, special Issue, September 2011, pp 19-30 διαθέσιμο: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1758-5899.2011.00121.x/abstract>

Α) Νέες προκλήσεις

Ο 21ος αιώνας επέφερε νέες προκλήσεις για την υπό εξέταση Ομάδα και μπορούμε να πούμε πώς επανακαθόρισε την στοχοθεσία της μέχρι και το 2007-8 και την παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση και τους επανέφερε έως ένα βαθμό, έναν απολεσθέντα δυναμισμό. Ο δυναμισμός αυτός διεφάνη πολύ έντονα στα ενεργειακά ζητήματα και ζητήματα κλιματικής αλλαγής. Η **Σύνοδος ορόσημο το Gleneagles (2005)**, όπου σημαντικά βήματα έλαβαν χώρα προς την προαναφερθείσα κατεύθυνση. Η Ομάδα αυτή βρίσκεται να ασχολείται με θέματα ανάπτυξης, παγκόσμιας υγείας και παγκόσμιας ασφάλειας ιδιαίτερα μετά την επίθεση στους Δίδυμους Πύργους των ΗΠΑ το 2001, οπότε και η στρατηγική των ΗΠΑ αλλάζει.⁵⁴ Έχουμε την προληπτική δράση των ΗΠΑ ενάντια σε πιθανές παγκόσμιες τρομοκρατικές απειλές και δράση κατά των πυρηνικών. Αντιμετώπιση σοβαρών ασθενειών όπως το AIDS, ζητήματα σχετικά με την ανακούφιση από το χρέος των αναπτυσσόμενων χωρών, προώθηση της απελευθέρωσης του εμπορίου, είναι θέματα που επηρεάζουν άμεσα ή έμμεσα την παγκόσμια υγεία και οι G7- (8), δείχνουν να ασχολήθηκαν μαζί τους κατά καιρούς.⁵⁵ Σημαντική αρωγή για την ενότητα αυτή το βιβλίο των ⁵⁶ Frattiani, Kirton, Savona 'Financing Development: The G8 and UN Contribution', στο οποίο γίνεται αναφορά στις προαναφερθείσες προκλήσεις της Ομάδας.

Ειδικότερα, σχετικά με την **Αφρική** και τις προσπάθειες ενίσχυσης της για παράδειγμα, πέρα από την συμφωνία πάνω στο οικονομικό κομμάτι βλέπουμε πώς η ήπειρος αυτή αποτελεί μία πρόκληση με απαιτήσεις. Περισσότερα πρέπει να γίνουν και ξεπερνούν το οικονομικό κομμάτι. Σαφώς και είναι σημαντική η διάθεση πόρων για τα όσα συμφωνούνται στις Συνόδους, αλλά πρέπει να υπάρξει ισχυρή πολιτική βούληση και διεθνής συνεργασία για την επιτυχία των αναπτυξιακών σχεδίων της Αφρικής. Και συνεχίζεται η αναφορά στο ίδιο σημείο στο ανωτέρω βιβλίο πώς από το Birmingham το 1998 αλλά και μετά το Gleneagles, αυτό που έμενε να φανεί ήταν το κατά πόσο θα μπορούσαν οι G7/(8) να ασχοληθούν όσο απαιτούνταν με το θέμα της ανάπτυξης σε συνδυασμό με τις παγκόσμιες στρατηγικές για την νέα παγκόσμια και βιώσιμη ανάπτυξη, τους στόχους της Χιλιετίας και εν μέσω άλλων προκλήσεων, όπως η αντιμετώπιση της τρομοκρατίας, τα γεγονότα στην Μέση Ανατολή, την κλιματική αλλαγή μερικά μόνο. Θα μπορούσαν να κινητοποιήσουν τον κόσμο

⁵⁴ Περισσότερα για την συμβολή των G8 στο ζήτημα των πυρηνικών και αντιμετώπισης πυρηνικών προκλήσεων στο: http://cssas.unap.ro/en/pdf_periodicals/si19.pdf, National Defence University, Strategic Impact, Center for Defence and Security Strategic studies, Nr. 2[19]/2006, pp. 5-11.

⁵⁵ R Labonte, D Sanders, T Schrecker, 'Health and development: How are the G7/G8 doing?', 2002, <http://jech.bmj.com/content/56/5/322.2.full>

⁵⁶ Frattiani, Kirton, Savona, 'Financing Development: The G8 and UN Contribution', Ashgate Publications, 2013

προς την κατεύθυνση της βιώσιμης ανάπτυξης και να συνδράμουν στην πραγμάτωση των αναπτυξιακών στόχων της Αφρικής; Πολύ δύσκολο εγχείρημα αυτό σημειώνει.

Μπορεί το G7/(8) group να λειτουργήσει με πολιτική βούληση και να συνδράμει στην προώθηση και πραγμάτωση σε διεθνές επίπεδο αποφάσεων με θετικά αποτελέσματα; Ή είμαστε αντιμέτωποι με την ηγεμονία μίας Ομάδας που εκφράζει τα συμφέροντα των ισχυρών και πιο πλούσιων αυτού του κόσμου και βοηθά στην εμπέδωση των νεοφιλελεύθερων οικονομικών πολιτικών αυτών; Ένα ερώτημα πολύ σπουδαίο ικανό να δώσει τροφή για πολλές σκέψεις. **Υπάρχει η κατάλληλη, ισχυρή και δυναμική με συστηματικές προσπάθειες ηγεσία να κατορθώσει κάτι;** Μπορεί το group αυτό να ισχυρίζεται κάτι τέτοιο;

B) Ενέργεια και κλιματική αλλαγή. Σχέση με επίσημους οργανισμούς στα θέματα αυτά.

Ο κόσμος βρίσκεται σήμερα αντιμέτωπος με δύο προβλήματα άμεσα συνδεδεμένα μεταξύ τους. Την κλιματική αλλαγή και την ενεργειακή κρίση. Εδώ παρατηρούμε πώς οι G7 (8), έχουν ασχοληθεί ιδιαίτερα με αυτή την θεματική, ειδικά από το 2005 έως το 2010 και στις αντίστοιχες συνόδους που έλαβαν χώρα στα διαστήματα αυτά. Η ομάδα αυτή έχει καταφέρει να κάνει σημαντικά βήματα αναφορικά με την ενεργειακή αποτελεσματικότητα, ένα ζήτημα που όπως επισημαίνεται και στο paper των Thjis Van de Graaf και Westphal Kirsten, με τίτλο: ‘The G8 and G20 as steering committees for energy: Opportunities and Constraints’⁵⁷, είναι ζήτημα πάνω στο οποίο δεν έχουμε σημαντικές διαφωνίες εντός του Group. Οι G7 γνωρίζουμε πώς δημιουργήθηκαν με αφορμή την πετρελαϊκή κρίση, ένα θέμα ενέργειας το 1973 και με τον 21ο αιώνα το ενεργειακό ζήτημα και η κλιματική αλλαγή είναι παρόντα και ξανά στο προσκήνιο.

Ο John Kirton αναφέρει, πώς σχετικά με αυτό το θέμα υπήρξαν τρεις φάσεις οι οποίες παρατίθενται παρακάτω:

A) 1975-81: Τα oil shocks είναι κυρίαρχα. Το πιο σημαντικό που επέτυχαν, η Σύνοδος στο Τόκιο το 1979, όπου τέθηκαν εθνικοί στόχοι για τον περιορισμό της εισαγωγής πετρελαίου.

B) 1982-2001: Εδώ ο μελετητής επισημαίνει την μειωμένη απόδοση του group. Την δεκαετία του 1990 η ομάδα παραμένει σιωπηλή, είτε διαιρεμένη πάνω στα ενεργειακά ζητήματα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα εδώ, το ‘G8, Renewable energy task force’, το οποίο δημιουργήθηκε στην Okinawa το 2000 και αγνοήθηκε το 2001 στην Genoa Summit, εξ’ αιτίας της στάσης των ΗΠΑ. Οι ΗΠΑ έφεραν τις αντιρρήσεις τους στο θέμα αυτό. Βλέπουμε στο σημείο αυτό πώς η ηγεμονική θέση των ΗΠΑ είναι έντονη και υφίσταται

⁵⁷ T. Van de Graaf και Westphal Kirsten, ‘The G8 and G20 as steering committees for energy: Opportunities and Constraints’, Global Policy, Vol. 2, special Issue, September 2011, pp 19-30 διαθέσιμο: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1758-5899.2011.00121.x/abstract>, ημερομηνία πρόσβασης: 02/02/15

παιχνίδι δυνάμεων που επηρεάζει τις αποφάσεις του group, ή αφήνει ορισμένα θέματα να είναι ανοικτά για πολλά έτη χωρίς κάποια πρόοδο από άποψη πρακτικών αποτελεσμάτων.

Γ) 2002 μέχρι και σήμερα: Το 2005 είναι ξανά δραστήριοι αναφορικά με το θέμα της ενέργειας. Έχουμε το ‘Σχέδιο Δράσης στο Gleneagles για την κλιματική αλλαγή, την καθαρή ενέργεια και βιώσιμη ανάπτυξη’. Κλήθηκαν να συνεργασθούν με την ομάδα δύο υπάρχοντες επίσημοι οργανισμοί: IEA (International Energy Agency) και World Bank. Παράλληλα, δημιουργήθηκε ένας νέος θεσμός, ‘Global Bioenergy Partnership’ (GBEP) με σκοπό την διεξαγωγή ερευνών και δημοσιοποίηση τους σε συνεργασία με τους G7(8). Κατ’αυτόν τον τρόπο, λαμβάνει χώρα η ενημέρωση του κόσμου.

Το 2006 στην Σύνοδο που έγινε από την Ρωσία, είδαμε πώς η ενεργειακή ασφάλεια τέθηκε ως προτεραιότητα. Η Ρωσία ήθελε να φανεί υπεύθυνη και ευαισθητοποιημένη αναφορικά με τα ενεργειακά, αφού είχε προηγηθεί διαμάχη με την Ουκρανία (χειμώνας 2005-6) και είχε διακόψει την παροχή αερίου στην Ουκρανία. Ο λόγος οι διαφωνίες πάνω στις τιμές και τους φόρους. Το αποτέλεσμα: ‘Global Energy Security Principles’. Παρατηρούμε λοιπόν, πώς μπορεί να επαναφέρει μία ισχυρή χώρα ένα ζήτημα εντός της Ομάδας προκειμένου να έχει πολιτικά ένα προφίλ που είναι εγγύτερα σε αυτό που η ίδια επιθυμεί και να εξυπηρετήσει πολιτικά συμφέροντα, παρά τις όποιες εξελίξεις έχουν λάβει χώρα.

Το 2007 στην Γερμανία και στην Σύνοδο που έλαβε χώρα, είχαμε το λεγόμενο: ‘Heilingendamm Process’. Αυτή η διαδικασία αποτέλεσε ουσιαστικά έναν διάλογο μεταξύ των G8 και των πέντε αναδυόμενων οικονομιών (**Outreach 5**) πάνω σε θέματα ενέργειας σε συνεργασία με τον ΟΟΣΑ (βιώσιμα κτίρια, ανανεώσιμες πηγές ενέργειας...). Οι πέντε αυτές είναι σύμφωνα με την μελέτη του Payne⁵⁸ οι: **Βραζιλία, Κίνα, Ινδία, Μεξικό και Νότιος Αφρική**. Σημαντικό σημείο εδώ που σχετίζεται και με το μέλλον της υπό εξέταση Ομάδας, το πώς οι G7 (8) θα συμπεριφερθούν απέναντι σε αυτές τις αναδυόμενες οικονομίες και κατά πόσο εκείνες θα ανταποκριθούν στα θεωρητικά και πολύ αισιόδοξα καλέσματα τους που σχετίζονται με μία παγκόσμια συνεργασία σε καίρια ζητήματα πέρα από το κομμάτι της ενέργειας. Θα μπορέσουν οι χώρες αυτές να αφήσουν τους όποιους ενδοιασμούς μπορεί να έχουν απέναντι στην Ομάδα των 7 (8); Κατά πόσο αυτό θα συνδράμει στην βιωσιμότητα της Ομάδας; Περισσότερα για αυτό στο κεφάλαιο με την κριτική πάνω στους G7 (8) από τις ερευνήτριες στο πέμπτο κεφάλαιο της παρούσας ανάλυσης.

Το 2008 στην Σύνοδο που πραγματοποιήθηκε από την Ιαπωνία, τέθηκε ο στόχος μείωσης κατά 50% των εκπομπών CO₂ μέχρι το 2050. Δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση στην κλιματική αλλαγή και είδαμε παράκληση για εφαρμογή των διακηρυχθέντων. Συζητήθηκε έντονα και η παραγωγή των βιοκαυσίμων, ανάπτυξη δεύτερης γενιάς βιοκαυσίμων που δεν απαιτούν καλλιέργειες τροφίμων (food crops). Γενικά είχαμε ισχυρές δεσμεύσεις πάνω σε ενεργειακά ζητήματα. Τέλος, αποφασίσθηκε η δημιουργία της ‘Διεθνούς Συνεργασίας για

⁵⁸ Payne, Anthony, ‘G8 in a changing global economic order’, International Affairs, Vol. 84, issue 3, pp 519-33, May 2008, διαθέσιμο σε pdf: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1468-2346.2008.00721.x/abstract>

την ενεργειακή αποτελεσματικότητα (IPEEC), η οποία εγκαινιάσθηκε επισήμως το 2009 στην Ιταλία στην επόμενη Σύνοδο της Ομάδας.

Το 2009 στην Ιταλία στην L'Aquila Summit είχαμε αποφάσεις και πάλι σε σχέση με την κλιματική αλλαγή. Το μειονέκτημα εδώ, η ανυπαρξία ενδιάμεσων στόχων για δράση και η απουσία ενός στέρεου οικονομικού πεδίου για τις αναπτυσσόμενες χώρες. Το 'Heilingendamm Process' συνεχίζεται και μετονομάζεται σε 'Heilingendamm - L'Aquila Process'.

Το 2010 στον Καναδά στην Muskoka Summit, η ενέργεια δεν αποτελεί πια το ύψιστο θέμα. Έχει εμφανισθεί η παγκόσμια οικονομική κρίση άλλωστε και το πεδίο προσανατολισμού είναι τα οικονομικά και η σταθεροποίηση του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Είχαμε μία Έκθεση αναφορικά με τα όσα έχουν επιτευχθεί στον τομέα της ενέργειας, αλλά όχι, κάτι παραπάνω.

Κλείνοντας την ενότητα αυτή, παρατηρούμε πώς και στα περιβαλλοντικά ζητήματα η απουσία των αναδυόμενων και πολύ ισχυρών οικονομιών του πλανήτη θέτει περιορισμούς στην αποτελεσματικότητα της Ομάδας. Επίσης, υφίσταται απουσία των απαραίτητων μηχανισμών που θα εφαρμόζουν τα όσα αποφασίζονται και θα προωθούν σε βάθος χρόνου την συλλογική δράση. Από το 2008 και μετά με την εμφάνιση της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης, τα θέματα της ενέργειας και της κλιματικής αλλαγής υποχωρούν και μπορούμε να καταλήξουμε πώς **στο θέμα αυτό τελικά η απόδοση είναι ανάμεικτη**.

Το μεγάλο πρόβλημα δείχνει να εντοπίζεται στην χαμηλή πίεση που ασκείται προς τις υπόλοιπες χώρες ώστε να εφαρμοσθούν οι αποφάσεις της Ομάδας και να υπάρξει εσωτερική αρμονία και εσωτερική εφαρμογή των συμφωνηθέντων. Ο απώτερος στόχος θα ήταν έτσι η εξάπλωση των εφαρμογών αυτών και στις υπόλοιπες χώρες, πέρα από την Ομάδα, με αρχή όμως την ίδια την Ομάδα. Η ενέργεια είναι high policy area (τομέας υψηλής πολιτικής) και η Ομάδα αυτή είναι διαιρεμένη. Για τον λόγο αυτό πολλοί επικριτές αναφέρουν πώς η Ομάδα χαρακτηρίζεται από υπερβολικές διακηρύξεις με μη εφαρμογή. Τέλος, όπως επισημάνθηκε με παράδειγμα την Ρωσία το 2006, πολλές φορές η προβολή των υπερασισιόδοξων στόχων εξυπηρετεί βραχυπρόθεσμα πολιτικά συμφέροντα και δεν μιλάμε για ξαφνικές ευαισθητοποιήσεις ηγεσιών και στροφή πολιτικής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ: Κριτικές πάνω στους Επτά- Οκτώ και ο παράγοντας Ρωσία.

3.1 Η Ρωσία και η ταραχώδης σχέση με την ομάδα των Επτά-Οκτώ

Από το 1991 η Ρωσία διεξήγαγε μετασυνοδικές συνομιλίες με τα μέλη της G7 μέχρι που το 1997 εντάχθηκε και η ίδια στο σχήμα, μετατρέποντας την G7 σε G8, αν και κατά το πρώτο έτος της συμμετείχε σε όλα τα θέματα εκτός των χρηματοπιστωτικών και οικονομικών. Λόγω απετέλεσε εν μέρη ο ενδοιασμός της Ιαπωνίας όσον αφορά την συμπερίληψη της Ρωσίας στην ομάδα 20, αποδεχόμενη την συμμετοχή της εν λόγω χώρας εφ' όσον αυτή περιοριζόταν στο πολιτικό κομμάτι.⁵⁹ Από το 1998 όμως, εντάχθηκε πλήρως. Εξαιτίας της σχετικής δυσπιστίας προς την Ρωσία αλλά και των αντίθετων φωνών κατά της συμμετοχής της, η G7 συνέχισε να υπάρχει, καθώς διεξάγονταν Σύνοδοι χωρίς να προσκαλείται η Ρωσία, ενώ δικαίωμα φιλοξενίας Συνόδου, δόθηκε στην νέα συμμετέχουσα, για πρώτη φορά το 2006.

Μέχρι που το 2014, η συμμετοχή της στην Ομάδα ανεστάλη επ' αόριστον. Αιτία απετέλεσε η "παράνομη προσάρτηση της Κριμαίας από την Ρωσία", ενώ η G7 με την απόφασή της επεδίωξε να τονίσει ότι αποτελεί "μία κοινότητα αξιών που αδυνατεί να αποδεχθεί μία παραβίαση του διεθνούς δικαίου".⁶⁰ Αξίζει να σημειώσουμε ότι η επ' αόριστον αναστολή, δεν σημαίνει και αποβολή, αφήνοντας ανοιχτό το ενδεχόμενο άρσης της αναστολής μετά την διευθέτηση του ζητήματος.⁶¹ Πάντως, η συμπεριφορά των Επτά προς την Ρωσία είναι κάτι που συνέβαλλε στους λόγους απόρριψης της πρότασης για δημιουργία της G13, η οποία θα αποτελούνταν από της G8 και τις χώρες BRICS. Σημείο που απασχόλησε τους Επτά μετά τα γεγονότα της Ουκρανίας, ήταν οι κυρώσεις που τις επέβαλλαν και μέχρι σε ποιο σημείο θα έφθαναν, ποια τα όρια της Δύσης στο σημείο αυτό. Στόχος των Επτά, η περαιτέρω απομόνωση της Ρωσίας, και η περαιτέρω επιδείνωση της οικονομίας της. Χωρίς την Ρωσία, η Ομάδα των Επτά είναι πιο όμοια ιδεολογικά και ενισχύθηκε κατ' αυτόν τον τρόπο αυτή η μία και κοινή φωνή του. Το πρόβλημα βέβαια, πώς αυτή η φωνή των Επτά δεν έχει την επιρροή που είχε κάποτε και απαιτούνται νέοι ελιγμοί ώστε να μπορέσει να υφίσταται στον νέο κόσμο.⁶²

Από την πλευρά της η Ρωσία, σχολιάζοντας το γεγονός της αναστολής συμμετοχής της, αναφέρει πως δεν υπάρχει ανάγκη επιβεβαίωσης της από τα άλλα κράτη-μέλη ενώ χαρακτήρισε το υπάρχον σύστημα διεθνών σχέσεων μονοπολικό, εκφράζοντας παράλληλα

⁵⁹ <http://www.g8.utoronto.ca/g7bulletin/1997/story1.htm>

⁶⁰ http://www.g7germany.de/Webs/G7/EN/G7-Gipfel_en/FAQs_en/faq_node.html#faq1297050

⁶¹ The Financial Times, "Russia Suspended from G8, but not expelled" <http://www.ft.com/intl/cms/s/0/ef5a543e-b32b-11e3-b09d-00144feabdc0.html#axzz3Q6oZeBEr>

⁶² <http://www.cfr.org/international-organizations-and-alliances/group-seven-g7/p32957>

την επιθυμία μετάβασης σε ένα νέο πολυπολικό σύστημα όπου θα λαμβάνονται υπ' όψιν τα συμφέροντα πολλών συμπεριλαμβανομένης και της ίδιας.

3.2 Οι υπέρμαχοι και οι πολέμιοι της ομάδας

Οι πολέμιοι της ομάδας αυτής την κατηγορούν ότι είναι μία: *"Ξεπερασμένη, Δυτικοκεντρική άποψη της παγκόσμιας κατανομής εξουσίας"* και ότι αποτελεί ένα *"Κλαμπ ελίτ κρατών"*. Την κατηγορούν για ένα έλλειμμα δημοκρατικότητας που υπονομεύει την αξιοπιστία της καθώς αυτή δεν είναι αντιπροσωπευτική αφού απουσιάζουν από τα μέλη οι αναδυόμενες χώρες. Αυτό εν μέρει εξηγείται αν σκεφθεί κανείς τότε δημιουργήθηκε η ομάδα. Απόπειρα κάλυψης αυτού του κενού, η ομάδα των είκοσι που ακολουθεί στην παρούσα εργασία.

Ένσταση υπάρχει ακόμα, όσον αφορά την υπεραντιπροσώπευση της Ευρώπης, θέμα που το συναντούμε και στην G20, η οποία όπως πιστεύεται θα έπρεπε να εκπροσωπείται μονάχα από ένα μέλος κι όχι από 4 κράτη και 2 εκπροσώπους από την Ευρωπαϊκή Ένωση όπως είναι σήμερα. Επίσης, αναφορικά με την υποστήριξη από την Ομάδα των δημοκρατικών αξιών, αυτή αυτοαναιρέθηκε με την συμμετοχή της Ρωσίας που διεφάνη και από τα πρόσφατα γεγονότα της Κριμαίας.

Παρατηρείται πώς είναι σχεδόν αδύνατη η συμμόρφωση των κρατών ως προς τις συμφωνίες, αφού αυτά ασκούν μικρή επιρροή το ένα στο άλλο. Το πρόβλημα της αποτελεσματικότητας συναντάται ακόμα και σε θέματα όπου δεν υπάρχουν έντονες και μεγάλες διαφωνίες, όπως αυτό της ενεργειακής αποτελεσματικότητας, γεγονός που ενισχύει την άποψη αυτή.

Τέλος, αμφισβητείται ο ρόλος της στα προβλήματα της παγκοσμιοποίησης ενώ δεν πιστεύεται πως έχουν γίνει αρκετά σημαντικά βήματα για σοβαρά προβλήματα όπως αυτά της φτώχειας, της υπερθέρμανσης του πλανήτη, για ασθένειες όπως το HIV/AIDS και η ελονοσία και η ασφάλεια των τροφίμων, τα οποία ήταν άλλωστε και στους Στόχους της Χιλιετίας.⁶³

Οι υποστηρικτές της δηλώνουν πως: *" Η αξία της G7/8 είναι ότι κάνει τις γραφειοκρατίες να εστιάσουν"*.⁶⁴ Επίσης πώς: *" Η πηγή της αποτελεσματικότητάς της*

⁶³ Payne, Anthony, 'G8 in a changing global economic order', International Affairs, Vol. 84, issue 3, pp 519-33, May 2008, διαθέσιμο σε pdf: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1468-2346.2008.00721.x/abstract>, ημερομηνία πρόσβασης, 15/06/15

⁶⁴ Στοιχεία από: Zachary Laub, 'The group of 8 (G8) - Industrialized nations', Council On Foreign Relations, 03/03/14 <http://www.cfr.org/international-organizations-and-alliances/group-eight-g8-industrialized-nations/p10647>

εντοπίζεται στο μικρό μέγεθος και στον σχετικό ομοϊδεατισμό των μελών της", κάτι που απουσιάζει από άλλες ομάδες όπως η G20.

Συμπερασματικά, οι μεγάλες δυνατότητες που προσφέρονται για ακόμα μεγαλύτερες καινοτομίες και αποφάσεις **δεν συνοδεύονται από την πολιτική θέληση πραγμάτωσης τους**. Ανασταλτικό παράγοντα αποτελεί επίσης το γεγονός πως ενώ οι ηγέτες είναι διατεθειμένοι να αναλάβουν σοβαρές δεσμεύσεις διεθνώς, η προθυμία τους αυτή τελικά φαίνεται πώς εξαυλώνεται στο εσωτερικό των κρατών τους. Καλές λοιπόν οι θεωρητικές διακηρύξεις, αλλά επί του πρακτέου απαιτούνται δράσεις συντονισμένες που θα διέπονται από σαφήνεια και θα είναι ξεκάθαρα στοχοθετημένες. Ειδάλλως, η στασιμότητα δείχνει να παραμονεύει και να μονιμοποιείται και το μέλλον της υπό εξέταση Ομάδας καθίσταται αβέβαιο και αναποτελεσματικό σε μεγάλο βαθμό. Ακόμα και η μεταρρυθμιστική ανάγκη η οποία επισημαίνεται από πολλούς μελετητές είναι ασαφής και δεν υπάρχει οργανωμένη αποτύπωση των τομέων που πρέπει να μεταρρυθμιστούν, καθώς επίσης και ένα χρονοδιάγραμμα το οποίο θα προσδιορίζει με ακρίβεια τους στόχους και την πραγμάτωση τους. Μία Ομάδα εντός της οποίας απουσιάζει ένα τόσο βασικό σημείο, όπως αυτό του ποιες είναι αυτές οι μεταρρυθμίσεις και πώς θα επέλθουν τελικά, δεν μπορεί να έχει και πολλές προοπτικές εξόδου από την στασιμότητα στην οποία και βρίσκεται σήμερα. Σημαντικό επίσης το κατά πόσο είμαστε ως G7, σε θέση να τις πραγματοποιήσουμε. Κατά πόσο το επιδιώκουμε και κατά πόσο δουλεύουμε προς αυτή την κατεύθυνση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ: Η Ομάδα των Είκοσι (G20)

Στο κεφάλαιο αυτό περνάμε στην Ομάδα των G20. Ποια είναι αυτή η Ομάδα που τα τελευταία χρόνια απασχολεί την παγκόσμια πολιτική οικονομία; Κάτω από ποιες συνθήκες δημιουργήθηκε; Τι έχει μέχρι σήμερα καταφέρει μέσα από τις Συνόδους της; Αυτά είναι τα κύρια μέρη του παρόντος κεφαλαίου και μία πρώτη επαφή με την Ομάδα των Είκοσι.

4.1 Συνθήκες δημιουργίας της ομάδας των είκοσι (G20)

Μετά την Ασιατική κρίση το 1997-8, οι G7/8 καλούν για πρώτη φορά τους G20, προκειμένου να συζητήσουν για την παγκόσμια οικονομία. Κάλεσαν λοιπόν, σε έναν διάλογο τις αναδυόμενες οικονομίες του κόσμου. Αρχικά το forum αυτό είχε περισσότερο θα λέγαμε *‘Εκπαιδευτικό χαρακτήρα’*. Οι γνώστες της παγκόσμιας οικονομικής αρχιτεκτονικής καλούν σε διάλογο τους όχι, και τόσο γνώστες, αναδυόμενους παίκτες. Ειρωνεία ότι μετά το 2008, όλος ο πλανήτης πέρασε σε μία άλλη τροχιά.⁶⁵

Με την παγκόσμια οικονομική κρίση του 2007-8, κατέστη σαφές πώς πια ο κόσμος δεν είναι ο ίδιος. Ναί, μεν στο παρελθόν, είχαμε και άλλες μεγάλες κρίσεις οικονομικές, επί παραδείγματι, 1973-4 πετρελαϊκή κρίση, 1987 Black Monday crisis, 1997 Κρίση στην Νοτιοανατολική Ασία, 2001 Dot.com (κατάρρευση μετοχών υψηλής τεχνολογίας στο αμερικανικό χρηματιστήριο), αλλά με την κρίση του 2008, διεφάνη πώς οι ΗΠΑ δεν είναι πια ο ένας και μοναδικός παγκόσμιος ηγεμόνας’ το ενδιαφέρον έχει μεταταθεί από την Ευρώπη στον Ειρηνικό. Επίσης, λίγα έλαβαν χώρα προκειμένου να στηριχθούν οι διεθνείς οικονομικοί οργανισμοί. Υπήρχε η αδήριτη ανάγκη για μία νέα συνεργασία πολύ πιο αποτελεσματική από οτιδήποτε συνέβη στο παρελθόν και, όπως απεδείχθη, δεν κατόρθωσε να σταθεί δυνατό μπροστά στο χρηματοπιστωτικό τσουνάμι του 2008.

Εφόσον όμως, οι αναδυόμενες οικονομίες του πλανήτη, επηρεάζουν τις παγκόσμιες εξελίξεις (σε σχέση με το εμπόριο και την αναδιαμόρφωση του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος) **οι G8 με την παλιά τους δομή, καθίστανται ανεπαρκείς** και οι G20 που περιλαμβάνουν στους κόλπους τους τις νέες δυνάμεις είναι το παρόν και μέλλον. Οι G20 είναι οι: *Αργεντινή, Αυστραλία, Βραζιλία, Καναδάς, Κίνα, Γαλλία, Γερμανία, Ινδία, Ινδονησία, Ιταλία, Ιαπωνία, Κορέα, Μεξικό, Σαουδική Αραβία, Ν. Αφρική, Τουρκία, Ρωσία, Ηνωμένο Βασίλειο, ΗΠΑ και Ευρωπαϊκή Ένωση.* Δεν αμφισβητούν μόνο το δυτικό οικονομικό σύστημα, αλλά και τις αξίες της, όπως και την επιδίωξή της να καθορίζει το διεθνές στερέωμα με βάση τα συμφέροντα της. Τα κέντρα εξουσίας πια έχουν πολλαπλασιασθεί’ το

⁶⁵ Wahl, Peter, *‘The g20 overestimated and underperforming’*, WEED (World economy, ecology and development), http://www2.weed-online.org/uploads/g20_overestimated_and_underperforming.pdf,

όνειρο μιας πραγματικής οικουμενικότητας είναι εγγύτερα. Μέσα σε αυτές τις συνθήκες γεννιούνται οι G20. ⁶⁶ Αυτό το σημείο επεσήμανε και ο Paul Martin (as Canadian Finance Minister) λέγοντας τα εξής: *“Είτε ο κόσμος θα μεταρρυθμίσει τους θεσμούς του, συμπεριλαμβάνοντας σε αυτή την μεταρρύθμιση και τους G8, ώστε να αγκαλιάσει τους νέους οικονομικούς γίγαντες, είτε εκείνοι θα προχωρήσουν μόνοι τους εγκαθιδρύοντας δικούς τους οργανισμούς...(2008)”* ⁶⁷

Η επιλογή λοιπόν, της ομάδας, το ποιοι θα είναι στους κόλπους της, έγινε με βάση **το οικονομικό μέγεθος των χωρών**, των οικονομικών τους δεικτών, αλλά και από την ικανότητα τους να συνεισφέρουν στην παγκόσμια χρηματοπιστωτική και οικονομική σταθερότητα. Δηλαδή, κατοχή κεφαλαίου, κατοχή φυσικών πόρων, τεχνολογία, ανθρώπινοι πόροι και το αντίστοιχο επίπεδο των χωρών στα ζητήματα αυτά. Το Νέο Group πρέπει να είναι αντιπροσωπευτικό της διεθνούς πολιτικής οικονομίας και ισορροπημένο σε περιφερειακούς όρους. ⁶⁸ Ανοικτό, ικανό για γόνιμες συζητήσεις, αλλά και εξαιρετικά ευέλικτο.

4.2 Δράση της μέσα από τις Συνόδους της

Για πρώτη φορά το 2008 στην Ουάσινγκτον⁶⁹, κλήθηκαν οι ηγέτες των κρατών μελών της ομάδας των είκοσι σε Σύνοδο Κορυφής. Πέραν των είκοσι συμμετείχαν και: Παγκόσμια Τράπεζα, Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας, Ολλανδία και Ισπανία. ⁷⁰ Καρπός αυτής της πρώτης προσπάθειας η κατάληξη σε μία κοινή Συμφωνία ως προς τα βαθύτερα και κύρια αίτια της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης. Αυτή η συμφωνία ήταν η αρχή για την οικοδόμηση μιας πιο έντονης συνεργασίας μεταξύ των είκοσι στο μέλλον.

⁶⁶ Στοιχεία που υποστηρίζονται στο παρακάτω paper του Centre for International Governance Innovation (CIGI), ‘G7 to G8 to G20, ‘Evolution in Global Governance’, May 2011, <http://www.cigionline.org/publications/g7-g8-g20-evolution-global-governance>

⁶⁷ Paul Martin, a Canadian politician who was the 21st Prime Minister of Canada and leader of the Liberal Party of Canada after being the Canadian Minister of Finance, <http://www.paulmartin.ca/biography/>

⁶⁸ Αυτό φαίνεται και στις ετήσιες Συνόδους που λαμβάνουν χώρα. Η χώρα που φιλοξενεί την Σύνοδο αν την μία χρονιά είναι ανεπτυγμένη, την επόμενη η φιλοξενία θα είναι από μία αναδυόμενη χώρα.

⁶⁹ Statement From G-20 Summit, http://www.nytimes.com/2008/11/16/washington/summit-text.html?pagewanted=all&_r=0, 15/11/2008

⁷⁰ <http://www.g20.utoronto.ca/summits/2008washington.html>

Στόχος η τόνωση της παγκόσμιας οικονομίας, η ρύθμιση των χρηματοπιστωτικών αγορών και η μεταρρύθμιση τους. Στο τραπέζι προστέθηκαν και κάποιες συζητήσεις περί πολιτικών ανάπτυξης. Δημιουργήθηκε επίσης και σχέδιο δράσης των Υπουργών οικονομικών των χωρών με πολύ συγκεκριμένα χρονοδιαγράμματα και ανάλυση περαιτέρω των διαδικασιών. **Η πρώτη τους Σύνοδος θεωρείται επιτυχημένη διότι τέθηκε ένα μακροπρόθεσμο σχέδιο για την μεταρρύθμιση του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος.** Οι ηγέτες δεσμεύθηκαν πάνω σε συγκεκριμένα οικονομικά ζητήματα και πια οι G20 αποτελούν μία πραγματικότητα.

Το 2009 στο Λονδίνο στην δεύτερη Σύνοδο της Ομάδας, δεσμεύονται οι ηγέτες για την διάθεση του ποσού των **1,1 τρις δολαρίων προκειμένου να αποκατασταθεί η παγκόσμια οικονομία.**⁷¹ Δόθηκαν επίσης, υποσχέσεις για την προαγωγή μιας δίκαιης και βιώσιμης ανάκαμψης και προώθηση των διεθνών εμπορικών επενδύσεων. Στα μειονεκτήματα της Συνόδου το γεγονός ότι δεν πάρθηκε κάποια απόφαση για την κλιματική αλλαγή και το προαναφερθέν ποσό αφορούσε μόνο την αποκατάσταση της παγκόσμιας οικονομίας.

Το 2009 ακολούθησε η Σύνοδος του Pittsburgh, όπου συμμετείχαν όσοι παρευρέθησαν στο Λονδίνο και ως προσκεκλημένοι ο ΟΟΣΑ και η Αιθιοπία.⁷² Και πάλι στο επίκεντρο τα οικονομικά ζητήματα. Κατέληξαν επίσης, σε ένα πλαίσιο για ισχυρή και βιώσιμη ανάκαμψη σε συνδυασμό με μία συμφωνία αμοιβαίας αξιολόγησης. Αναθεώρησαν επίσης, αναφορικά με τα quotas και συμφώνησαν πώς το Τραπεζικό σύστημα θα πρέπει να διέπεται από νέους κανόνες. Από την Σύνοδο αυτή και έπειτα, η Ομάδα κατέστη *‘Ο μόνιμος διαχειριστής της παγκόσμιας οικονομίας’.*⁷³

Το 2010 στην επόμενη Σύνοδο στο Τορόντο, βλέπουμε πώς οι G20 επικεντρώθηκαν στο πώς θα ανακάμψει ο κόσμος από την συνεχιζόμενη παγκόσμια ύφεση και δόθηκε ιδιαίτερη προσοχή και βαρύτητα στην ευρωπαϊκή κρίση χρέους. Σημείο που ‘ενόχλησε’ τις αναδυόμενες δυνάμεις της ομάδας. Στα θετικά της Συνόδου κρατάμε το ότι από την αντιμετώπιση των κρίσεων, περάσαμε στην πρόληψη και αναφορά στην σπουδαιότητα της δημοσιονομικής εξυγίανσης. Τέλος, και οι ανάγκες των αναδυόμενων οικονομιών της ομάδας ακούγονται πιο δυνατά και τίθενται οι προτεραιότητες για την ανάπτυξη.⁷⁴

⁷¹ Colin I. Bradford and Johannes F. Linn, ‘The April 2009 London Summit in retrospect’, April 2010, <http://www.brookings.edu/research/opinions/2010/04/05-g20-summit-linn>

⁷² <http://www.g20pittsburghsummit.org/>

⁷³ <http://www.theguardian.com/world/2009/sep/25/g20-summit-economy-bonuses-deficits>, ‘In a potentially momentous move, the G20 also resolved to become a permanent body responsible for economic co-operation, meeting annually at the level of leaders, rather than just finance ministers. ...’, THE GUARDIAN, UK, 26/09/2009

⁷⁴ <http://www.g20.utoronto.ca/summits/2010toronto.html>

Το 2010 στην Σεούλ, για πρώτη φορά χώρα μη μέλος των G8 διεξάγει Σύνοδο. Ανακοινώνεται το σχέδιο για *‘Κοινή Ανάπτυξη πέρα από την κρίση’*, με στόχο μία ισχυρή, βιώσιμη και ισόρροπη ανάπτυξη. Παρατηρείται πρόοδος αναφορικά με την μεταρρύθμιση του χρηματοπιστωτικού συστήματος, η *Βασιλεία III* έρχεται να ενισχύσει την εποπτεία του και δημιουργήθηκε για πρώτη φορά η *‘Αναπτυξιακή ατζέντα’* της Ομάδας.⁷⁵ Στην επόμενη Σύνοδο στις **Κάννες το 2011**, ουσιαστικά συμπληρώνεται η Σύνοδος της Σεούλ και υιοθετείται Σχέδιο Δράσης για την ανάπτυξη και έχουμε Συμφωνία για αύξηση των κεφαλαίων που θα έχει στην διάθεση του το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο. Αναφορικά με την ευρωπαϊκή κρίση χρέους η Σύνοδος κρίθηκε ανεπαρκής.⁷⁶

Το 2012 στο Λος Κάμπος, έχουμε την επόμενη Σύνοδο, εντός της οποίας τέθηκε το ζήτημα του **που πάνε τα κεφάλαια** και ακούσθηκαν σε πιο έντονους τόνους κριτικές σχετικά με τα τείχη προστασίας γύρω από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι ανάγκες των αναδυόμενων;⁷⁷

Τέλος, ακολουθούν το **2013 στην Αγία Πετρούπολη** και το **2014 στο Μπρίσμπειν** της Αυστραλίας. Στην Αγία Πετρούπολη, είχαμε την επανάληψη της βασικής τους agenda και ζητήματα οικονομικού αποκλεισμού και ανισοτήτων. Στην Αυστραλία, θέματα παγκόσμιας οικονομικής ανάπτυξης, φτώχειας και διαφθοράς (επίκαιρο το *Luxleaks*), ζητήματα ενίσχυσης των διεθνών οργανισμών, ασθένειες μάλιστα (*Ebola*) και ζητήματα κλιματικής αλλαγής και ενέργειας.⁷⁸ Και η Ουκρανική κρίση δεν θα μπορούσε να μην αναφερθεί στην Σύνοδο με αναφορά στην παγκόσμια ασφάλεια. **Στην προσεχή Σύνοδο στην Τουρκία τον Νοέμβριο του 2015**⁷⁹, ζητήματα ρευστότητας και περαιτέρω στήριξης της παγκόσμιας οικονομίας αναμένεται να αποτελέσουν βασικό κομμάτι της.

4.3 Αποτίμηση των Συνόδων της

Οι προαναφερθείσες Σύνοδοι της ομάδας των είκοσι, προσπάθησαν να αντιμετωπίσουν καυτά παγκόσμια οικονομικά ζητήματα, τα οποία και αναδύθηκαν από το παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό τσουνάμι του 2008. Οι Σύνοδοι των είκοσι καθιερώθηκαν σε ετήσιες και η ομάδα κατέστη το κορυφαίο forum για την διεθνή οικονομική συνεργασία των μελών του. Σημαντικά βήματα και αποφάσεις πάρθηκαν σχετικά με την ανάγκη

⁷⁵ Changyong Rhee, 'What has the G20 delivered so far?: From Seoul to Cannes', Former G20 Sherpa, Republic of Korea, http://www.bruegel.org/fileadmin/bruegel_files/Research_contributions/AEEF_contributions/G20_Completing_the_agenda/S1_Ch_Rhee.pdf

⁷⁶ <http://www.theguardian.com/commentisfree/2011/nov/04/g20-summit-slumping-to-the-occasion>, 04/11/2011

⁷⁷ <https://www.whitehouse.gov/photos-and-video/photogallery/g20-summit-los-cabos-mexico>

⁷⁸ <http://www.bbc.com/news/world-australia-30072674>

⁷⁹ <https://g20.org/turkey-2015/2015-event-schedule/>

μεταρρύθμισης του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος και της δημοσιονομικής εξυγίανσης των κρατών. Σταδιακά και προς τις τελευταίες Συνόδους της ομάδας, βλέπουμε και αναπτυξιακά ζητήματα να τίγονται, όπως και διάφορα άλλα επίκαιρα θέματα, κλιματική αλλαγή, διαφθορά κτλ.

Παρατηρούμε πώς οι αναπτυσσόμενες οικονομίες με το να έχουν συμπεριληφθεί στην ομάδα αυτή, μπορούμε να πούμε πώς αναβαθμίζεται το status τους, όμως πρακτικά εξακολουθούν να κυριαρχούν οι G7/8, καθώς συνεχίζουν να κατευθύνουν τις συζητήσεις και η θεματολογία που κυριαρχεί συνολικά είναι του δικού τους ενδιαφέροντος περισσότερο.

Σχετικά με την αλλαγή στα μερίδια ψήφου του ΔΝΤ (quotas), οι αναδυόμενες δεν είναι ικανοποιημένες και αυτό τις φέρνει όλο και εγγύτερα σε σχήματα συνεργασίας με πιο οικεία σε εκείνες θέματα (πχ BRICS). Δεν θα πρέπει να λησμονούμε άλλωστε πώς οι G20 υπήρξαν παιδί της ασιατικής χρηματοπιστωτικής κρίσης το 1998 και μέσα από το group αυτό είναι φανερή επίδραση των ΗΠΑ και η προσπάθεια τους για προάσπιση της υφιστάμενης παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής αρχιτεκτονικής. Οι ΗΠΑ δεν προέβησαν σε αλλαγές που θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε απώλεια της ισχύος τους. Διεύρυναν ουσιαστικά τους G7 και συμπεριέλαβαν τις ταχέως αναδυόμενες οικονομίες μην μπορώντας να πράξουν αλλιώς. Μέχρι σήμερα το ενδιαφέρον των G20 δείχνει να είναι σε ισορροπία με τις θέσεις των G7 και εν πολλοίς προάγει τα Δυτικά ενδιαφέροντα περισσότερο. Αυτό είναι και μία πρόκληση βέβαια σχετικά με το μέλλον και την βιωσιμότητα της ομάδας των είκοσι.

Αν οι αναδυόμενες δεν νιώθουν πώς κερδίζουν και πώς αξίζει να συμμετέχουν σε αυτό το forum, δεν γνωρίζουμε αν θα μπορέσει να παράξει ουσιαστικά αποτελέσματα ή αν σταδιακά θα βαλτώσει. Δεν είναι άλλωστε πρώτη φορά που μία ομάδα με αισιόδοξες διακηρύξεις, αποδεικνύεται επί του πρακτέου αδύναμη και αναποτελεσματική με σταδιακή παρακμή και χωρίς ξεκάθαρη και σταθερή στοχοθεσία. Δεν θα πρέπει να λησμονείται το γεγονός ότι η πολιτική είναι εκείνη που καθορίζει τις όποιες οικονομικές πολιτικές των κρατών ανά τον κόσμο. Το εγγύς μέλλον θα δείξει.⁸⁰

⁸⁰ L. Diaz, 'The G20 after 8 years. How effective a vehicle for developing country influence?', October 2007, BROOKINGS INSTITUTION, http://www.uquebec.ca/observgo/fichiers/56231_1017development.pdf,

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ: Κριτικές πάνω στην Ομάδα των Είκοσι (G20)

5.1 Οι φωνές των σκεπτικιστών

Η ομάδα των είκοσι, όπως πολύ εύστοχα αναφέρεται σε μελέτη του Peter Wahl με τίτλο: *'The G20, overestimated and underperforming'*,⁸¹ από το 2008 στην Washington Summit, έθεσε πολύ υψηλούς στόχους και στο καυτό ζήτημα της μεταρρύθμισης της παγκόσμιας οικονομικής τάξης **δεν κατάφερε επί του πρακτέου** κατά τον ερευνητή να παράξει αποφάσεις που θα επέφεραν **ριζικές αλλαγές και οι περισσότερες εξ αυτών κρίθηκαν αργές και αναποτελεσματικές**.

Η G20 μετατρέπεται σε μία ομάδα όπου η κάθε δύναμη αναπτυγμένη και αναδυόμενη μάχεται για την απόκτηση περισσότερου status στην παγκόσμια ιεραρχία της ισχύος. Σημαντικό να θυμόμαστε ότι η έναρξη της ομάδας των είκοσι συνέπεσε με μία περίοδο όπου οι για χρόνια προωθημένες Δυτικές αξίες και πεποιθήσεις κλονίσθηκαν βαθιά και η χρηματιστικοποίηση, η φιλελευθεροποίηση και οι πολιτικές απορρύθμισης είναι στο επίκεντρο μιας βαθιάς κριτικής και υπαίτιες για το μεγάλο παγκόσμιο οικονομικό σοκ του 2008. Ο Dominique Strauss-Kahn⁸² άλλωστε είχε πει τότε ως πρόεδρος του ΔΝΤ, πώς *'...Η παγκόσμια οικονομική κρίση, 'συνέθλιψε το ιδεολογικό υπόβαθρο της μέχρι τότε κυριαρχούσας παγκόσμιας οικονομικής τάξης'.*⁸³

Η παγκόσμια οικονομική κρίση άλλωστε λειτούργησε έως ένα σημείο ως καταλύτης για μεγάλες αλλαγές. Οι αναδυόμενες οικονομίες πια, διεκδικούν δυναμικά μία θέση στο σύστημα και υπό την αδυναμία της Δύσης, έρχονται και μάχονται για αυτό, μη ικανοποιημένες από παρελθοντικές Δυτικές υποσχέσεις. Οι Δυτικές δυνάμεις με προεξέχουσες τις ΗΠΑ το γνωρίζουν αυτό και προσπαθούν μέσα από τους G20 να τις έχουν

⁸¹ Wahl, Peter, *'The g20 overestimated and underperforming'*, WEED (World economy, ecology and development), απόσπασμα χαρακτηριστικό της ανάλυσης: *'...Financial reforms were not going deep enough, came too slow and too late and were ineffective. Another factor is the geo-political reconfiguration of the international system, which is limiting considerably the impact of the G20...'*

http://www2.weed-online.org/uploads/g20_overestimated_and_underperforming.pdf, ημερομηνία πρόσβασης: 21/05/15

⁸² Strauss-Kahn, Dominique (2011): Address at George Washington University, April 4, 2011. Washington DC. www.imf.org/external/np/speeches/2011/040411.htm, ημερομηνία πρόσβασης: 21/05/15

⁸³ Από την ίδια πηγή με σημείωση 31: *'...It is important to understand that the starting point of the G20 as a summit of 19 heads of states and the EU is linked to a hard blow to the Western elites, which had adopted financialisation, liberalisation and deregulation with the idea this would be the frontier of human progress...'*

κοντά τους, ενταγμένες στο παγκόσμιο οικονομικό σύστημα που εκείνες θέλουν να κατευθύνουν σύμφωνα με τα συμφέροντα και τις αξίες τους. Η αφετηρία των είκοσι ήταν θετική ως προς τις Διακηρύξεις της και από όλο τον κόσμο υπήρξαν οι φωνές που θετικά εξέλαβαν αυτού του είδους τον διάλογο, αν και εφόσον λειτουργεί με πλουραλισμό και σε δίκαιη βάση.⁸⁴

Σχετικά με την αποτελεσματικότητα της ομάδας επισημαίνεται το γεγονός πώς παρά την δυναμική σχετικά με την ανάκαμψη από την παγκόσμια οικονομική κρίση το 2008, μετά τις δύο πρώτες Συνόδους και ενώ η πορεία έδειχνε ικανοποιητική, τα ζητήματα από την Σεούλ το 2010, μέχρι και το Λος Κάμπος το 2012⁸⁵, που απασχόλησαν ήταν η Ευρωπαϊκή κρίση χρέους και οι G20 **δεν κατάφεραν να οδηγηθούν βάσει του consensus σε μία απόφαση**. Υπήρξαν διαφωνίες μεταξύ αναδυόμενων και ανεπτυγμένων οικονομιών, με τις πρώτες να νιώθουν ότι ζητήματα καίρια για εκείνες, όπως πχ ανάπτυξης και φτώχειας, δεν έχουν βαρύτητα εντός της agenda των G20. Διαφωνίες υπήρξαν και αναφορικά με τα πακέτα διάσωσης, τα ποσά που προορίζονταν για την Ευρωπαϊκή Ένωση και ως προς το πώς πρέπει να αντιμετωπισθούν οι παγκόσμιες ανισοροπίες.⁸⁶ Η ετερογένεια από την μια πλευρά των κρατών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οδήγησε σε επιδείνωση της κρίσης από την μια πλευρά **και προσθέτουμε εδώ και την ετερογένεια των είκοσι**, η οποία και δεν βοηθά στην λήψη αποφάσεων και στην προαγωγή λύσεων δίχως αντιρρήσεις. Αυτό θεωρείται μία αδυναμία της ομάδας και οι σκεπτικιστές του την επισημαίνουν. Όπως επίσης, δεν βοηθά η **διαφορετική κοινωνία των πολιτών στα κράτη μέλη** των είκοσι. Επί παραδείγματι, χαρακτηριστικά η Κίνα μπορεί να έχει ποσοτικά προοδεύσει, αλλά ζητήματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων ακόμα εκκρεμούν.⁸⁷

⁸⁴ Baker, Andrew, 'Powerful and plural G20 is worth listening to', 05/09/13, <http://theconversation.com/powerful-and-plural-g20-is-worth-listening-to-17903>

⁸⁵ Interviewee: Jacob Kirkegaard, Senior Fellow, Peterson Institute for International Economics Interviewer: Christopher Alessi June 20, 2012, **'Did the G20 help the Eurozone?'** <http://www.cfr.org/europe/did-g20-help-eurozone/p28577>

⁸⁶ Haley, J, 'G20 Summit overshadowed by the Euro Crisis', 14/06/11, *'Financial stability, employment and sustainable development are all related to the global financial crisis and need to be examined in light of the broader multilateral agenda. But G20 leaders also have to make tough political decisions on these issues in order to gain credibility with their publics and move toward resolving the most urgent problems that face the international community. The G20 also needs to begin a transition from a crisis management committee to a global steering group that at the highest political level can help produce breakthroughs in other unsolved global impasses, such as climate change negotiations, international trade, weapons proliferation, drugs, and organized crime...'*, KAI: **'Consequently, its legitimacy is increasingly being challenged by the other members of the international community [the myriad of economies outside the G20]...'**

⁸⁷ Jérôme Creel and Francesco Saraceno, 'The G20 Summit in Cannes: *The chronicle of a disappointment foretold?*', November 2011, <http://www.ofce.sciences-po.fr/blog/the-g20-summit-in-cannes-chronicle-of-a-disappointment-foretold/>, *'According to the official announcements, the disappointment was palpable at the end of a G20*

Στη συνέχεια και βάσει της μελέτης του *DIIS REPORT*⁸⁸, *'The G20 and beyond, towards effective global economic governance'*, στα ψεγάδια της ομάδας εντοπίζουμε τα εξής κατά τους αναλυτές:

- ❖ Υπάρχει αμφισβήτηση της νομιμότητας και της αποτελεσματικότητας τους.
- ❖ Είναι ουσιαστικά *G19+1*, αφού κάποιες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν διπλή εκπροσώπηση και κάποιες άλλες μη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν εκπροσωπούνται καθόλου.
- ❖ Αν σκεφθούμε ότι πχ η *ASEAN*, εκπροσωπείται μόνο από ένα μέλος, μπορούμε να υποστηρίξουμε την ισότητα; Δεν είναι αντιπροσωπευτική σε επίπεδο παγκόσμιας οικονομίας λοιπόν.⁸⁹
- ❖ Δεν συμμετέχουν χώρες βάσει Α.Ε.Π. και πληθυσμιακών κριτηρίων.
- ❖ Υπάρχει υποεκπροσώπηση της Αφρικής και απουσία μικρότερων οικονομιών στο σχήμα.
- ❖ Για κάποιους τα παγκόσμια προβλήματα, απαιτούν δεσμευτικές συμφωνίες και όχι, μόνο ένα forum όπως το G20.
- ❖ Οι G7 ήταν ιδεολογικά ενωμένοι, πολιτικά ενωμένοι, ενώ οι είκοσι, δεν διακρίνονται από ιδεολογική ομοιογένεια. Υπάρχει ετερογένεια.

Και η εν λόγω μελέτη καταλήγει πώς απαιτείται η δημιουργία ενός Bretton Woods II και μία μεταρρύθμιση των υπαρχόντων Οργανισμών και διεθνών συστημάτων, ώστε να περιλαμβάνονται δίκαια στο σχήμα και οι αναπτυσσόμενες οικονομίες του πλανήτη.

Κλείνοντας την ενότητα αυτή, πολλοί επικριτές της Ομάδας μιλούν για τολμηρές υποσχέσεις που όμως δεν εκπληρώνουν οι G20. Χαρακτηριστικά σε ανάλυση του CIGI του Ιουνίου του 2010⁹⁰ και ενισχυτικά των επιχειρημάτων που αναλύθηκαν έως τώρα, βλέπουμε πώς:

summit in which no significant progress was achieved on the most important issues of the moment, the revival of growth in particular. The crucial issues of agriculture and finance gave rise simply to declarations of intent, with a reminder of the commitments made on these ... in 2008!

⁸⁸ *'The G20 and beyond, towards effective global economic governance'*, DIIS REPORT, 2011: 04, www.diiis.dk/files/media/publications/import/extra/rp2011-04-g20_and_beyond_web.pdf, ημερομηνία πρόσβασης: 22/05/15

⁸⁹ Wahl, Peter, *'The g20 overestimated and underperforming'*, WEED (World economy, ecology and development), http://www2.weed-online.org/uploads/g20_overestimated_and_underperforming.pdf, ημερομηνία πρόσβασης: 21/05/15 ***'All in all there is no progress in improving the representativeness and legitimacy of the G20...'***

⁹⁰ CIGI PAPERS, G20, JUNE 2010, Barry Carin, Paul Heinbecker, Gordon Smith, Ramesh Thakur, *'Making the G summit process work: Some proposals for improving effectiveness and legitimacy'*, ημερομηνία πρόσβασης: 22/05/15

‘Done very well in preventing the wealthy economies from seizing up. They coordinated quickly and they took some decisive cooperative action. I think they get high marks for that. They have done a little bit — 5 out of 10 — on financial regulatory reform. But when it comes to easing the impact of the crisis on developing economies, they get 3 out of 10 because they have been high on promises but low on delivery...’

Πολλές υποσχέσεις, λίγα αποτελέσματα, το βασικό συμπέρασμα σχετικά με τις αναδυόμενες οικονομίες και τους G20.

5.2 Οι φωνές των υποστηρικτών

Οι υποστηρικτές της Ομάδας των Είκοσι, ισχυρίζονται πώς οι είκοσι μπορούν να είναι πιο ευέλικτοι και **εν δυνάμει πολύ αποτελεσματικοί αν και εφόσον τηρούνται κάποιες βασικές συνθήκες**. Αυτές σχετίζονται με την περιοδικότητα των συναντήσεων τους, με το κατά πόσο μένουν σταθεροί στην ατζέντα και στους στόχους τους και συνεργάζονται με τους επίσημους διεθνείς οργανισμούς προς επίτευξη των σκοπών τους. Όλα αυτά πρέπει να λαμβάνουν χώρα μέσα σε ένα διαφανές και ξεκάθαρο πλαίσιο, μη επιδεχόμενο αμφισβήτησης. Με λίγα λόγια και στους G20, απαιτείται: **Ξεκάθαρη στοχοθεσία, κατεύθυνση και διαφάνεια** στις δράσεις της.⁹¹

Οι υποστηρικτές της ομάδας θεωρούν επίσης, πώς το ζήτημα της υποαντιπροσώπευσης γεωγραφικών περιοχών, έχει λυθεί με την πρόσκληση περιφερειακών οργανισμών και πώς εφόσον για την λήψη αποφάσεων έχουμε το consensus, δεν μπορεί να τίγονται ζητήματα αντιπροσώπευσης και δημοκρατικότητας της ομάδας. Βήμα προς τις αναδυόμενες οικονομίες το γεγονός ότι η προεδρία αλλάζει εκ περιτροπής και κάθε δεύτερη προεδρία έχει κράτος μη μέλος των G7/8. Αναφορικά με την νομιμότητα της Ομάδας, αυτή θα αυξηθεί εάν η συνεργασία με τους επίσημους διεθνείς οργανισμούς είναι συστηματική και σταθερή.

Κλείνοντας, βασική θέση των τασσόμενων υπέρ της ομάδας η άποψη πώς παγκόσμια προβλήματα, απαιτούν διεθνή συνεργασία, ένα ευέλικτο πλαίσιο και παγκόσμιες λύσεις. Στοιχεία δηλαδή, που πιστεύουν πώς οι G20 διαθέτουν.⁹²

⁹¹ Payne, Anthony, ‘G8 in a changing global economic order’, International Affairs, Vol. 84, issue 3, pp 519-33, May 2008, διαθέσιμο σε pdf: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1468-2346.2008.00721.x/abstract>, ημερομηνία πρόσβασης 22/06/15

⁹² Richard Gowan and Bruce Jones, ‘New Threats Demand a New Global Security Forum’, 05/11/2010, <http://www.brookings.edu/research/opinions/2010/11/05-global-security-forum>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ: Ο πολυπολικός νέος κόσμος και οι αναδυόμενες δυνάμεις

6.1 Ένας νέος κόσμος

Με την έλευση του 21ου αιώνα, η παλαιά οικονομική και πολιτική τάξη πραγμάτων βρέθηκε σε μία ορατή κρίση. Οι νέες δυναμικές οικονομίες του πλανήτη, με κυρίαρχη την Κίνα, έδειχναν να είναι παρούσες και να μην συμφωνούν με την υφιστάμενη οργάνωση της παγκόσμιας διακυβέρνησης. Οι ισχυρότερες εκ των αναδυόμενων οικονομικών και πολιτικών δυνάμεων, επιθυμούν ξεκάθαρα την άνοδο τους στην διεθνή τάξη. Πιέζουν για αλλαγές και μεταρρυθμίσεις της υφιστάμενης παγκόσμιας οικονομικής αρχιτεκτονικής και σημειώνουν με μία πρόταση: 'Ο κόσμος πρέπει να αλλάξει'! Και λειτουργούν προς αυτή την κατεύθυνση δημιουργώντας δικά τους σχήματα συνεργασίας (όπως BRICS).

Ειδικότερα, επιδιώκουν την βελτίωση της τρέχουσας παγκόσμιας οικονομικής κατάστασης και της επιρροής τους σε αυτήν. Προσπαθούν να εγκαθιδρύσουν μία καλύτερη συνεργασία μεταξύ τους για το μέλλον και να αυξήσουν την εμπλοκή τους σε μελλοντικές παγκόσμιες υποθέσεις. Πιέζουν για μεταρρυθμιστικά μέτρα στο πλαίσιο των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και δεν εξαιρούν από τις συζητήσεις τους και καίρια γεωπολιτικά ζητήματα, εκφράζοντας γνώμη και ασκώντας κριτική λόγου χάρη στην αμερικανική εξωτερική πολιτική (πχ Μέση Ανατολή). **Δρουν συλλογικά με απώτερο σκοπό να αποδυναμώσουν τις ΗΠΑ.** Η χώρα που ευθέως απείλησε την αμερικανική παγκόσμια ηγεμονία, **είναι η Κίνα.** Η Κίνα, εκφράζεται, βάσει του συλλογικού έργου υπό την επιμέλεια του U. Becker, με πιο ενεργό τρόπο και αμφισβητεί έντονα τις ΗΠΑ.⁹³ Σημείο που σίγουρα παρατηρεί κανείς, είναι πώς οι αναδυόμενες οικονομίες σε επίπεδο δηλώσεων αρχικά, δείχνουν να έχουν την θέληση να δημιουργήσουν, όντας απογοητευμένες από την υφιστάμενη παγκόσμια οικονομική τάξη που δείχνει να ευνοεί τις ανεπτυγμένες χώρες και τους ισχυρούς G7, ένα αποτελεσματικό αντίβαρο απέναντι στις ΗΠΑ και την παγκόσμια κυριαρχία τους. Το αν θα το καταφέρουν εξαιτίας των ιδιαιτεροτήτων και των πολιτισμικών και ιστορικών τους αναφορών και αντιλήψεων βέβαια είναι ένα άλλο ζήτημα.

Το ΔΝΤ σε μελέτη του Ιανουαρίου του 2014⁹⁴, προτείνει, (έχοντας επισημάνει το πόσο εξαρτάται η οποιαδήποτε αναδυόμενη οικονομία από τις ανεπτυγμένες), τα εξής (ενισχυτικά για την ανάπτυξη), σημεία για τις αναδυόμενες οικονομίες άξια προσοχής:

- Χειρισμό των αδυναμιών από την μεταβλητότητα στις ροές κεφαλαίων.
- Την θωράκιση, στάση υπέρ της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας μετά από μία έντονη πιστωτική ανάπτυξη.
- Την εφαρμογή δομικών αλλαγών, τονωτικών της ανάπτυξης.

⁹³ Becker, Uwe, 'The Brics and emerging economies in comparative perspective', Routledge, 2014 p. 9-12

⁹⁴ <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2014/update/01/>

Καίριας σημασίας για τις αναδυόμενες οικονομικές δυνάμεις με προεξέχουσα την Κίνα, η μεταρρύθμιση της παγκόσμιας αρχιτεκτονικής. Αξίζει να αναφέρουμε χαρακτηριστικά το κομμάτι των quotas, (των μεριδίων ψήφων εντός του ΔΝΤ), τα οποία και είναι για τις αναδυόμενες οικονομίες μη δίκαια. Αυτό φαίνεται αν σκεφθούμε πώς μετά το Bretton Woods, οι ΗΠΑ πήραν το 33% του μεριδίου ψήφων στο ΔΝΤ και το 35% στην Παγκόσμια Τράπεζα. Σήμερα, οι ΗΠΑ έχουν το 17% του μεριδίου ψήφων, το οποίο και είναι το μεγαλύτερο ποσοστό που μία χώρα κατέχει, ενώ η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει το 32%, ενώ αντιπροσωπεύει το 24% του παγκόσμιου ΑΕΠ. Από την άλλη, οι BRICS μαζί ενώ αντιπροσωπεύουν το 21% της παγκόσμιας οικονομίας, διαθέτουν μόνο το 11% του μεριδίου ψήφων.⁹⁵ Εμφανής ανισότητα και εμφανής ασυμμετρία.

Πέρα από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο όμως και εντός του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου, παρατηρείται μία δυσφορία των αναπτυσσόμενων δυνάμεων από την συμπεριφορά των κυρίαρχων ανεπτυγμένων. Θα μπορούσε κανείς διαβάζοντας το έργο του J. Stiglitz, 'Fair Trade for all', να καταλήξει πώς οι ανεπτυγμένες χώρες με κυρίαρχες τις ΗΠΑ, δείχνουν να μην θέλουν να αναλάβουν μία πραγματική ηγεσία, σε έναν 'state driven organization', όπως αυτός και υφίστανται ορατές εκκρεμότητες στα αγροτικά θέματα, στον τομέα της μεταποίησης αλλά και στις υπηρεσίες. Θέματα των φτωχότερων χωρών και αναπτυσσόμενων βρίσκονται υποδεέστερα εντός του ΠΟΕ. Ο μελετητής παρατηρεί πώς απαιτείται και εδώ: **Διαφάνεια, δημοκρατικότητα και άμεση κατανόηση του γεγονότος, ότι η κάθε παραγόμενη Συμφωνία, έχει σοβαρές επιπτώσεις στην ανάπτυξη.** Η ανάπτυξη πρέπει να τεθεί στο επίκεντρο, καθώς η απελευθέρωση χωρίς αναπτυξιακές πολιτικές δεν απαλύνει τα παγκόσμια προβλήματα. Οι αναπτυσσόμενες χώρες χρειάζονται τεχνική βοήθεια και στήριξη ουσιαστική από τον Δυτικό κόσμο. Αντιμετωπίζει κανείς την φτώχεια όταν δημιουργεί ευκαιρίες κατά τον Stiglitz, και αυτό μπορεί να πραγματοποιηθεί σε χώρες με πλήρη απασχόληση, τέλει ανταγωνισμό, οργανωμένες αγορές...στοιχεία δηλαδή που οι περισσότερες 'προβληματικές' χώρες του σήμερα, δεν διαθέτουν. ⁹⁶ Συνολικά, απαιτείται επανάκτηση αξιοπιστίας του ΠΟΕ, συνέχιση των διαπραγματεύσεων, εστίαση στις φτωχές και μικρές χώρες καθώς και στα προβλήματα των αναπτυσσόμενων χωρών. ⁹⁷

Τέλος, πρέπει να ληφθούν από όλους τους δρώντες σοβαρά σε παγκόσμιο επίπεδο υπόψιν, οι αδυναμίες των περισσότερων αναδυόμενων οικονομιών σήμερα (πχ Ινδία, Κίνα...), οι οποίες συγκεντρωτικά είναι: **Μη δημοκρατικοί θεσμοί, φτώχεια, διαφθορά, ανεργία, ελίτ που πλουτίζουν σε βάρος του λαού, έλλειψη αξιοκρατίας, κοινωνικές ανισότητες και παρελθόν χωρών ατομικά, όπου παρατηρούνται αναθεωρητικές τάσεις, καθώς αυτές οι τάσεις μπορεί να απειλήσουν την παγκόσμια ασφάλεια και ειρήνη.** Δεν

⁹⁵ 'The BRICS BANK and its perspective place in the world economy', N. Stobdan, R. Singh, 01/12/2014, http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2538710

⁹⁶ Stiglitz, Joseph, A. Charlton, 'Fair Trade for all', Oxford University Press (December 2005)

⁹⁷ Μυλωνάκης, Ιωάννης, Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου επί ξυρού ακμής, Οι συγκλίσεις, οι διαφορές, οι καθυστερήσεις και η εκλογή νέου επικεφαλής, 10/05/2013, διαθέσιμο στο: <http://www.foreignaffairs.gr/articles/69297/ioannis-mylonakis/o-pagkosmios-organismos-emporioy-epi-ks-yroy-akmis?page=show>

θα πρέπει να λησμονούμε ότι υφίσταται το κόστος των ανισοτήτων και πώς οι οικονομικές ανισότητες, συνεπάγονται και πολιτικές ανισότητες και δημιουργείται ένας άκρος προβληματικός φαύλος κύκλος με τα όσα αυτό σημαίνει για τον σημερινό κόσμο και την ήδη σε πολλές περιοχές του, υποβαθμισμένη δημοκρατία. Απαιτούνται δυναμικές και συνεργατικές ηγεσίες που να μπορούν να βοηθήσουν στην προώθηση της καινοτομίας και μοντέλων που χρησιμοποιούν τις ικανότητες των χωρών. Αυτό είναι ένα σημείο που αν θέλουν μπορούν να στηρίξουν ουσιαστικά Ομάδες όπως οι G20, μέσω της αλληλεπίδρασης τους με τους υφιστάμενους Διεθνείς Οργανισμούς. Το ζήτημα είναι ο παλαιός πυρήνας των G7, το θέλει αυτό; Θα παραμείνουμε μόνο σε διακηρύξεις ή και σε αποσιώπηση ζητημάτων;

6.2 Οι μεσαίες δυνάμεις σήμερα και οι G20

Σε ένα κόσμο όπου υφίστανται ανισορροπίες και υπάρχει απόσταση μεταξύ των μεγάλων και των αναδύμενων οικονομιών, το κλειδί της ισορροπίας θα μπορούσε να προέλθει από τις μεσαίες δυνάμεις. Οι μεγάλες δυνάμεις είναι χρήσιμες και μπορούν αδιαμφισβήτητα να παρακινούν και να κατευθύνουν συνεργατικά σχήματα, αλλά δεν μπορούν να συντονίσουν με επιτυχία όλους τους εμπλεκόμενους δρώντες. Εδώ εντοπίζεται και ένα μεγάλο πρόβλημα των G20 σήμερα το οποίο και εξασθενεί την αποτελεσματική δράση τους.

Γιατί όμως οι μεσαίες δυνάμεις; Ορισμένες εκ των μεσαίων δυνάμεων, κατέχουν σημαντικά χαρακτηριστικά χρήσιμα για τον υπόλοιπο κόσμο, όπως νέα οράματα, νέες δημιουργικές ιδέες και συνεισφορά στην παγκόσμια ανάπτυξη, μέσω σημαντικών πρωτοβουλιών. Μία τέτοια δύναμη είναι σύμφωνα με μελέτη του Council on Foreign Relations,⁹⁸ η Νότιος Κορέα. Δυνάμεις όπως αυτή, μπορούν να παίξουν σημαντικό ρόλο στην αναζωογόνηση της συνεργασίας και στην πραγμάτωση του πολυπόθητου consensus building. Οι διαφωνίες μεταξύ αναδύμενων και ανεπτυγμένων οικονομικών δυνάμεων είναι αυτές που αποδυναμώνουν fora όπως οι G20. Οι διαφωνίες αυτές εντοπίζονται σε ζητήματα εμπορίου, κλιματικής αλλαγής και μεταρρυθμίσεων εντός του ΔΝΤ. Οι μεσαίες δυνάμεις θα μπορούσαν να αμβλύνουν τις διαφορές αυτές. Άρα, μιλάμε για μία νέα μεσαίων δυνάμεων διπλωματία. Η Ν. Κορέα στον τομέα του περιβάλλοντος μπορεί να βοηθήσει σημαντικά τις αναπτυσσόμενες οικονομίες παρέχοντας τους τεχνογνωσία, βοήθεια, προς μία πιο πράσινη τεχνολογία. Αλλά και στο αναπτυξιακό κομμάτι οι μεσαίες δυνάμεις μπορούν και εμπλέκουν μη παραδοσιακούς δρώντες και υφίσταται έντονη αλληλεπίδραση με την κοινωνία των πολιτών. Αυτό μπορεί να λάβει χώρα εντός των g20. Επίσης, οι προσπάθειες των μεσαίων

⁹⁸Kim Sung-han, 'Global governance and middle powers: South Korea's role in the G20', 2010, <http://www.cfr.org/south-korea/global-governance-middle-powers-south-koreas-role-g20/p30062>

δυνάμεων απολαμβάνουν περισσότερη αποδοχή από τις περισσότερες χώρες του σχήματος των g20.

Στο προαναφερθέν άρθρο χαρακτηριστικά αναφέρεται πώς:

‘To materialize this global vision, South Korea renders assistance to developing countries for the application of green technology. South Korea contributed \$200 million to the East Asia Climate Partnership to help developing countries cope with climate change; supported green growth projects in Brazil, Indonesia, and Ethiopia through its contribution of \$10 million to the Global Green Growth Institute; and, together with new donors including Norway and Qatar, committed \$50 million in 2013 for assistance projects in eighteen countries...’

Τέλος, η παρούσα παγκόσμια οικονομική τάξη απαιτεί πρωτοβουλίες, συνεργασία και αύξηση του ρόλου των μεσαίων δυνάμεων. Ο κόσμος λειτουργεί περισσότερο μέσω δικτύων και σε έναν τέτοιο κόσμο δικτύων δύσκολα υπαγορεύει κανείς στους υπόλοιπους το τι πρέπει να πράξουν. Σε έναν τέτοιο κόσμο μία εναρμόνιση απόψεων από χώρες με συνειδητοποίηση του τι συμβαίνει πια, μπορεί να επιφέρει μία πρόοδο και αλλαγή. Αλλαγή επί της ουσίας, που όμως δεν θα είναι το αποτέλεσμα της ισχύος, αλλά θα προέρχεται από την ύπαρξη δημιουργικών ιδεών, μίας πιο έξυπνης και ευέλικτης στρατηγικής και μίας πιο ενεργής ηγεσίας σε παγκόσμιο επίπεδο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΠΤΑ: Μελλοντικές εκτιμήσεις για τις υπό εξέταση ομάδες και πιθανά σενάρια για αυτές

7.1 Μελλοντικές εκτιμήσεις

Για τους G7 (8)

Η βιωσιμότητα της Ομάδας των 7/8 εξαρτάται κατά κύριο λόγο από τις μεταρρυθμίσεις που πρέπει να γίνουν. "Ο κόσμος αλλάζει γρήγορα και είναι έτοιμος για μία πιο αντιπροσωπευτική, πιο αποτελεσματική παγκόσμια οικονομική διακυβέρνηση". "Η G7/8 μπορεί να προωθήσει αυτήν την αλλαγή, ή απλώς να υποστεί τις συνέπειες της." ⁹⁹

Κατά δεύτερο λόγο, όπως υποστηρίζουν οι Bremmer και Roubini ζούμε πλέον σε έναν μηδενικού G κόσμο, με τις ΗΠΑ, την Ευρώπη, την Ιαπωνία, καθώς και διάφορες αναδυόμενες αγορές, να είναι όλες επικεντρωμένες σε εσωτερικά ζητήματα. Έναν κόσμο όπου καμία μεμονωμένη χώρα ή ομάδα χωρών δεν έχει την πολιτική και οικονομική επιρροή ή την βούληση να έχει μια πραγματικά διεθνή ατζέντα.

Ενώ οι Kahn και Patrick προβλέπουν έναν "G-x κόσμο" ή δανειζόμενοι τον όρο του Fukuyama " multi-multilateralism", προβλέπουν λοιπόν έναν κόσμο όπου "Κράτη θα εργάζονται σε μικρότερες ή μεγαλύτερες ομάδες, [...] , με τις διάφορες ομάδες, ιδανικά, να λειτουργούν παράλληλα και να ενισχύουν η μία την άλλη". ¹⁰⁰

Πολύ σημαντικό εδώ να αναφέρουμε μερικά σημεία που επισημαίνει ο Didier Jacobs ¹⁰¹ σε ανάλυση του πάνω στην παγκόσμια οικονομική διακυβέρνηση και την ανάγκη μιας πιο δημοκρατικής στροφής της. Αναφορικά με την Ομάδα των 7 (8) αλλά και των G20, υποστηρίζει πώς πρέπει να υπάρχει μία ισορροπία αναφορικά με τα μέλη τους, να υπάρχει σταθερή σχέση και συνεργασία με τους επίσημους διεθνείς οργανισμούς (ΑΝΤ, ΠΟΕ, Η.Ε, ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΤΡΑΠΕΖΑ), να διευρύνουν την agenda τους σε θέματα παγκόσμιας οικονομικής διακυβέρνησης περισσότερο και να αξιοποιήσουν την εμπειρία των G7 (8) αναφορικά με την αντιμετώπιση παγκόσμιων ζητημάτων. Η G7 (8) μπορεί να θέσει τα όρια και να διεξαγάγει υγιείς και στοχευμένες συζητήσεις με όραμα και σχέδιο δράσης σε συνεργασία με τους G20. Άλλωστε, για να έχεις μέλλον, πρέπει να έχεις παρελθόν να μπορείς να το αξιοποιήσεις υπέρ σου σε μία διαρκώς μεταβαλλόμενη πραγματικότητα και να ελίσσεσαι ανάλογα με τις υπάρχουσες τάσεις.

Τέλος, θα λειτουργούσε υπέρ των G-groups η δημοσιοποίηση των όσων συζητούνται και αποφασίζονται στα πλαίσια των Συνόδων τους, καθώς και η παρακίνηση των εθνικών

⁹⁹Bruegel:<http://www.bruegel.org/nc/blog/detail/article/1401-the-world-is-ready-for-a-global-economic-governance-reform-are-world-leaders/>

¹⁰⁰ Στοιχεία από: Council On Foreign Relations, The Group of Seven (G7),<http://www.cfr.org/international-organizations-and-alliances/group-seven-g7/p32957>

¹⁰¹ Didier Jacobs, Oxfam America, 'Democratizing Global Economic Governance', May 23-24 2002, <http://www.new-rules.org/storage/documents/afterneolib/jacobs.pdf>

κοινοβουλίων για ένα δημόσιο διάλογο σχετικά με τα υπό εξέταση θέματα. Κατ' αυτό τον τρόπο το πρόβλημα της διαφάνειας θα αμβλύνονταν αισθητά μέσα στο χρόνο.

Προχωρώντας σε σχέση με το μέλλον της ομάδας αυτής δεν θα πρέπει να ξεχνάμε τον ρόλο που έπαιξαν οι ΗΠΑ εντός αυτής μέσα στα χρόνια. Όταν δημιουργήθηκε, οι ΗΠΑ είδαν στους G7 (8) μία ευκαιρία να έχουν έναν άτυπο θεσμό μέσω του οποίου θα προωθήσουν περαιτέρω τα συμφέροντα τους ανά τον κόσμο. Το G10 το είδαν ως πολύ προσανατολισμένο στην Ευρώπη.

Με την πάροδο του χρόνου όπως αναφέρουν οι Mark Beeson, Stephen Bell σε ανάλυση τους ¹⁰² οι ΗΠΑ βίωσαν την ανάδυση ανταγωνιστικών προς αυτές κέντρων ισχύος και αυτό είχε ως αποτέλεσμα την απαίτηση των δυνάμεων αυτών να ακούγονται και να λαμβάνονται υπ' όψιν στην διαμόρφωση του παγκόσμιου οικονομικού και πολιτικού χάρτη. Το παγκόσμιο σύστημα είχε την υπογραφή του ισχυρότερου, των ΗΠΑ. Το αν Ομάδες, όπως αυτή των 7- (8) ή οι G20 μπορούν να έχουν ένα μέλλον σχετίζεται σύμφωνα με τους παραπάνω αναλυτές με το κατά πόσο θα μπορέσει να υπάρξει μία συμβίωση του παλιού ηγεμόνα και των αξιών του με την πολυπολικότητα του σημερινού κόσμου. Πώς από αυτό το κράμα θα επέλθει μία ισορροπία και ένα αισιόδοξο μέλλον είναι το δύσκολο εγχείρημα και παραμένει αναπάντητο.

Το βέβαιο είναι πώς η υφιστάμενη κατάσταση ευνοεί περισσότερο τους G20, παρά τους G7 (8) και τα όσα αυτοί αντιπροσωπεύουν. Για όσο διάστημα θα επικρατεί ένα ασαφές πλαίσιο πάνω από τους G7 (8) και βάσει των όσων μελετήθηκαν δεν προβλέπεται κάποια ιδιαίτερη στροφή και αλλαγή στο εγγύς μέλλον. Απαιτείται να επαναπροσδιορίσουν το 'είναι' τους και να συμπεριλάβουν τα όσα ο πολυπολικός κόσμος εμπεριέχει δεχόμενοι την κάμψη του παγκόσμιου ηγεμόνα έως ένα βαθμό από την μία και από την άλλη την ανάδυση νέων και πολύ δυναμικών κέντρων πολιτικοοικονομικής ισχύος με απαιτήσεις και δυνατότητες.

Για τους G20

Και στην Ομάδα των Είκοσι, υφίστανται σε μεγάλο βαθμό γενικές διακηρύξεις από την μία πλευρά και επί του πρακτέου, ειδικά στο κομμάτι της ισότητας και της δίκαιης αντιμετώπισης των αναδυόμενων οικονομιών εντός τους, παρατηρείται μία σχέση, η οποία κυριαρχείται από τους παλαιούς G7 και τις ΗΠΑ. Ναι, μεν, υπάρχει πτώση των ΗΠΑ σε παγκόσμιο επίπεδο, αλλά μετά την στάση τους αναφορικά με τα quotas ενδεικτικά στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και τις μη ξεκάθαρες μεταρρυθμίσεις των διεθνών οργανισμών και της παγκόσμιας αρχιτεκτονικής, μπορούμε να οδηγηθούμε στο ανωτέρω συμπέρασμα για την θέση τους εντός των G20. Επίσης, οι αναδυόμενες δυνάμεις θα επιλέξουν να

¹⁰² Beeson Mark, Bell Stephen,
' The g20 and international economic governance: Hegemony, collectivism or both?'
,http://www.academia.edu/539147/G-20_and_International_Economic_Governance_Hegemony_Collectivism_or_Both

ακολουθήσουν τις μεθόδους και αυτή την μορφή της διεθνούς συνεργασίας, αν και εφόσον θεωρούν ότι ωφελούνται από αυτήν. Αν η σχέση υπεροχής της Δύσης που για τόσα χρόνια ήταν υπαρκτή, διοχετεύεται και υφίσταται εμμέσως και στους G20, τότε σίγουρα οι πιθανότητες για μία πιο συνεργατική και δίκαιη παγκόσμια τάξη, θα είναι στα μάτια τους μία ουτοπία. Εκτιμάται ότι σε μία τέτοια θεώρηση από εκείνες θα οδηγηθούν σε συνεργασίες μεταξύ τους και θα στηρίξουν με ουσιαστικό τρόπο και δυναμισμό συνεργασίες Νότου - Νότου. Πρόσφατο δείγμα αυτού οι *BRICS*, μεταξύ: Βραζιλίας, Ινδίας, Κίνας, Ρωσίας και Νοτίου Αφρικής. Βέβαια, η ομάδα αυτή δείχνει να επιδιώκει όλο και περισσότερη θεσμοποίηση και αυτό είναι πρόδηλο με την δημιουργία δικής τους Αναπτυξιακής Τράπεζας το 2014. Δεν είναι ξεκάθαρο πώς θα είναι το μέλλον και αν θα υπάρξει μέλλον για τα g-groups και με ποια μορφή. Είναι ορατή η σημερινή ασυμμετρία, από την μία πλευρά η παγκόσμια πραγματικότητα και από την άλλη, οι υπάρχοντες μηχανισμοί, όπου οι παλαιές δυνάμεις υπεραντιπροσωπεύονται.

Ένα είναι σίγουρο, πώς τα παγκόσμια προβλήματα και οι παγκόσμιες προκλήσεις, απαιτούν παγκόσμιες συνεργασίες και κοινά σημεία αναφοράς από τους ισχυρότερους παίκτες του διεθνούς συστήματος. Η απόλυτη ισότητα και συμμετοχή με δικαιοσύνη, είναι κατά την ερευνήτρια μία ιδεατή κατάσταση και αυτό γιατί σε όλα αυτά σε ένα ανώτερο επίπεδο, βρίσκεται η πολιτική, η ισχύς και τα έθνη-κράτη με τις επιμέρους επιδιώξεις τους. Με ιδιαίτερο ενδιαφέρον αναμένεται πάντως η Σύνοδος των G20, στην Τουρκία τον Νοέμβριο του 2015. Το μέλλον θα δείξει, αν θα μιλάμε για έναν κόσμο με μία θέση για τις g ομάδες ή για έναν g μηδενικό κόσμο.

7.2 Τελικά συμπεράσματα

Ο κόσμος αλλάζει, η Ομάδα των Επτά, καθίσταται ανεπαρκής, οι προκλήσεις μεγαλώνουν και αν θέλουμε να ατενίζουμε με κάποια αισιοδοξία το μέλλον, θα πρέπει ο υπάρχων κόσμος να μεταρρυθμίσει τους κυρίαρχους θεσμούς του. Οι G20, αν και εφόσον, επικρατήσουν συγκεκριμένες τάσεις μπορεί να έχουν την εξής εξέλιξη:¹⁰³

Αν και εφόσον υπάρξει αύξηση της συμμετοχής και της επιρροής των αναπτυσσόμενων οικονομιών του πλανήτη, με ίσους όρους και διαφάνεια, θα μπορούσε η ομάδα να οδηγηθεί σε μία νέα πορεία.

Αν οι G20 παραμείνουν στο επίπεδο συναντήσεων που είναι σήμερα και μένουν στις διακηρύξεις των G7, μένοντας ουδέτεροι σε φλέγοντα ζητήματα. Στην περίπτωση αυτή οι αναπτυσσόμενες θα παρευρίσκονται στις Ετήσιες Συνόδους κυρίως για λόγους prestige, γοήτρου, δίπλα στις Μεγάλες Δυνάμεις της Δύσης. Αδύναμη εκτιμάται πώς θα είναι η ομάδα αν επικρατήσει αυτή η εκδοχή.

¹⁰³ L. Diaz, 'The G20 after 8 years. How effective a vehicle for developing country influence?', October 2007, BROOKINGS INSTITUTION, http://www.quebec.ca/observgo/fichiers/56231_1017development.pdf,

Αν από G20, οδηγηθούμε σε L20, αυτό θα είναι ένα στοιχείο που σαφώς και αυξάνει την σπουδαιότητα της ομάδας. Επίπεδο αρχηγών κρατών, επίπεδο αρχηγών κυβερνήσεων. Αυτό θα μπορούσε να λάβει χώρα μέσα από μία σταδιακή/ομαλή επέκταση των G7. Τότε όντως θα μιλάμε για μία πιο συνολική και αντιπροσωπευτική μορφή παγκόσμιας διακυβέρνησης.¹⁰⁴ Αυτό το σημείο ενισχύεται από την επέκταση των θεμάτων που μελετούν, από την συστηματική ενασχόληση με τα θέματα που μελετούν καθ όλη τη διάρκεια του έτους και από την ενεργή καθοδήγηση τους προς τους Διεθνείς Οργανισμούς. Με δυο λόγια, απαιτείται αν θέλουν να είναι βιώσιμοι να είναι ενεργοί. **Άλλωστε μία καλύτερη διακυβέρνηση νοείται μέσα από ένα παιχνίδι συμπερίληψης και όχι, αποκλεισμού!**¹⁰⁵

Μία ακόμη περίπτωση, με τις πιο δυναμικές εκ των αναδυόμενων οικονομιών (Κίνα, Ινδία, Βραζιλία...) ευρισκόμενες σε ένα debate με τους G7 σχετικά με καίρια ζητήματα παγκόσμιας οικονομικής διακυβέρνησης. Αυτό είναι πιθανόν, μόνο αν πιστεύουν πώς αξίζει να το πράξουν. Αλλιώς, θα αναμένουμε μία στροφή προς άλλα forum πιο κοντά σε εκείνες τις χώρες και πιο δίκαια στα μάτια τους. Αυτό θα οδηγούσε σε μία στασιμότητα τους G20 και θα επιδρούσε αρνητικά για το μέλλον τους.

Τέλος, συνειδητοποίηση του γεγονότος ότι για να δουλέψει πραγματικά ένα G20 θα πρέπει να υπάρξει αλλαγή στάσης στον τρόπο ηγεσίας των ΗΠΑ.¹⁰⁶ Οι G20 γεννήθηκαν από ισχυρά κράτη, σε μία προσπάθεια διατήρησης της ισχύος τους σε έναν ταχέως μεταβαλλόμενο κόσμο. Η εξασφάλιση της συμμόρφωσης των πιο αδύναμων κρατών θα καθίστατο πιο εύκολη μέσω των G20. Άρα, για πολλούς υφίσταται μία άνιση σχέση, εφόσον οι ισχυρότεροι συμπεριέλαβαν στο σχήμα και αναπτυσσόμενες δυνάμεις, πάντα όμως με τους δικούς τους όρους. Αν θέλουμε να μιλάμε για εξέλιξη και βιωσιμότητα των Είκοσι, θα πρέπει να υπάρξει ένα ουσιαστικό βήμα προς τις αναπτυσσόμενες οικονομίες και μία στροφή προς κινήσεις που στηρίζουν περισσότερο μία πιο δίκαιη και δημοκρατική τάξη.

Κλείνοντας, συνειδητοποίηση του ότι δεν είναι εύκολο να διαχειριστεί κανείς έναν τόσο περίπλοκο και σύνθετο κόσμο. Απαιτείται συνεργασία και υψηλού επιπέδου συντονισμός. Χρειαζόμαστε νέους χρηματοπιστωτικούς κανόνες, αναζωογόνηση του παγκοσμίου εμπορίου, προσαρμογή των θεσμών του Bretton Woods στις νέες προκλήσεις

¹⁰⁴ <http://www.brookings.edu/~media/research/files/papers/2004/4/globaleconomics-bradford/pb131.pdf>

¹⁰⁵ Bradford, C, Linn, J, 'Is the G20 Summit a step toward a new global economic order?', Brookings Institution, 2009, <http://www.brookings.edu/research/papers/2009/09/g20-bradford-linn>

¹⁰⁶ <http://www.brookings.edu/~media/research/files/papers/2004/4/globaleconomics-bradford/pb131.pdf>

και τέλος, λύσεις που να μπορούν να υποστηρίξουν και οι αναπτυσσόμενες χώρες του σχήματος. Απαιτείται μία διπλωματία Συνόδων ενεργή αντιπροσωπευτική και αποτελεσματική και όχι, μόνο διακηρύξεις!¹⁰⁷

¹⁰⁷Tony Porter, The G-7, the Financial Stability Forum, the G-20, and the Politics of International Financial Regulation, Department of Political Science, 2000, διαθέσιμο στο: http://www.researchgate.net/publication/237265040_The_G-7_the_Financial_Stability_Forum_the_G-20_and_the_Politics_of_International_Financial_Regulation

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Στην παρούσα διπλωματική εργασία έγινε μία παρουσίαση του νέου πολυπολικού κόσμου, παρουσιάστηκαν οι τάσεις της παγκόσμιας διακυβέρνησης όσο εφικτό μπορεί να είναι αυτό στο χρόνο εκπόνησης της εργασίας και αναλύθηκαν δύο fora οι G7 και οι G20. Ποιος είναι ο ρόλος που αυτές οι δύο ομάδες παίζουν στο σήμερα; Τι κατάφεραν; Και οι δύο είχαν πολλές διακηρύξεις στο ενεργητικό τους. Σίγουρα παίζουν ρόλο και μπορούν να κατευθύνουν την παγκόσμια οικονομική διακυβέρνηση προς τις κατευθύνσεις που οι ισχυρότεροι αυτού του πλανήτη επιθυμούν.

Οι προκλήσεις είναι πολλές, προσφάτως τρομοκρατικά χτυπήματα που συνταράσσουν την Ευρώπη¹⁰⁸, αλλά και όλο τον πλανήτη. Η παγκόσμια ανασφάλεια στο οικονομικό, κοινωνικό και πολιτικό πεδίο δείχνει να αυξάνεται. Οι ηγέτες των 20 ισχυρότερων οικονομιών του πλανήτη καλούνται να μεταρρυθμιστούν και να πάρουν μία ενεργητικότερη και αποτελεσματικότερη θέση στα όσα συμβαίνουν. Αλλιώς δεν γνωρίζουμε τι τάσεις θα κυριαρχήσουν στο άμεσο μέλλον και ποιο θα είναι το κόστος για την παγκόσμια κοινότητα. Η παρούσα κατάσταση δεν είναι καθόλου αισιόδοξη πάντως. Οι επτά δείχνουν ξεπερασμένοι από την νέα εποχή, οι είκοσι διχασμένοι από τις εσωτερικές τους τάσεις. Ας ελπίσουμε για το καλύτερο και για μία εποχή πιο κοντά στις ανάγκες του συνόλου των πολιτών αυτού του πλανήτη. Ειδάλλως ένας g μηδενικός κόσμος είναι ορατός, με τις όποιες συνέπειες του.

¹⁰⁸ Αναφορά στην επίθεση του ISIS στο Παρίσι στις 13/11/2015

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνόγλωσση και Διαδίκτυο

- Βούλγαρη Κ., διπλωματική εργασία με θέμα "Η Εξέλιξη των θεσμών παγκόσμιας οικονομικής διακυβέρνησης: Η περίπτωση του G20", Πάντειο Πανεπιστήμιο, 2013, διαθέσιμη στον Πάνδημο στο <http://pandemos.panteion.gr/index.php?op=record&type=0&q=%CE%92%CE%BF%CF%8D%CE%BB%CE%B3%CE%B1%CF%81%CE%B7&page=1&scope=0&lang=el&pid=iid:6853>
- Μυλωνάκης, Ιωάννης, Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου επί ξυρού ακμής, Οι συγκλίσεις, οι διαφορές, οι καθυστερήσεις και η εκλογή νέου επικεφαλής, 10/05/2013, διαθέσιμο στο: <http://www.foreignaffairs.gr/articles/69297/ioannis-mylonakis/o-pagkosmios-organismos-emporioy-epi-ksyro-akmis?page=show>
- Ρουμελιώτης, Παναγιώτης, 'Παγκόσμια Οικονομική Διακυβέρνηση', Αθήνα, εκδ. Λιβάνη, 2006
- Ρουμελιώτης, Π, 'Παγκόσμια Διακυβέρνηση ή Ηγεμονική Παγκοσμιοποίηση;', Αθήνα, εκδ. Λιβάνη, 2002
- Ρουμελιώτης, Παναγιώτης, 'Προς ένα πολυπολικό κόσμο', Αθήνα, Εκδ. Λιβάνη, 2010
- Ταμουραντζής Α. «Ο Ρόλος του Διεθνούς Χρηματοοικονομικού συστήματος & οι επιπτώσεις στην Παγκόσμια Οικονομία» η οποία εκπονήθηκε στο πλαίσιο του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών, με ειδίκευση την Διεθνή Πολιτική Οικονομία, στο Πάντειο Πανεπιστήμιο Αθηνών, 2012, <http://pandemos.panteion.gr/index.php?op=record&lang=el&pid=iid:5280>
- Baylis, John, Smith Steve, 'Η παγκοσμιοποίηση της διεθνούς πολιτικής. Μια εισαγωγή στις Διεθνείς Σχέσεις', εκδ. Επίκεντρο, 2007
- Cohn, Theodore, 'Διεθνής Πολιτική Οικονομία', Αθήνα, Εκδόσεις Gutenberg, 2009
- Gilpin, R, 'Παγκόσμια Πολιτική Οικονομία: Η διεθνής οικονομική τάξη', ΣΤ' Έκδοση, Αθήνα, Εκδόσεις Ποιότητα, 2007, ελληνική μετάφραση

Ξενόγλωσση και Διαδίκτυο

- Baker, Andrew, 'Finance ministries, central banks and global financial governance', Routledge Warwick Studies on Globalisation, USA, 2006
- Baker, Andrew, 'Powerful and plural G20 is worth listening to', 05/09/13, <http://theconversation.com/powerful-and-plural-g20-is-worth-listening-to-17903>
- Becker, Uwe, 'The Brics and emerging economies in comparative perspective', Routledge, 2014
- Bradford, C, Linn, J, 'Is the G20 Summit a step toward a new global economic order?', Brookings Institution, 2009, <http://www.brookings.edu/research/papers/2009/09/g20-bradford-linn>
- Boughton J. and Colin I. Bradford, Jr. 'Global Governance: New Players, New Rules. Why the 20th-century model needs a makeover', December 2007, Volume 44, Number 4, <http://www.imf.org/external/pubs/ft/fandd/2007/12/boughton.htm>

- Commission on Global Governance, *A new world*: In R. Wilkinson, ed. The Global Governance Reader, London: Routledge
- Cox, Robert, 'Approaches to world order', Cambridge University Press, 1996
- Colin I. Bradford and Johannes F. Linn, 'The April 2009 London Summit in retrospect', April 2010, <http://www.brookings.edu/research/opinions/2010/04/05-g20-summit-linn>
- Clarke, J.N, Edwards, G. R, 'Global Governance in the 21st century', 2004, Palgrave Macmillan
- Changyong Rhee, 'What has the G20 delivered so far?: From Seoul to Cannes', Former G20 Sherpa, Republic of Korea, http://www.bruegel.org/fileadmin/bruegel_files/Research_contributions/AEEF_contributions/G20_Completing_the_agenda/S1_Ch_Rhee.pdf
- L. Diaz, 'The G20 after 8 years. How effective a vehicle for developing country influence?', October 2007, BROOKINGS INSTITUTION, http://www.uqubec.ca/observgo/fichiers/56231_1017development.pdf,
- Frattiani, Kirton, Savona, 'Financing Development: The G8 and UN Contribution', Ashgate Publications, 2013
- Gill, Stephen, Law David, 'Global Political Economy: Perspectives, Problems and Policies', The Johns Hopkins University Press, 1988
- Higgott, Ritchard, 'The Theory and Practice of Global and Regional Governance: Accommodating American Exceptionalism and European Pluralism'1, University of Warwick GARNET Working Paper: No 01/05 November 2005, <https://www2.warwick.ac.uk/fac/soc/garnet/workingpapers/0105.pdf>
- Jacob Kirkegaard, Senior Fellow, Peterson Institute for International Economics Interviewer: Christopher Alessi June 20, 2012, 'Did the G20 help the Eurozone?' <http://www.cfr.org/europe/did-g20-help-eurozone/p28577>
- Jérôme Creel and Francesco Saraceno, 'The G20 Summit in Cannes: *The chronicle of a disappointment foretold?*', November 2011, <http://www.ofce.sciences-po.fr/blog/the-g20-summit-in-cannes-chronicle-of-a-disappointment-for-etold/>
- Keohane, O & Nye, J, 'Transnational Relations and World Politics', Cambridge, Harvard University Press, 1972
- Kirton J. and Takase J. New Directions in Global Political Governance, the G8 and international order in the 21st century', Ashgate Publications, 2002
- Kim Sung-han, 'Global governance and middle powers: South Korea's role in the G20', 2010, <http://www.cfr.org/south-korea/global-governance-middle-powers-south-koreas-role-g20/p30062>
- Mitchie, J, 'Global Instability', Palgrave, 1999
- Mundell, Robert, Theory of optimum currency areas, American economic review, 51, Sept 1961

- O'Brien, R, 'Contesting Global Governance: multilateral economic institutions and global social movements', Cambridge, Cambridge University Press, 2000
- O'Brien, R. Williams M, 'Global Political Economy', 2010, 3rd edition, Palgrave Macmillan
- Offe, Claus, 'New Social Movements: Changing the Boundaries of Institutional Politics', Social Research, Winter, 1985, Vol. 52, Issue 4, p. 817
- Payne, Anthony, 'G8 in a changing global economic order', International Affairs, Vol. 84, issue 3, pp 519-33, May 2008, διαθέσιμο σε pdf: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1468-2346.2008.00721.x/abstract>
- Porter, T. The G-7, the Financial Stability Forum, the G-20, and the Politics of International Financial Regulation, Department of Political Science, 2000, διαθέσιμο στο: http://www.researchgate.net/publication/237265040_The_G-7_the_Financial_Stability_Forum_the_G-20_and_the_Politics_of_International_Financial_Regulation
- Richard Gowan and Bruce Jones, 'New Threats Demand a New Global Security Forum', 05/11/2010, <http://www.brookings.edu/research/opinions/2010/11/05-global-security-forum>
- Rosecrance, R. N., The rise of the trading state: Commerce and conquest in the modern world. New York: Basic Books, 1986.
- Rosenau, J, Ernst-Otto Czempiel, 'Governance without Government: Order and change in World Politics', Cambridge University Press, 1992
- Rhodes, R.A.W, 'The New Governance: Governing Without Government', Political Studies
- Stiglitz, Joseph, A. Charlton, 'Fair Trade for all', Oxford University Press (December 2005)
- Stephey, M.J, TIMES, 'A BRIEF HISTORY OF BRETTON WOODS SYSTEM', Tuesday October 21, 2008, <http://content.time.com/time/business/article/0,8599,1852254,00.html>
- Stobdan, R. Singh, 'The BRICS BANK and its perspective place in the world economy', 01/12/2014, http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2538710
- Van de Graaf και Westphal Kirsten, 'The G8 and G20 as steering committees for energy: Opportunities and Constraints', Global Policy, Vol. 2, special Issue, September 2011, pp 19-30 διαθέσιμο: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1758-5899.2011.00121.x/abstract>
- Verhaeghe, Paul, 'Neoliberalism has brought out the worst in us', 29/09/2014 <http://www.theguardian.com/commentisfree/2014/sep/29/neoliberalism-economic-system-ethics-personality-psycho-pathic>
- Tonkiss, Fran, Passey Andrew, 'Trust and Civil Society', Palgrave Macmillan, September 2000
- Wahl, Peter, 'The g20 overestimated and underperforming', WEED (World economy, ecology and development), http://www2.weed-online.org/uploads/g20_overestimated_and_underperforming.pdf
- Wilkinson, R, Introduction: In R. Wilkinson, The Global Governance Reader, London, Routledge
- Zachary Laub, 'The group of 8 (G8) - Industrialized nations', Council On Foreign Relations, 03/03/14. <http://www.cfr.org/international-organizations-and-alliances/group-eight-g8-industrialized-nations/p10647>

- *Ahead of her time? Reflections on Susan Strange's contributions to contemporary political economy*, Susan K. Sell George Washington University, Prepared for Princeton Workshop on Susan Strange's Legacy, Princeton, January 10th and 11th, 2014,
διαθέσιμο στο: <http://www.princeton.edu/~pcglobal/conferences/strange14/sell.pdf>

- <https://www.globalpolicy.org/social-and-economic-policy/the-three-sisters-and-other-institutions/group-of-seven-group-of-eight-group-of-twenty.html>
- The Financial Times, "Russia Suspended from G8, but not expelled"
<http://www.ft.com/intl/cms/s/0/ef5a543e-b32b-11e3-b09d-00144feabdc0.html#axzz3Q6oZeBEr>
- <http://www.g8.co.uk/members-of-the-g8/>
- <http://www.cfr.org/international-organizations-and-alliances/group-seven-g7/p32957>
- <http://www.g8.utoronto.ca/scholar/bayne20000713/>
- <http://www.consilium.europa.eu/en/meetings/international-summit/2015/06/7-8/>
- Centre for International Governance Innovation (CIGI), 'G7 to G8 to G20, *Evolution in Global Governance*', May 2011,
<http://www.cigionline.org/publications/g7-g8-g20-evolution-global-governance>
- http://www.nytimes.com/2008/11/16/washington/summit-text.html?pagewanted=all&_r=0,15/11/2008
- <http://www.g20.utoronto.ca/summits/2008washington.html>
- <http://www.g20pittsburghsummit.org/>
- <http://www.theguardian.com/world/2009/sep/25/g20-summit-economy-bonuses-deficits>
- <http://www.g20.utoronto.ca/summits/2010toronto.html>
- <http://www.theguardian.com/commentisfree/2011/nov/04/g20-summit-slumping-to-the-occasion,04/11/2011>
- <https://www.whitehouse.gov/photos-and-video/photogallery/g20-summit-los-cabos-mexico>
- <http://www.bbc.com/news/world-australia-30072674>
- <https://g20.org/turkey-2015/2015-event-schedule/>
- <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2014/update/01/>
- <http://www.brookings.edu/~media/research/files/papers/2004/4/globaleconomics-bradford/pb131.pdf>
- <http://www.brookings.edu/~media/research/files/papers/2004/4/globaleconomics-bradford/pb131.pdf>

<http://www.brookings.edu/~media/research/files/papers/2004/4/globaleconomics-bradford/pb131.pdf>

